

Babamızı Kaybettik

Büyük Şefimiz Atatürk Dün Sabah Hayata Gözlerini yumdu

Büyük Matemimiz

Yazan: M. Zekeriya SERTEL

Ölüm denilen zalim kuvvet nihayet içimizden en büyüğümüzü, en çok sevdiğimizi de aldı. Türkiyeye ve Türklere nur saçan ışığı söndürdü. Ruhlarımızı ve gönüllerimizi karanlığa boğdu.

Evvelki akşam birdenbire ağırlaşan Ulu Şefimiz, 24 saat süren bir mücadeleden sonra, nihayet aramızdan ayrıldı.

Zaten aylardanberi kalplerimiz endişe ve ızdırap içinde idi. Atatürkün, yatağa değil cihana sığınmayan büyük adamın yatağa esir düşüşü ruhumuzu eziyor, gözümüze yaş doluyor, içimiz ağlıyordu.

Mekteplerde çocuklar, evlerde analar, hepimiz, herkes millette aylardanberi yas tutuyorduk. Bu ışığın sönmemesi için bütün ümidimizi bir mucizeye bağlamıştık. Bir ay evvelki buhrana muvaffakiyetle mukavemet etmiş olması, bu ümidimizi kuvvetlendirmisti.

Fakat ölüm, her şeyden kuvvetli ölüm, bu yatağına sığınmayan büyük iradenin muazzam bir enerjisini kırdı ve hepimizi babasız ve yetim bıraktı.

Dün sokaklarda herkes ağlıyor, mekteplerde çocuklar, evlerde kadınlar ağlıyordu. İşler durmuş, memleketin üstüne ağır, karanlık bir matem havası çökmüştü.

★

Fakat unutmayalım ki Atatürk dünyanın en bahtiyar dehalarından biridir. Ordularını ta Hindistana kadar götüren Büyük İskender 32 yaşında öldüğü zaman arkasında ne bırakmıştı? Bir hiç.

Avrupayı bir kasırga gibi altüst eden, ve Moskova kadar uzanan Napolyon ölümünden sonra arkada ne bıraktı: Yıkık dökük bir Avrupa, Fransa'ya karşı kinle dolu bir dünya.

Hattâ müstakil bir millet kuran Vaşington bile arkasında nihayet müstakil bir millet bırakmıştı.

Halbuki Atatürk idealini hayatında hakikat sahasına çıkararak nadir bahtiyarlardan ve ender dehalardan biridir. O, eşsiz eserini tamamlamış ve onu bizlere ebedi miras olarak bırakmıştır.

O bize müstakil bir vatan bırakıyor.

Genç ve zinde bir Cumhuriyet bırakıyor.

Hamleli ve atılgan bir inkılâp bırakıyor.

Milletine bu kadar büyük bir miras bırakarak hayata gözlerini rahatca kapayan pek az adam yetmiş veya hiç yetişmemiştir.

★

Atatürkün ikinci bahtiyarlığı gözlerini ebedi-yen kaparken, hayatı bahasına kurduğu bu büyük eserin muhafaza edileceğinden emin olmasıdır. Yetiştirdiği yeni nesil bu eserin bekçisidir. 17 milyon Türk onun bekçisidir. Ve bütün Türk milleti, Türk gençliği Atatürkün cenazesi arkasında onun büyük eserini korumağa ve yaşatmağa yemin edecektir.

Zaten büyük matemimizi bize unutturacak yegâne kuvvet de budur.

Millet Meclisi, Bugün Saat 11 de Bir Toplantı Yaparak Yeni Reisiscumhuru Seçecek

BUGÜN

Bütün Dünyanın
Hürmet Ettiği
Büyük Türk

Yazan: Ömer Rıza DOĞRUL

Şarkın büyük adamlarından biri, dünyanın en büyük adamlarından birini ebediyete uğurlarken "bu adam, iki kere ölmeyecek bir adamdır", demişti. Çünkü her fanii mukadder olan ölümden sonra yine her faninin izini, hatırasını ve eserini tehdit eden ikinci bir ölüm vardır, ve asıl korkulacak ölüm, bu ölümdür.

Devrine erişmek, ve devrinin asırlara sığan hâdiselerini heyecanlarını, mücadelelerini ve hamlelerini yaşamakla bahtiyar olduğumuz, sonunda kendisini ebediyete uğurlamak gibi vazifelerin en acısıyla karşılaştığımız Büyük Atatürk ise, hiç şüphe yok ki, bu ikinci ölümlü, hayatıyla ve eseriyle yememiş bir mühekkem ebediyetti.

Eseri, hepimiz, ve bütün bu millettir. Yeni bir millet yaratıcısı olarak bütün Türk tarihi içinde en yüksek makam; bütün Türk tarihinin büyükleri arasında en büyük Türk olarak yaşamak hakkı, daima ona ait olacaktır. Hiçbir büyük Türk, Türk milletine onun yaşattığı tarihi yaratmadı. Milleti bütünü boynu, yıkık gövdesi, ve ölüm buhranları geçiren ruhu, onun bir temasıyla, bir ikazıyla, bir davetıyla, ve bir hamlesi ile bütün dünyayı hayran eden bir hayatıyet gösterdi. Milleti hayatıyet kaynaklarını derhal faaliyete geçirecek, derhal seferber edilecek millî rehber idi. Onun bir işaretleriyle, milletin Büyük Harpte israf edilen kudreti, birden canlanca, dünya parmak ısırıldı.

O sırada karşılaştığımız devletler, Büyük Harbin bütün mütefikleri idiler. Hepsini de işimizi bitirmek, son nefesimizi nasıl vereceğimizi görmek için başımıza üşüştürdüler, yurdumuza musallat olmuşlardı. Atatürkün bütün milleti uyandıran sesinin Anadolu'da gürlediğini, milletin deprendiğini, ayaklandığını görünce hepsi de bu hayatıyet izlerini çözmek için birleştiler. Fakat Atatürkün, enerjisi bütün bu husumet âlemini yendi ve muazzam ebedi eserini, dört senelik bir mücadeleye sığdırdı. Neticede ona asi ve bağı diyenler yıkılıp gittiler. Onu gelip geçici bir maceracı sananlar, onun zaferini selâmlıyarak çekildiler. Ve bütün dünya, Türk milletinin tam istiklâlini saygı ile tanıdı. Artık Atatürkün şöhreti bütün dünyaya yayılmıştı. Fakat, hâlâ bütün dünya onun yalnız bir cephesini tanıyor; onun dahî bir asker olduğunu, bu dahî askerinin en ümitsiz bir kurtuluş harbini en katî zaferle bitirmesini göz önünde tutarak onun bir mucize başardığını söylüyordu.

Fakat yine bütün Avrupa, Türkün kurtuluş savaşında kazandığı muvaffakiyetle kanarak eski tarzda yaşayacağını; köhne ananelerini zincirlerine bağlı kalacağını, Şark medeniyetinin uyandırıcı tesirine hoyun eğerek hayatıyetini yıpratacağını sanmakta idi. Bütün dünya, aldandı. Çünkü Atatürk, kurtuluşu tamamlamaya azmetmiş ve bütün millet kurtuluş savaşının birinci safhasında olduğu gibi ikinci safhasında da onun irşadiye hareket ederek hayat mücadelesinde en katî zaferi kavuşmak istemişti. Millet tam mânâsıyla bugünün en ileri milleti olarak yaşayacak ve daima ilerleyecekti.

Kurtuluş savaşının bu ikinci safhası, belki de birinci safhasından daha çok fazla bütün dünyayı meraklandırdı ve şaşırttı. Çünkü bunu "imkânsız" sayıyorlardı. Şarklı bir milletin garpleşmesine, muasır hayata kavuşmasına, muasır medenî milletler gibi yaşamasına imkân mı vardı? Fakat yanılıyorlardı.

Türk milleti Atatürkün her irşadını, her işaretini derhal bir hakikat yapıyor ve o hakikati yaşıyor ve yaşıyordu.

(Arkası 8 incede)

Hükümetin Tebliği

Atatürk Türk Milletine Çok Güvendi. Türk Milleti Onun Eserlerini
Ve Türk Gençliği Onun Vediası Olan Türkiye
Cümhuriyetini Ebediyen Yaşatacaktır.

İstanbul 10 (A.A.) — Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin resmî tebliğidir:

Müdavi ve müşavir tabiblerinin neşredilen son raporu Atatürkün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir.

Bu acı hâdisle ile Türk vatani büyük yapıcısını, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık büyük evlâdını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmayan ziyandan dolayı en derin taziyelerimizi sunarız.

Kederlerimizin tesellisini ancak onun büyük eserine bağlılık ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız Şurasını da her şeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiyesidir.

Hükümetimiz, içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müesses olan nizamı ve vaziyeti idame hususunu, büyük Türk milletinin hükümeti ile tek vücut olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Teşkilâtı esasîye kanununun 33 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda Reisicumhur vekâleti vazifesini deruhte etmiş ve ifaya başlamıştır.

Yine teşkilâtı esasîye kanununun 34 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi derhal yeni Reisicumhuru intihap edecektir.

Türkiyenin en büyük makamına teşkilâtı esasîye kanu-

nuna göre geçecek zatın etrafında hükümetiyle, şanlı ordusu ve bütün kuvvetle Türk milleti sarsılmaz bir varlık olarak toplanacak ve yükselmesine devam edecektir.

Bugün ayrılığına ağladığımız Büyük Şefimiz Atatürk her vakit Türk milletine güvendi. Eserlerini bu güvenle yaptı. İdamesi esbabını da istikmal ederek güvenle büyük milletimize bıraktı. Ebedî Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir.

Doktorların Raporları

İstanbul 10 (A. A.) — Atatürkün müdavi ve müşavir tabibleri tarafından verilen rapor suretidir:

Reisicumhur Atatürkün umumî hallerindeki vehamet dün gece saat 24 te neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 ikinciteşrin 1938 perşembe sabahı saat 9, u 5 geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.

Müdavi tabibler:

Pr. Dr. Neşet Ömer İrdelp, Pr. Dr. M. Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belger.

Müşavir tabibler:

Pr. Dr. Akil Muhtar Özden, Pr. Dr. Hayrullah Diker, Pr. Dr. Süreyya Hidayet Serter, Dr. M. Kâmil Berk, Dr. Abrevaya Marmaralı.

Meclis Toplanıyor

Bugün Saat 11 de Aktedilecek İçtimada
Yeni Reisicumhur Intihap OlunacakReisicumhur Vekili
Abdülhalik Renda

Başvekil Ankarada

Celâl Bayarın Muvasalatlarında
Heyeti Vekile Derhal İçtima Etti

Ankara, 10 (A.A.)

Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisinin tebliği:

Reisicumhur Atatürkün milleti mateme garkeyliyen elim zırası dolayısıyla Teşkilâtı Esasîye Kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reisicumhur intihap edilmek üzere Teşrinisanın on virinci cuma günü saat 11 de Büyük Millet Meclisini içtima da-ret ederim.

Reisicumhur Vekili ve
Büyük Millet Meclisi Reisi
M. A. RendaBaşvekil
Celâl Bayar

Ankarada Derin Teessür

Evvelki gün şehrimize gelen Başvekil Celâl Bayar dün saat 11,25 de hususî bir trenle Ankaraya hareket etmiştir.

Başvekil Ankarada

Ankara, 10 (A.A.) — Başvekil Celâl Bayar bu akşam saat 23.5 de İstanbuldan şehrimize dönmüştür.

Başvekil Celâl Bayar istasyonda Reisicumhur Vekili B. M. Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Dahiliye Vekili Parti Genel Sekreteri Şükrü Kaya, vekiller, mülki ve askerî erkân tarafından karşılanmıştır.

Kendisini karşılamaya gelen zevat ile ayrı ayrı selâmlaştıktan sonra garm kabul salonuna giren Başvekil Celâl Bayar, burada büyük matemimiz karşısında duydukları teessürün bir ifadesi olmak üzere heyet halinde kendilerini beklemekte olan büyük ve orta elçilerle, ataşemiliterlerin taziyelerini kabul etmiştir.

Başvekil Celâl Bayar, istasyondan doğrudan Büyük Millet Meclisine gelerek Reisicumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret etmiştir.

Bu ziyareti müteakıf Vekiller

Heyeti B. M. Meclisinde bir içtima akdeylemiştir.

Ankarada derin teessür

Ankara 10 (TAN muhabirinden) — Büyük Şef Atatürkün ölümü haberi burada yıldırım tesiri yaptı. Bu müessif haber ve hükümetin neşrettiği beyanname halk arasında çarçabuk yayıldı ve herkeste derin bir teessür uyandırdı.

Gerek Ankarada ve gerek mühakkattaki bütün resmî daireler, elçilikler, konsolosluklar, Parti evleri ve Halkevleri bayraklarını yarıya kadar indirdiler.

Eğlence yerleri, içki gazinolar, birçok mağazalar, dükkanlar kepenklerini yarıya indirerek bu mateme iştirak ettiler.

Samsunda teessür

Konya, 10 (TAN muhabirinden) — Ulu Önder Atatürkün ölümü haberi şehirde duyulur duyulmaz bayraklar yarıya indirildi. Büyük küçük herkes ağlıyor. Teessür sonsuz ve hudutsuzdur. Konyadaki bütün müesseseler, teşekkül ve halk mümessilleri vilâyete taziyye gelmişler ve bu münasebetle de rejime bağlıklarını tekrarlamisşlardır.

Nobel Fizik Mükâfâtı

Stokholm, 10 (A.A.) — Nobel fizik mükâfâtı İtalyan âlimi Fermi'ye verilmiştir.

GÖRÜŞLER

Türkiyenin
Büyük Adamı

Yazan: Sabiha Zekeriya Sertel

Türk milleti tarihinde yetiştirdiği büyük adamların en büyüğünü kaybetti. Atatürke bu "BÜYÜK", sıfatını veren, on beş senelik Cumhuriyet tarihinden evvel, milleti en müşkül anlarında ölümden kurtaran halâs-kâr sıfatıdır.

Cihan Harbinde millî istiklâlini kaybeden bu millet, onun rehberliği, onun iradesi, onun dağlar deviren enerjisi ile, millî istiklâl savaşını kazandı. Bu kurtuluş Türk milletinin nesillerden nesillere unutamayacağı, beşikteki çocuklarına ninni gibi söyleyeceği bir istiklâl destanıdır. Bugün bütün bir milletin, en küçük mektep çocuklarının düktükleri göz yaşları bu şükran ve minnetin bir nişanesidir.

Atatürk Türkiyenin ilk Cumhuriyetisidir.

Atatürkün Türk milletine bir kurtuluş hediyesi olarak verdiği Cumhuriyet, dejenerer olmuş bir saltanatın milleti geriliğe, ölüme sürükleyen mikroplarını öldüren bir eksirdir. Bu ilk Cumhuriyetin kurduğu Cumhuriyet, Türk milletinin ahatını emniyet altına alan, milleti ebedî bir hayata kavuşturan, medenî milletler arasında ileri bir devlet olarak yaşamak hakkını veren ebedîdir.

Atatürkün cumhuriyeti, mazinin milletin ayağına bir zincir gibi bağladığı gerilikleri kaynağında boğmuş, o, enerji hamleleri, içtimâî inkılaplarla bu milleti içtimâî terakkinin en ileri kademelerine çıkarmıştır.

Onun bu millete bir miras olarak bıraktığı cumhuriyeti, inkılâbı, ileri umdeleri korumak, bu milletin ona karşı göstereceği en büyük minnet borcudur. Cumhuriyet, inkılâb, millî istiklâl, onun bu millete emanet ettiği bir veditir. Bu emanet hiç bir gün düşman ellere teslim etmeyeceğimizin en büyük şahidi, onun ölümü karşısında bütün bir milletin büründüğü yeis ve matemdir.

Atatürk öldü. Fakat yarattığı eser, Cumhuriyet ve inkılâp yaşadığı müddetce, Türk milleti var oldukça, o Türk cumhuriyetinin, ilk kurucusu, Türk milletinin kurtarıcısı olarak yaşayacaktır.

Dünya Radyoları
Atatürk İçin
Neşriyat Yaptılar
"Dünya Büyük Bir
Devlet Adamı"
Kaybetti.

Dün gece bütün dünya radyo tasyonları Atatürkün ölümünü derin teessürle ilan etmiş ve Atatürkün tercüme halini anlatmışlar.

Londra radyosu Atatürkün ölümünü haber verdikten ve tercüme halini anlattıktan sonra şu sözleri söylemiştir:

"Türkiye Atatürkü kaybetmekle, bugünkü refah ve nüfuzunu temin eden yüksek dirayeti, uzak görüşlü şefini, ve dünya büyük bir devlet adamını kaybetmiştir."

Paris radyosu ölüm haberinin alınır alınmaz Hariciye Nazırı M. Bonne'nin derhal Türkiye büyük serfirne taziyelerini bildirdiğini anlatmıştır.

Roma radyosu ulu önderin tercüme halini anlattıktan sonra onun Türkiyeyi, Abdülhamit Türkiyesi ile münasebeti kalmayan bir şekilde değiştirmeye muvaffak olduğunu ve milleti muasırlaşdırmak için yaptığı bütün içtimâî inkılapları azamî muvaffakiyetle başardığını anlatmıştır.

Berlin radyosu büyük Şefin ölümüne ait haberleri verdikten sonra onun yabancılara istismar sahası olmaktan çıkarak istiklâl ve hürriyetini kazandığını anlatmıştır ve bütün Alman gazetelerinin uzun makaleler neşrettiklerini söylemiştir.

TÜRK MİLLETİ. MATEM İÇİNDE

Halk, Dün Ebediyete Kavuşan Büyük Ölünün Nâşı Önünde 3 Gün Hürmet Ve Tazimle Son Selâm Vazifesini Yapacak

Dün, Büyük Şefin ölüm haberini okuyan her genç hiçkura hiçkura ağlıyordu

Atalarının büyük kaybını duyarak, Üniversiteyi ağlıya ağlıya terkeden Atatürk çocukları

ATAMIZIN SON GÜNLERİ

Büyük Şef, Uzun Günler, Harikulâde Bir Enerjiyle, Ölümle Pençeleşti

Celâl Bayar, Aziz Kurtarıncının Manevî Huzurunda Son Bir Defa Büyük Bir İhtiramla Eğildi ve Ağlıya Ağlıya Yanından Çıktı

Bir senedir Karacöğür'den huzur bulunan Ulu Önderimiz Atatürk'ün rahatsızlığı normal seyirini takip ederken, 16 Teğrin-evvelde, resmi tebliğlerle bildirilen ilk kriz görüldü. Bu esnada hastanın vaziyeti ciddi ve endişeli bir hal iktisap etmişti. Fakat, Atatürk, kendisini hiç kaybetmemiş ve büyük bir enerji hamlesiyle buhranı yenmişti.

Hastalık tamamıyla normal seyirine avdet etmiş vaziyettedir.

Müteakip günlerde birçok ziyaretleri kabul etti, dostları ve yakınları ve doktorları ile görüştü, umumi vaziyetinde iyi bir salâh müşahede ediliyordu.

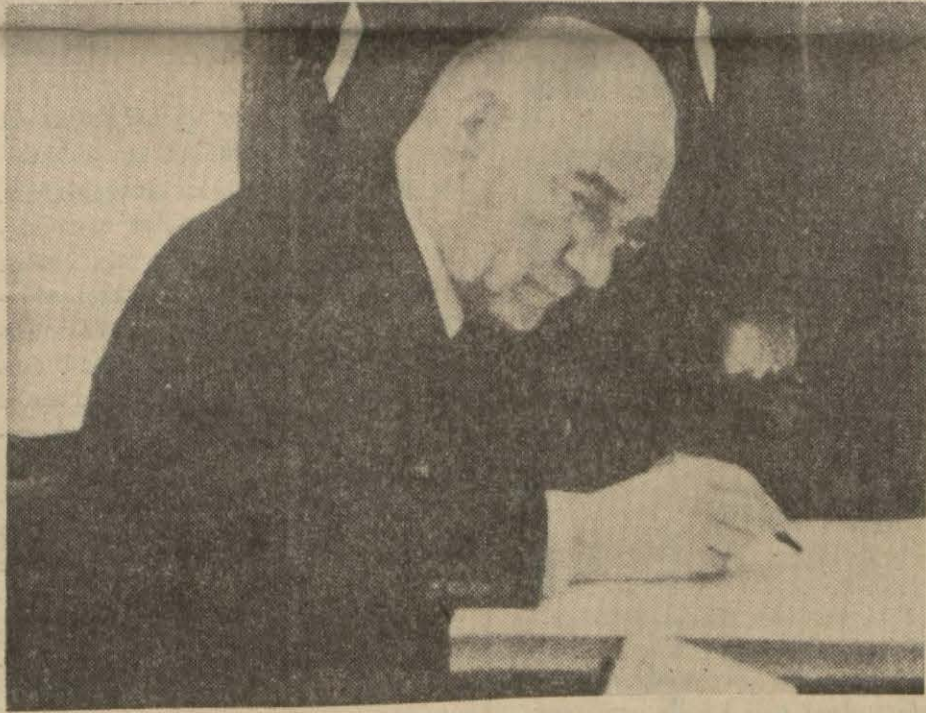
Bu arada, orduya hitap eden mesajı ve Başvekil Celâl Bayarın Meclisin açılış gününde okuduğu yıllık nutku da bizzat dikte ederek hazırlanmıştı.

Atatürk, bundan sonra, Cumhuriyet Bayramında 16 saat süren ikinci bir kriz daha geçirdi; bayram münasebetiyle, Dolmabahçe önünde dolayan vapurlardan Büyük Şef için yapılan büyük tezahüratın fevkalâde mütehasis olmuşlardı. Bunu takip eden kriz de hafifçe geçirilmişti.

Bu buhrandan sonra, geçen Salı gününe kadar, kendisini hiç kaybetmeden, Başvekil ve doktorları ile görüştü. Atamızın umumi ahvali, o güne kadar, yakın bir tehlikeyi işaret etmiyordu. Hattâ, Pazartesi günü Ankaraya dönen Başvekil Celâl Bayar, umumi vaziyette görülen bu salâh dolayısıyla çok ferahlı ve sevinçli idi.

Atamız, geçen Salı günü akşamı bir buhran daha geçirdi. Bu sefer, çok ağır rahatsız olmalarına rağmen, son dakikaya kadar kendini kaybetmedi. Tam mânâsıyla ve kadir bir Başkumandana yakışan bir deha enerjisiyle ve bir kahraman gibi, ölümle pençeleşiyordu. Yanında bulunanlar, ondaki yaşama ceht ve kudretinin fevkalbeşer azametini hayran olmuşlardır.

Çarşamba gününden itibaren, umumi ahvaldeki ağırlık ve vahamet artmıştı. Evvelki günü ve

Ulu Önderin, geçen sene, faal saatlerinde alınmış bir resmi

geceyi dalgın bir vaziyette geçirdiler. Bu defaki buhran, dün sabaha kadar devam etti. Ve Büyük Atamız, sabah saat 9 u 5 geçe hayata gözlerini yumdu.

Müdavi ve müşavir tabipler, sa-

rayda bulunan Başvekil feci neticeden haberdar ettiler. Celâl Bayar, aziz kurtarıncının manevî huzurlarında son defa büyük bir ihtiramla eğildi ve ağlıya ağlıya yanından çıktı.

Atatürk

Öyle bir meş'ale yaktın ki bize ey Atatürk
Senin evlâdın olan artık izinden dönmez;
Ölümün başka ateş yaktı gönüllerde fakat
Güneşin nuru söner de o ateşler sönmeyiz!
Hüseyin Rifat

Dün sokaklarda kadın, erkek, çoluk çocuk, büyük küçük herkes ağlıyordu

Bütün Türklüğün babası, Türkiye'nin halâskarı ve dünyanın en büyük adamı, en kudretli Türk, en kahraman kumandanı, Büyük Şef Atatürk bütün çocuklarını öksüz bıraktı.

Mukaddes emanetini, muazzam eserini ordunun kudretli ellerine, çok güvendiği gençliğe ve bütün Türk milletine bırakarak ebediyete gitti.

Bu kara haber duyulur duyulmaz, yalnız Türkiyede değil, bütün dünyada çarpan bütün yürekler sızladı ve hiç mübalâğasız bütün gözler yaşla doldu.

Bu umulmaz hâdiseyi ilk haber veren işaret hâlâ Dolmabahçede dalgalanıyorsa riyaseticümhur forsunun, ya rıya indirilmesi oldu.

Büyük Şef, dün saat dokuzu beş dakika geçerken şerefli ve kahraman hayatına gözlerini yummuş bulunuyordu.

Büyük matem havası

Saraydaki torsun yarıya indirildiğini görenler anı bir heyecanla sarsıldılar. Zaptedemedikleri hıçkırıkları ve göz yaşları ile ağlamaya başladılar. Bu anda Dolmabahçe sarayının içinden hıçkırıklar sokaklara taşmış gibiydi.

Telâşlı gidiş gelişler, göz yuvalarında toplanan ve zaptına muktedir olunamayan yaş birikintileri bu kara haberin ve acısı yüreklerde düğümlenip kalan elim âkıbetin en vezic ifadesi oluyordu.

Çok kısa bir zamanda haber şehre yayılmış, resmi daireler, müesseseler, sefarethaneler bayraklarını yarıya indirmişlerdi.

Istanbulda bulunan sefirler, resmi kıyafetle saraya gitme ve açılan defteri mahsusı imzalamaya başlamışlardı. Saat on ikiye doğru sarayın Dolmabahçe tramvay caddesine bakan büyük merasim kapısı kapandı. Bundan sonra gelen sefirler, İstanbulda bulunan saygınlıklar ve diğer zevat sarayın hizmet kapısından girerek açılan defteri mahsusı imzalamaya ve taziyetlerini bildirmeye başlamışlardı.

Saat bire doğru devletin resmi tebliği ile müdavi ve müşavir doktorların raporları öğrenilince şehirdeki matem havası büsbütün hazin bir şekil almış ve bütün dükkânlar, müesseseler bayraklarını yarıya indirerek asmak suretile büyük matemlerini ilân etmek istemişlerdi.

Fakat bu şekil mevzuata aykırı olduğu ve yalnız resmi günlerde bayrak çeken resmi ve nimresmi müesseselerin bayraklarını yarıya indirecek asmaları icap ettiği cihetle dükkânlar ve hususi binalar bir müddet sonra bayraklarını kaldırdılar.

Eğlence yerleri kapandı

Bütün eğlence yerleri, içkili lokantalar hattâ bir kısım mağazalar bu kara haberi duyar duymaz kepenklerini indirmişler, bir kısmı da büsbütün kapamışlardı.

(Arkası 4 üncüde)

Cenaze, Ankaraya Büyük Merasimle Naklolunacak

Asıl Merasim, Nakilden 10 Gün Sonra Yapılacak. Atamızın Nereye Defnedileceği Henüz Belli Değil

Ankara 10 (TAN Muhabirinden) Ebediyete intikal eden ulu şefimizin cenazesi tahnit edilerek bütün halk ve gençlik büyük ölü önünde son yüksek ihtiram, vazifesini ifa ettikten sonra muazzam merasimle Ankaraya naklolunacaktır.

Ankarada yapılacak cenaze merasiminin programını tesbit etmek ve icap eden tertibatı almak üzere derhal, Hariciye ve kâleti umumi kâtibi Menemencioglu'nun başkanlığı altında iki komisyon kurulmuştur. Komisyonlardan biri Protokol işleriyle meşgul olacaktır.

Ankarada yapılacak cenaze merasimi, cenazenin Ankaraya naklinden on gün sonra yapılacaktır.

Atatürkün nereye gömüleceği henüz belli değildir. Ken disinin bu hususta bir vasiyeti olup olmadığı tetkik edilmektedir. Bu husustaki umumi arz muhtelifdir. Mezarının Çankaya köşkünün yanında, Ankara kalesinin ortasında, eski meclis binası bahçesinde yahut orman çiftliğinde yapılması fikirleri iler sürülmektedir. Bütün bu işler için millet meclisinin karar vermesi ve milli yas hakkında da mukarrerat ittihaz edilmesi beklenmektedir.

Reisicümhur vekilinin evinde de bir taziye defteri açılmıştır. Bugün saat ona kadar taziyeler buraya yazılacaktır.

Ecnebi Devletler Dün Taziyelerini Bildirdi

Şunu Arzetmek İsteriz ki Bu Büyük Dünya Adamının Ziyat Sizin Gibi Herbirimizin Milletlerini de Son Derece Müteessir Etti

Ankara, 10 (A.A.) — Bugün bütün ecnebi devlet mümessilleri Reisicümhur vekili ve B. M. M. Reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret ederek defteri mahsusı imzalamışlardır.

Ankara, 10 (A.A.) — Bugün saat 17 de Hariciye Vekili Doktor Aras Ankaradaki ecnebi diplomatların heyet halinde kabul etmiştir.

Duayen bulunan Afgan büyük elçisi ekselans Sultan Ahmet Han diplomatlar heyeti namına atideki beyanatta bulunmuştur:

Bay Vekil,

"Gerek kendi namıma, gerekse duayeni bulunduğum diplomatlar heyeti ve temsil ettiğimiz memleketler namına zati devletinize bu büyük mateminizden dolayı derin teessürlerimizle samimi taziyetlerimizi arz ederim.

Şunu da zati devletinize arz-

mek isterim ki, bu büyük dünya adamının ziyat sizin milletiniz gibi her birimizin milletini de son derece müteessir etmiştir. Bütün kalbimizle bu payansız kederinize iştirak ediyoruz."

Hariciye Vekili doktor Aras cevap olarak demiştir ki:

"Bay Duayen, büyük elçiler, orta elçiler, maslahatgüzarlar,

Mümtaz mümessilleri bulduğunuz dost memleketler namına gerek kaybettüğümüz ulu şefimiz gerek onun ölmez eseri olan Türkiye cumhuriyeti hakkında gös terdiğiniz derin ve müessir sempati tezahürü Türk milletinin ve cumhuriyet hükümetinin ruhunda menkuş kalacaktır.

Samimi taziyetlerinizden dolayı bütün kalbimle tesekkür ederim...

GENCLİK HEM AĞIR BİR MATEM İÇİNDE, HEM KAVİ BİR İMANLA DOLU

Üniversitede Hazin Bir Manzara

*Güftesiz ve Bestesiz Bir İztırıp Marşı Gibi Hıçkırarak
Yüzlerce Genç "Ölen Atatürk, Bizim
İdealimiz Olan Atatürk Değildir. O, Ölemez,, Diyordu*

Mesut inkılabın mesut çocukları; münevver Atatürk kızları, dün üzerlerine dünyalar yıkılmış kadar müteessir ve gözleri yaşlıydı

Gençliği koynunda tophyan Üniversite konferans salonunun havası, taştan bir yüreği bile sızlatılabilecek kadar heyecanlı idi. Üniversite gençleri, kendilerini, atalarının hatırasına hürmeten bir dakika sükut çağıran bir arkadaşlarının davetine bile çok güçlükle itaat edebildiler: Çünkü yürekten kopan hıçkırık, söz gibi iradeyle zaptolu namıyordu!

Bu sükuttan sonra, kürsüye söz söylemek ihtiyacı çıkan genç bir üniversitelinin hançeresi de hıçkırıkların istilâsine tıkanıp: "Boğuluyorum. Dedim... Eğer göz yaşlarım size anlatmak istediklerini anlatabilirlerse ne mutlu bana... Ne mutlu bize:

Ölen Atatürk, bizim idealimiz olan Atatürk değildir. O ölemez. Ve o Atatürk, her zaman, emanetlerle birlikte, her Türk gencinin kalbinde yaşayacaktır.,"

Bu gençten sonra kürsüde yer alan rektör bile metanetin bu yıkıcı ıztıraba yenilmesine mani olamadı. Ve:

— O... Dedim, bir yıldanberi ıztırıp çekiyordum. Ve sanki ölümle; milletini kendi acısına alıştırmak için çarpışıyordum.

Onu kurtarmak için, yapılmış hiçbir şey kalmadı. Eğer kabul olsaydı, on sekiz milyon insan, ömüllerinin yarısını, Atatürke terk ededi. Buna rağmen onu kurtaramadık. Fakat onun bugün emanetlerini, her devirde her tehlikeden kurtaracağız!..,"

Rektör susunca, cildimin ve içimin her tarafını sestem bir alev ya ladı.

Yüzlerce gencin, güftesiz, bestesiz bir ıztırıp marşı okur gibi hıçkırarak, insanı içine gömüldüğü müz matem azametinden ürperiyordu!

Eğer tam o sırada Vali Muhiddin Üstündağın, rektöre gönderdiği telgrafın ihtiva ettiği şu vaad okunmasaydı, üniversite gençleri, atalarını bir defa daha görmek arzusunun heyecanını çok güç yene bileceklerdi!

— Devlet, Atatürke ait büyük matem programını tanzim ederken Türk gençliğine icap eden en büyük yeri ve hakkı verecektir!..,"

★

İstanbulun her köşesine bir anda koyu ve boğucu bir ses gibi yayılan dünkü haber, zehirleyici navisile bütün mektep dershanelerini sarmakta da gecikmedi: Gözlerini Atatürkün yarattığı dünyada açmış olan küçük yavrular doğumlarından beri ilk kara günlerini daha dün gördüler: Kendilerine kara gün göstermeyen güneşin sönüşü, onların mini mini yü-

reklerini de canlı birer zindana çevirmişti.

Muallimler ders verecek, ve tabelalar ders alacak halde değillerdi. Fakat çocuklar dün, körpe ve mes'ut hayatlarının en müessir dersini, ıztırıp denilen hocadan aldılar: Çünkü dün, ıztırıp çekmesi ni o kadar gün görmemiş nesil bile öğrendi!

Dün, öğleden biraz sonra: — İkinci tabii feryatları ile İstanbul sokaklarını dolduran küçük gazete müvezzillerinden bir çokları, incecik sesleriyle hangi yarayı desteklerinin, henüz nasır bağlamaya başlamış çıplak tabanlarıyla hangi yaraya bastıklarının farkında bile değillerdi.

Onlardan iki tanesi, Beşiktaşın Dolmabahçe'ye doğru ilerleyen bir tramvayın arka sahanlığında benim yanına düşmüştü. Birisi 9, öteki on, on bir yaşında görünüyordu. Bugün, bir mukavemet şampilyonundan fazla mesafe katettiklerini, yurttaki gömleklerinden hâlâ ıslaklıkları gitmemiş olan terden belliydi. Fakat, buna rağmen, ikisi de, bir bayram günündeymiş gibi neşeliydiler.

Kazandıkları çeyrekleri, kurusuları, saya saya bir ceplerinden öbür ceplerine naklediyorlar, ve bu arada birbirlerine sualer sorarak, bu ummadıkları serveti kendilerine kazandıran meçhul sebebi kavramaya cabalıyorlardı:

— Neden bu kadar çok satıldı dersin?

— Bilmem Ben böyle şey görmedim.

— Ben gidip yüz tane daha alacağım!

Öteki ümitsiz, dudak büktü:

— Kalmamıştır ki!

Küçüğü merakla sordu:

— İçinde neler yazılıydı acaba?

Büyüğü alt dudakını sarkıttı,

boynunu çarpıttı:

— Bilmem! dedi.

Konuşmaların şektinden, belki yüzlerce insana duyurdukları haberin mahiyetini öğrenmek fırsatını ve imkânını henüz bulamamış oldukları aşıkardı.

Bu haberin mahiyetini, ve masnasını öğrenmenin onların küçük yüzlerinde uyandıracığı teessürü okumak ihtiyacını yenemedim. Tramvay sahanlığında yalnız bulunmamızı fırsat sayarak:

— Çocuklar, dedim, Atatürk öldü!

İkisinin de küçük avucularında ki çil kurusular, çil onluklar, çil yirmilikler, bronz ve nikel para lar sahanlığın döşemesine serpiştiler. İkisinin de küçük elleri, omuz mafsalları kırılmış gibi yana sarktı.

Gözlerime dikilen gözleri ıslandı. Sonra ikisi de başlarını önlere eğdiler. Soluk küçük yüzleri masum bir hicapla kızardı: Biraz önceki neşeleri, hesapları, gâflerleri ve niyetleri onları büyük bir suç gibi utandırmıştı. Büyüğü:

— Amuca... dedi, bilseydik, satar mıydık o gazeteleri biz? Ben onları, bu vazifelin bir suç olmadığını innaa çalışırken, iki çocuk, tıpkı iki büyük adam gibi ağlıyorlardı!

Bunları anlatışım, sadece, ben de çok derin bir teessür yaratmış olmasından mı? Hayır.. Bilakis tramvay sahanlığında şahit olduğum bu basit sahneyi anlatışım, dün İstanbulun her köşesinde karşıma dikilen canlı ıztırıp tablolarından hangisini tasvir edeceğimi şaşırışımdaydım. Tasvir diyorum. Fakat bunu yazarken, "tasvir,, kelimesinin ifade ettiği fiil becermekten âciz kalmışım. Çünkü dün, bütün İstanbulda,

Tarihi bir hâtrâ: 'Atatürk, büyük misafiri İran Şehinşahu ile beraber

Türk Genci! Cümhuriyet Sana Emanettir!

Atamızın Gençliğe Hitabesi

Bugün vasil olduğumuz netice, asırlardanberi çekilen milli musibetlerin intibahı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifin Türk istiklâlini, Türk Cümhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni, bu hazinenden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bethahların olacaktır. Bir gün istiklâl ve Cümhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaıt bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cümhuriyetine kastedecek düşmanlar bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin müessesli olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil ılgal edilmiş olabilir.

Bütün bu geraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar gâfler, dâleler ve hattâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakru zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı, işte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cümhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcut olur.

Gazi Mustafa Kemal

bütün memlekette büyük adamlar çocuk gibi, ve küçük çocuklar, büyük adam gibi ağladılar. Çünkü bu ıztırıp, çocukların idraklerini büyütmüş, ve büyüklerin metanetlerini küçültmüştü!

Bayraksız kalan Dolmabahçe sarayı, koskoca bir türbeye dönmüştü! Ve halk, bu türbenin etrafını, canlı, fakat sessiz bir ıztırıp parmaklığı gibi kuşatmıştı.

Polis, bu kuşağı, koparmaya, incitmeye, örsellemeye kıyamıyarak gevşetmeye çalışırken ağlıyordu!

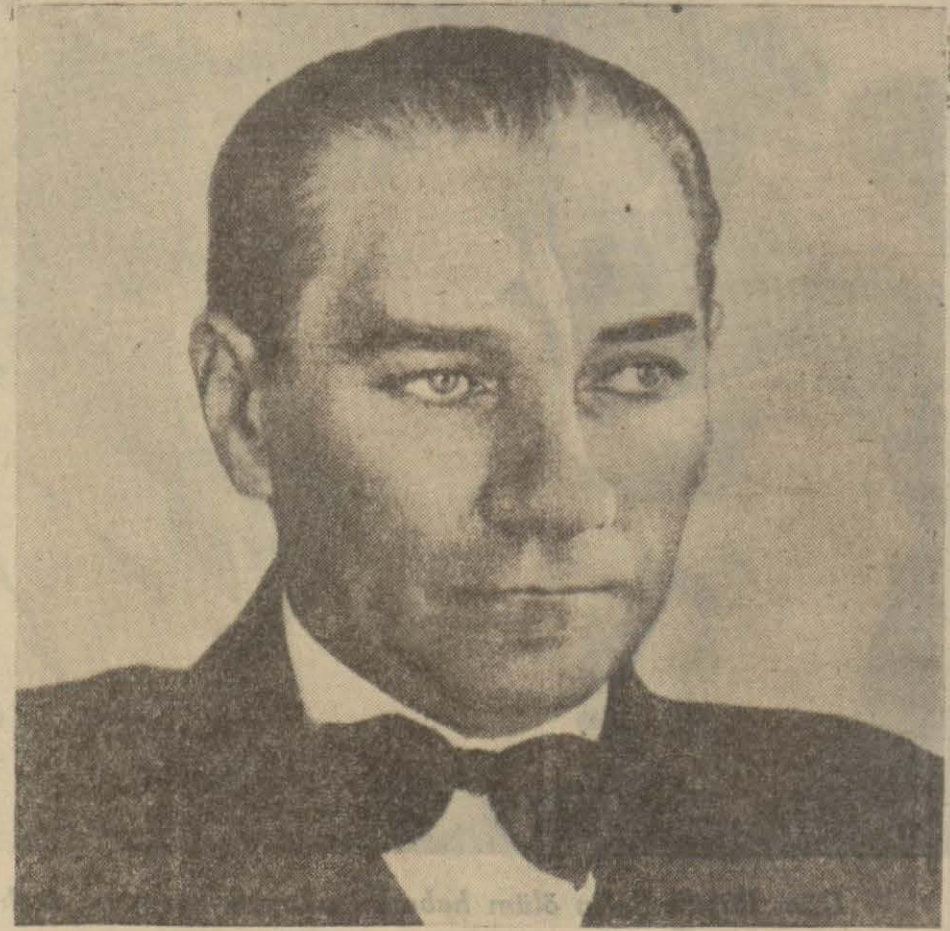
Ve tıpkı babasının mezarını ziyarete gelmiş binlerce evlât gibi birbirini teselli eden halkın gözyaşları ıslanmış dudakları, Atatürkün tabutunu öpmek ihtiyacıyla titriyordu!

★

İnsan, tramvaya binince, otomobile binince, her mahallenin her sokağına girince, her rastladığı insanın bükülmüş boynuna, ve gözyaşı tuzile kavrulup kızarmış gözlerine bakınca, ve bütün bunları yaptıktan sonra gözlerini yumunca, ağlayan bütün bir millet görüyor. Kendiliğinden, ve kendi kendine ağlayan bir millet. Yani dünya tarihinin henüz görmediği yazmadığı bir millet!

TÜRK MİLLETİ, MATEM İÇİNDE

Halk, Dün Ebediyete Kavuşan Büyük Ölünün
Nâşî Önünde 3 Gün Hürmet ve Tazimle Son
Selâm Vazifesini Yapacak

Ulu Önderin son portrelerinden

(Baş 3 üncüde)

Büsbütün kapananlar sinemalar, tiyatrolar ve içkili, sazlı lokantalarıdır. Sinemalar ve tiyatrolar yalnız kapamakla kalmamışlar, resimlerini, ilanlarını, tenviratlı reklâmlarını da kaldırmışlardır.

Bütün sazlı ve çalgılı yerler sazlarını ve çalgılarını tatil etmişlerdir. Bu gibi yerlerden hiç biri ışıklı ve renkli reklâmlarını kullanmamışlardır.

Dün akşamdan itibaren de hiç bir içkili lokanta içki satmamış ve hepsi de saat dokuzda kapamışlardır. Bu dükkânlar, içki satmamak şeraiti her gece saat yirmi bire kadar açık kalacaklardır.

Şehirde kahveler ve bakkallar da dahil olduğu halde bütün dükkânlar gece saat 21 de kapanacaklardır.

Şehrimizdeki ecnebler matemimize büyük bir samimiyetle iştirak etmişler, bütün ecnebi ticaret müesseseleri kepenklerini yarıya indirmişler, vitrinlerine siyah tüllerle sarılmış siyah çerçeveler içerisinde büyük halâskârin resimlerini koymuşlardır.

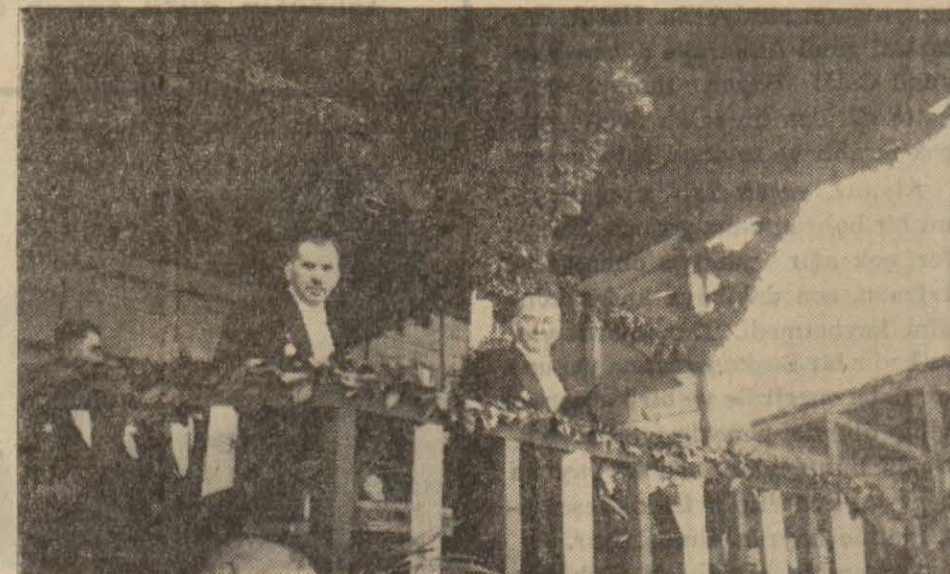
Beyoğlundaki büyük fotoğrafhaneler vitrinlerini siyah renkle boyamışlar, siyah tüllerle dekorlamışlar ve Atatürkün portreleri ile hayatlarına ait muhtelif fotoğraflarını siyah çerçeveler içerisinde teşhir etmişlerdir.

Şehrimizde bulunan ecnebi konsolosluklar saat 16 dan sonra vilâyete giderek valiyi ziyaret etmişler ve taziyette bulunmuşlardır.

Nâş tahnit edilecek

Dün akşam bu satırların yazıldığı dakikaya kadar İstanbulda cenaze merasimi hakkında hiçbir malûmat yoktu. Yalnız Ankara muhabirimizin verdiği malûmata göre, İstanbul'da Atatürk cenazesi için hazırlananlar 3 gün huzuruna yüz sürebilmek suretile göstermeğe bir kere daha fırsat bulacaklardır.

Büyük ölünün çok kıymetli nâşî bugün müteahhasıslar tarafından tahnit edilecek ve bu kıymetli nâşî 24

Büyük Şefimiz, Cümhuriyetin 10 unca yıldönümünde kahraman ordunun resmigeçidini seyredirken

muvafık görerek (Hareket ordu- su) tâbirini kullandım!..

Bu sözlerle de teyyüt etmekte- dir ki, istibdadın geri dönmeme- si, Abdülhamidin tahttan atılması, asilerin ve mürtecilerin ezilmesi, ittihat ve terakki cemiyetinin ö- lümden kurtulup Osmanlı İmpa- torluğunun mukadderatına vaz'i- yed etmesi, hareket ordusu saye- sindedir, ve bu ordu, Mustafa Ke- malin eseridir.

Bu muvaffakiyetten sonra Se- lânîye dönen Mustafa Ke- mal, 38 inci piyade alayı kuman- danlığına tayin olundu. Bu, bir terfi değil, bir cezaydı. Mustafa Kemal'in tenkitlerine tahammül edemeyenler onu küçük düşür- mek emeliyle bu vazifenin başına geçirmişlerdi.

Fakat "Bu tayin, gazap yüzün- den rahmet oldu,.. Bu vazifede de büyük bir muvaffakiyet gösteren Mustafa Kemal, Mahmut Şevket paşa marifetile İstanbul çağırıl- dı. Erkanharbiyei umumiye'de bir vazifeye tayin olundu.

Tam o sırada, İtalyanlar Tarab- ulus Garba hücum ettiler. Ve Mustafa Kemal, hem adını, hem kıyafetini değiştirerek, bazı arka- daşlarıyla birlikte Mısır'a koştu. O- radan Bingaziye geçti. Fakat Mustafa Kemal'in oradaki kuvvet- lere kumanda ettiği sırada ana va- tanda Balkan Harbi başlamıştı. Düşmanla öz yurdda dövüşmek üzere geri dönen ve bu harekete de iltihak eden Mustafa Kemal, Balkan Harbinden sonra Sofyaya atâşamiliter olarak gönderildi. Ve Umumi Harp, binbaşı Mustafa Kemal'in bu sonuncu vazifeyi gördüğü sırada patladı. Ve tam o sı- rada, Mustafa Kemal, kaymakam- lığa terfi etmiş bulunuyordu.

Müttefik Alman ordularının Paris üzerine muzafferane yürü- dükleri parlak günlerde bile, U- mumi Harbe girişimize şiddetle muhalif bulunan, ve bu muhale- fetini açıkça ilândan çekinmeyen Mustafa Kemal, milletinin giriş- tiği bu büyük mücadeleye lâkayt kalamaz, Sofya seferatinde salon hayatı süremezdi.

Başkumandanlık vekâletine müracaat etti. Ordu içinde rütbe- sile mütenasip bir vazife istedi. Başkumandan vekilinin kendi- sine verdiği cevap şu oldu:

"Sizin için orduda daima bir vazife mevcuttur. Fakat Sof- ya atâşemiliterliğinde kalmanız daha mühim telâkki edildiği için- dir ki, sizi orada bırakıyoruz!.."

Mustafa Kemal, bu cevaba, şu cümlelerle mukabele etmekte mütereddit davranmadı:

"— **Vatanın müdafasına ait fiili vazifelerden daha mühim ve mübeccel bir vazife olamaz. Arkadaşlarım muharebe cephe- lerinde, ateş hatlarında bu- nurken, ben Sofyada Atâşemiliterlik yapamam. Eğer birinci sınıf zabıt olmak liyakatinden mahrumsam, kanaatiniz bu ise, lütfen açık söyleyiniz!..**"

Kaymakam Mustafa Kemal'in bu mukabelesi cevapsız kaldı. İ- cabında, bir nefer gibi cepheye çarpışmak arzusunda ve azminde bulunan vatanperver asker, Sof- yadan hareket kararını vermekte de tereddüt göstermedi. Fakat bütün hazırlıklarını bitirip yola çıkmak üzere bulunduğu sırada "İsmail Hakkı", imzaisile bir tel- graf aldı. Telgrafın meali şuydu: "On dokuzuncu furka kuman-

danlığına tayin buyuruldu. Hemen İstanbul'a hareket ediniz!..

Mustafa Kemal, bir müddet sonra, "Seddilbahir,, i "A- rıburnu,, nu, "Anafartalar,, ı, ve "Ece,, limanını ihtiva eden May- dos mintakası kumandanlığına ge- tirildi.

Miralaylığa terfiinden itibaren 1331 tarihine kadar, Bigalı köyün- de kaldı. Fakat Arıburnuna düş- man kuvvet ihracına başlar baş- lamaz, Mustafa Kemal, kendi te- şebbüsüyle derhal yetişerek düş- manı sahile tesbit etti. Türk cep- hesini, Anafartalardan çevirmek için çıkan Kiçner ordusu, karşı- sında yine, kendisine Arıburnun- un yalçın kayalarında tek adım atılmayan Mustafa Kemal bul- du: Destanını, heyecanını hâlâ yüreklerimizde taşıdığımız büyük Anafartalar zaferi, yalnız ordumuzu değil, merkezi, ve dolayısı- le bütün vatanı felâketten kurtar- dı.

Conk bayır muharebesinde, bir mermi parçası, hayatını vatanı i- çin her gün tehlikeye koyan Mus- tafa Kemal'in tam kalbinin üzeri- ne gelmiş, fakat cebindeki saatin parçalanmasıyla hayatı kurtulmuş- tu!

Mustafa Kemal, düşmanın Çan- nakkaleden çekilişinden sonra on altıncı kolorduya bir müddet E- dirne'de bulundu. Kafkas cephe- sinde bulundu. Diyarbakırda mir- livalığa yükseldi. Tekrar Trablus- ta bulunduktan sonra Yıldırım or- dusu kumandanlığına tayin olun- du. Falkenhayn vatanı felâkete sü- rükleyen projeleri, Mustafa Kema- li altedemedi. İstanbul'dan önce Mustafa Kemal, veliaht Vahdettin- le Almanya'ya gitti. Bu seyahatte Kayser Vilhelmlle, Hindenburgla, Lüdendorfla yaptır- konuşmalar, Mustafa Kemal'in ismi ve cesa- retini tebarüz ve teyit ettiren sayı- sız misaller arasındadır. Ondan sonra, tekrar Yedinci ordu kuman- danlığına geçen, ve Umumi Harp sonuna kadar Yıldırım orduları grup kumandanlığında bulunan Mustafa Kemal, mütarekede İsta- nbul'a çağırıldı.

Mütareke gayet ağırdı. Mus- tafa Kemal bu mütarekeye is- yan etti. İstanbul hükûmetine bu şeraitin kabulünden mütevellit büt- tün tehlikeleri, bütün felâketleri izah etmeğe çalıştı. Fakat hiç bir şey anlamayan Babıâi, bunu da idrak edemiyordu.

Mustafa Kemal, artık, Şişli'deki tarihi evinde vatanı kurtarmak çarelerini arıyordu.

Nihayet Mustafa Kemal üçüncü ordu müfettişi sıfatile 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkmış görüyo- ruz, bu tarih Türk tarihinin mü- him bir dönüm noktasıdır. Samsu- na çıkan Mustafa Kemal'in emirle- rinde Sivastaki üçüncü ve Erzur- umdaki on beşinci ordular vardı. Bundan başka Diyarbakır ve An- karadaki mücavir kolordulara ve mülki makamlara emir vermeğe ve daha uzaktaki kumanda ma- kamlarıyla irtibatla bulunmağa sa- lâhiyettar bulunuyordu.

Fakat, bu ümitsiz vaziyet karşı- sında Mustafa Kemal Paşanın fik- ri vatandaşlarından büsbütün başka idi. O, anlamıştı ki şimdiye kadar olan Osmanlı imparatorlu- ğu, saltanat, hilâfet ve istiklâl art- tık manasız birer mefhum halin- de kalmışlardır. Ancak bir şey mümkündü. Haricen tamamen

Büyük Başbuğın çok ifadeli bir poz: Tayyare filolarının manevralarını seyrediyor

müstakil, büsbütün yeni bir Türk devleti tesis etmek. Bu programı tatbik kararı Mustafa Kemal, İsta- nbul'dan hareketinden evvel ver- miş ve Samsuna karaya çıkar çıkmaz tatbikine başlamıştı. Vazife pek mühimdi. Mustafa Kemal he- defe doğru ilerlerlermiş ve kendisi- ni anlamayan arkadaşları bazı dö- nüm noktalarında onu takip ede- miyerek terketmişlerdi.

Mustafa Kemal'in ilk vazifesi ordu ile irtibat tesis etmek- ti. Şarki ve orta Anadolu'da ve Trakya'ya kadar olan bütün ku- mandanlara vaziyet izah olunarak ikaz edildiler, İzmir önünde Yunan kutaatı karşısındaki kitalarla yirminci kolordu vasıtasile temas olundu. İtilâf plânları aleyhinde ve İzmirden karaya çıkan Yunan- lılara karşı bir mukavemet teşkil ve tanzim için millet ikaz olundu. Mustafa Kemal Trakya'da birinci kolordu kumandanlığına hususati saire meyanında: "Ferağati kâmile ile milletle beraber İstiklâli tamı- mızı istihlal edinceye kadar çalış- açığa yemin ettim. Anadolu'yu terketmemek azmi katisindeyim..", diyordu.

Mukavemet teşkili için ilk te- şebbüsler yapıldı. Bu arada, der- hal İstanbul hükûmetile itilâfa düşeceğini, Mustafa Kemal pekâlâ biliyordu. Bunun için milli hare- ketin nefi namına harekâtı milli- yeyi münferit bir askeri kuman- dan sıfatile idare etmeye bilâkis bu idareyi bir kuvveyi temsilîye ile teyit etmeği münasip buldu. Bun- nun için Mustafa Kemal 20—21 ha- ziran 1919 gecesi Amasyada, 10 temmuzda Erzurumda bir Vilâya- tı Şarkıye kongresinin içtimai ve müteakiben her vilâyetin üç aza göndereceği Sivasta bir umumî kongrenin akdi için bir beyanna- me neşretti. Bu beyanamede mil- letin yüksek vazifeleri ve İstanbul hükûmetinin kifayetsizliği izah ol- lundu.

Mustafa Kemal 3 temmuzda hal- kın tezahüratı arasında Erzuruma geldi. 8-9 temmuz gecesi Mustafa Kemal, İstanbul hükûmetinin ta- kipleri karşısında istifasını verdi. Bundan sonra büsbütün serbest kalmıştı. Yalnız kendisine ve vic- danına karşı mesuldü. 23 eylülde Erzurum kongresi açıldı ve Mus- tafa Kemal kongrenin riyasetine in- tihap edildi. Kongre on dört gün devam etti ve esaslar tesbit etti. Bu esaslara göre bilcümle aksami vatan bir küldür. Herhangi eceb- bi ılgal ve hâkimiyeti red ve bun- lara mukavemet ve müdafaa fikri izhar edilmekte idi. Osmanlı hü- kümetinin ihaneti halinde bir hü- kümeti müvakkatenin işleri de- ruhde etmesi kongrenin kararları arasında idi. Toplanacak olan Mec- lisi Millî hükûmeti mürakabe ede- cekti.

Bu kararlarla mühim bir adım atılmıştı. Fakat, vaziyet he- nüz temin edilmemişti. Mustafa Kemal'in tevkifini emreden İsta- nbul hükûmetinden başka diğer teh- likeler de başgöstermişti. Bir çok- ları Mustafa Kemal'in mümtaz va- ziyetini çekemiyordu.

Erzurum kongresi kararları büt- tün memlekette tamim ve ecebî devletler mümessillerine de tebliğ edildi. En kısa zamanda Meclisi Mebusanın toplanması lâzımdı. Bir çok müşkülât ve tehlikeden sonra Mustafa Kemal 2 eylül 1919 da Sivasa avdet etti. 4 eylül 1919 da Sivas kongresi açıldı. Memleke-

Ölümü "O,, da Yenemedi !

Fakat Mustafa Kemal'in yenmeye tenezzül etmediği ölüm, Kemalizme ebediyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Ölümü o da yenemedi fakat ölü- mün, onun büyük huzurunda o kadar küçük düştü ki, artık ondan kork- muyoruz.

Evet, ölümden korkmuyoruz. Hat- tâ bizi, atamız elimizle tutmak ümi- dinden ebediyen mahrum bıraktığı halde, ölüme karşı duyduğumuz his- lerin arasında korkunun yeri kalma- mıştır. Biz, ölümü, Atatürk'ün kendi kararile ihtiyar ettiği uzun bir isti- rahat sayıyoruz. Ve hiç şüphemiz yok ki o, bu uzun istirahatı, müste- ri geçireceğinden emin olduğu için ihtiyar etmiştir!

Ve eminiz ki Atatürk, Büyük Ke- mali, hayatın bu sonuz kavgasından kendi iradesile terhis ederken, Ke- malizmin ebedi paydarlığına güven- menin, inanmanın huzurunu duy- muştur.

Ölümü o da yenemedi fakat Mustafa Kemal'in yenmeye tenez- zül etmediği ölüm, Kemalizme ebe- diyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Atatürk'ün ömrünü dolduran her zafer, bize bir bayram halinde miras kaldı. Atatürk, bayramlarla doldur- duğu bu tarihin temeli değil, mima- rıydı. Hiçbir iktisadi furtuna, hiçbir içtimai kasırga, veya hiçbir siyasi zelzele, bu mukaddes binadan tek taş düşürmeğe muktedir olamıya- caktır. Çünkü, buna göğüs germek için, icabında, kanını, ve etini harç yerine harcamaya azmetmiş tam on yedi milyon, genç, dinç amele var.

Bu yüzdendir ki, şu anda yürekle- rimizi korkunç zindanına hapseden sonsuz ıstıbrabın mayası, hiçbir endi- şeyle, hiçbir korkuyla, hiçbir şüphe ile kirlenmiş değildir!

İstıbrabımız, tarihimiz kadar temiz, ve istikbalimiz kadar engindir. Gözlerini dünyaya müsterih ola- rak kapıyan adam, gözlerimizi, mes- ut bir dünyaya açmış olan adamdır. Şimdi gözlerimiz yaşlı, fakat açıktır! Yüreğlerimiz viran, fakat yur- dumuz mamurdur. Kalplerimiz ka- ranlık, fakat dimağlarımız aydınlık- tır.

Atatürk'ten şahlanmanın, icabında her çeşit kavga kazanmanın, icabında yaşamasını, ve icabında ölmeyi- sini bilmenin bütün sırlarını öğren- dik.

Fakat o, bu on dokuz yıl içinde, bize yalnız bir tek şey öğretmedi: ıstıbrap çekmek!..

Ve bunu öğrenmemiş bulunduğumuz içindir ki, onun acısı, yürekleri- mizi, hiç alışmadığımız bir zehir gibi sızlatıyor!

Atatürk... Biz, senin payansız şef- katine şımarmış tam on yedi milyon evlâdın; birdenbire babasını kalma- nın bütün öksüzlüğe aşıyoruz!

Naci SADULLAH

Lozan sulhünden çok parlak bir netice ile, yani müstakil Türk dev- letinin bütün dünyaya ilân edilme- sine çıktıktık.

Atatürk'ün, yurdu düşman isti- lâsından kurtarması onun en bü- yük hizmetidir. Atatürk, Türk yurdunu istiklâle kavuşturduktan, büyük, müstakil bir devlet kur- duktan sonra, inkılâp savaşına gi- rişti, medeni ve mamur yurt, me- denî bir Türk cemiyeti kurmağa savaştı. Sayısız inkılâplar yaptı. Atatürk'ün Samsuna ayak bastığı gündün bugüne kadar yurda hedi- ye ettiği inkılâp hareketleri sayı- sızdır. Bunlar, ciltler doludur.

Bir teşrinisani 1922 de salta- nat kaldırıldı, 9 ağustos 1923 te Halk Partisi kuruldu. 13 teşrinievvelde Ankara devlet mer- kezi oldu. 29 birinciteşrin 1923 te Cumhuriyet ilân edildi. Bir kânun- usani 1924 te hafta tatili kanunu kabul edildi. 14 kânunusani 1924 te askerlik müddeti azaltıldı. 1 mart 1924 te devlet tarafından demiryolu inşasına başlandı. 2 mart 1924 te Parti Grubu hilâfetin, şe- riye ve evkaf vekâletlerinin kal- dırılması kabul etti. 3 mart 1924 te medreseler kaldırıldı. 3 mart 1924 te Türkiye Büyük Millet Meclisi hilâfetin ilgası, tedrisatın tevhidî, şeriye ve evkaf vekâletle- rinin kaldırılması kanununu yap- tı. 3 mart 1924 te Osmanlı hane- danı hudut haricine çıkarıldı. 8 nisan 1924 te şeriye mahkemeleri kaldırıldı. 20 nisan 1924 te Cüm- huriyetin Teşkilâtesiyasi kanunu yapıldı. 27 şubat 1925 te aşar kaldırıldı. 24 ağustos 1925 te şapka giyildi. 30 teşrinisani 1925 te tek- keler, türbeler, zaviyeler kapatıl- dı. 26 kânunuevvel 1925 te beynel- milel takvim ve saat kabul edil- di. 17 şubat 1926 da Türk mede- nî kanunu kabul edildi. Bu kanun- la kadın bir çok medenî haklar kazandı. 19 nisan 1926 da kabotaj kanunu kabul edildi. 28 teşrinievvel 1927 de yurdun birinci nü- fus sayımı yapıldı. 5 nisan 1928 de C. H. Partisi grupunda lâiklik esası ve Teşkilâtesiyasi kanunu- nun dine ait hükümlerinin çıkarıl- ması kabul edildi.

24 Mayıs 1928 de beynelmilîl rakamlar kabul edildi. 3 teşrinisani 1928 de yeni Türk harfleri ka- nunu Büyük Millet Meclisinde ka-

bul edildi. Bir teşrinisani 1929 da millet mektepleri açıldı. 23 mart 1931 de Türk çocuklarının ilk tah- sillerini Türk mekteplerinde yap- maları kanunu kabul edildi. 1 ni- san 1931 de ölçülerde metre ve kilo sistemi kabul edildi. 15 nisan 1931 de Türk Tarih Kurumu ku- ruldu. 19 şubat 1932 de Halkevle- ri açıldı. 12 temuz 1932 de Türk Dil Kurumu kuruldu.

25 Mayıs 1933 te haricî borç- lar meselesi halledildi. 1 a- ğustos 1933 te eski İstanbul da- rülfünunu yerine Türk Üniversi- tesi kuruldu. 29 birinciteşrinde Cumhuriyetin 10 uncu yılı büyük merasimle kutlandı. 1 kânunusani 1934 te Türk inkılâbı dersleri büt- tün yüksek tahsilde başlandı. 9 şu- bat 1934 te Balkan Anlaşması mi- saki imza edildi.

21 Haziran 1934 te soyadı kanu- nu Mecliste kabul edildi. 26 teş- rinisani 1934 te Büyük Öndere Atatürk soyadı verilmesi kanunu Mecliste kabul edildi. 27 teşrinisani 1934 te lâkap ve ünvanların kaldırılması kanunu çıktı. 8 kânunuevvel 1936 da Türk kadınına mebus seçme ve seçilme hakkını veren Teşkilâtesiyasi kanunu ta- dilâtı yapıldı.

21 Temmuz 1936 da Montröde boğazlar mukavelesi imza edildi. 30 Mayıs 1937 de Hatayın istiklâ- li Cenevrede tasdi kedildi. 24 ha- ziran 1938 de pazarlıksız satış ka- nunu kabul edildi.

Atatürk'ün yarattığı en mühim eser bugünkü genç, kuvvetli ve müreffeh Türkiyedir. Yurdun her tarafında umumî bir imar ve kal- kınma hareketi vardır. 15 yıl ev- velki yurt topraklarını, memleke- tin umumî vaziyetini, milletin se- viye ve kudretini göz önüne geti- renler, Atatürk'ün, bu memlekatin çehresinde ne muazzam bir deği- şiklik yaptığını anlamakta geçik- mezler. Bütün vatan topraklarının her zerresinde Atatürk'ün yapıcı e- linin izleri vardır.

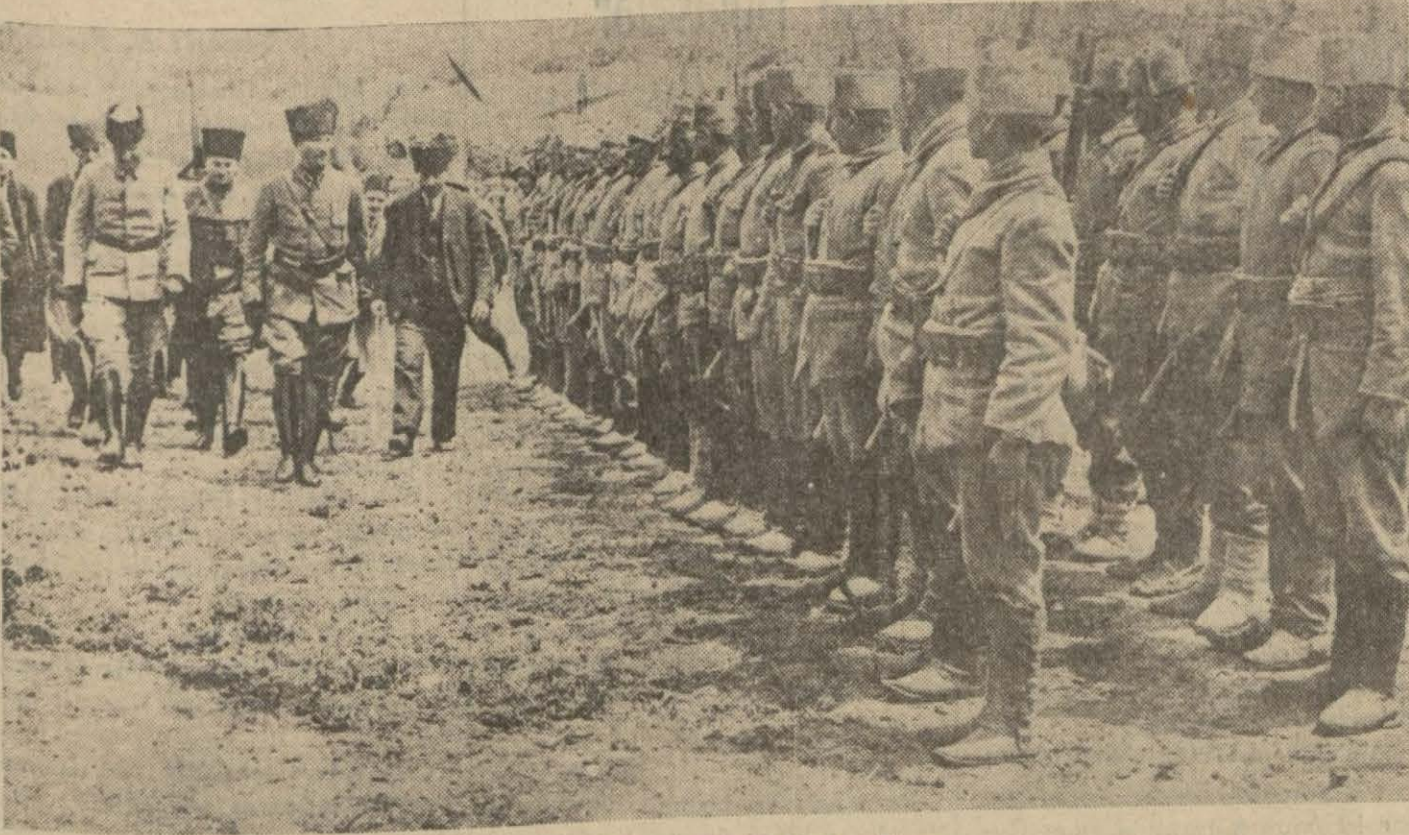
Atatürk'ün hayatı, hiç durma- dan Türk yurduna hizmetle geç- miş, ve yirmi yıl içinde, muzmahl bir toprak parçasından kuvvetli, müreffeh ve mesut koca bir vatan çıkarmıştır.

Selânikte, Büyük Atamızın doğduğu ev önünce merasim yapıyor

Büyük Kemalin Hayatından Hâtıralar

Gazi Başkumandan, orduyu teftiş ediyor

Milli Mücadele yıllarında Mustafa Kemal, bir köylü çocuğu ile konuşuyor.

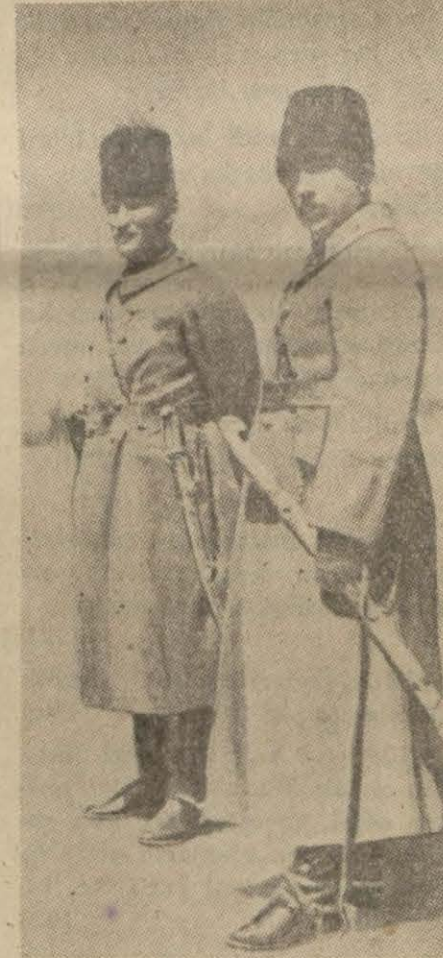
Harf inkılâbı arefesinde Dolmabahçede yapılan içtimada

Başkumandan, Büyük taarruz günlerinde harekâtı takip ediyor

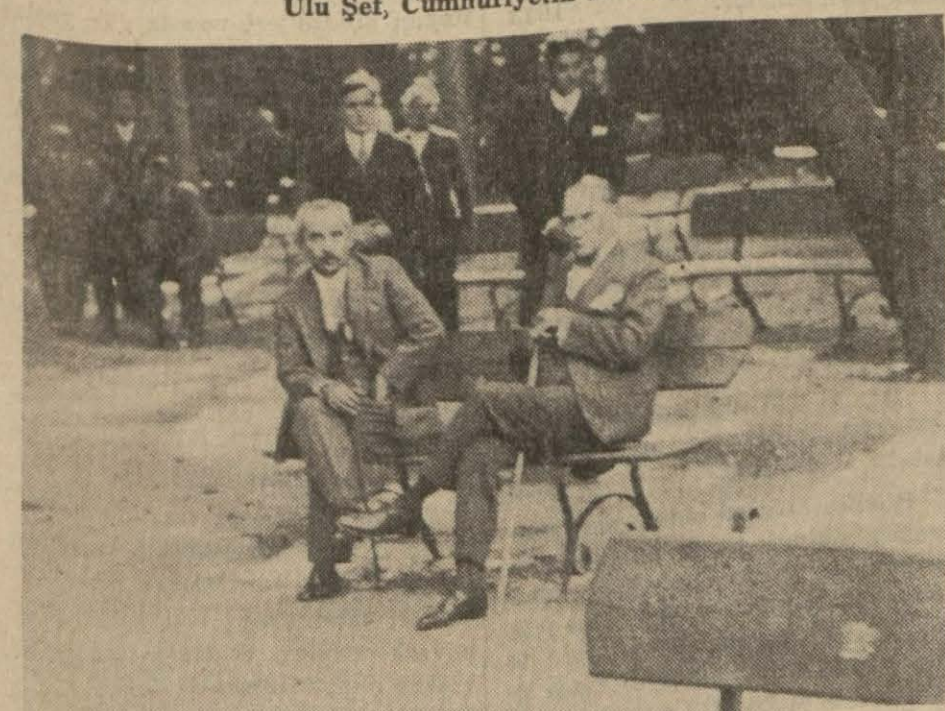
Ulu Şef, Cumhuriyetin 10 uncu yılında sevgili milletine hitap ediyor

Başkumandan ve Garp cephesi kumandanı İsmet Paşa bir arada

Gazi Mustafa Kemal Büyük taarruzu idare ettiği Kocastepeye çıkarken

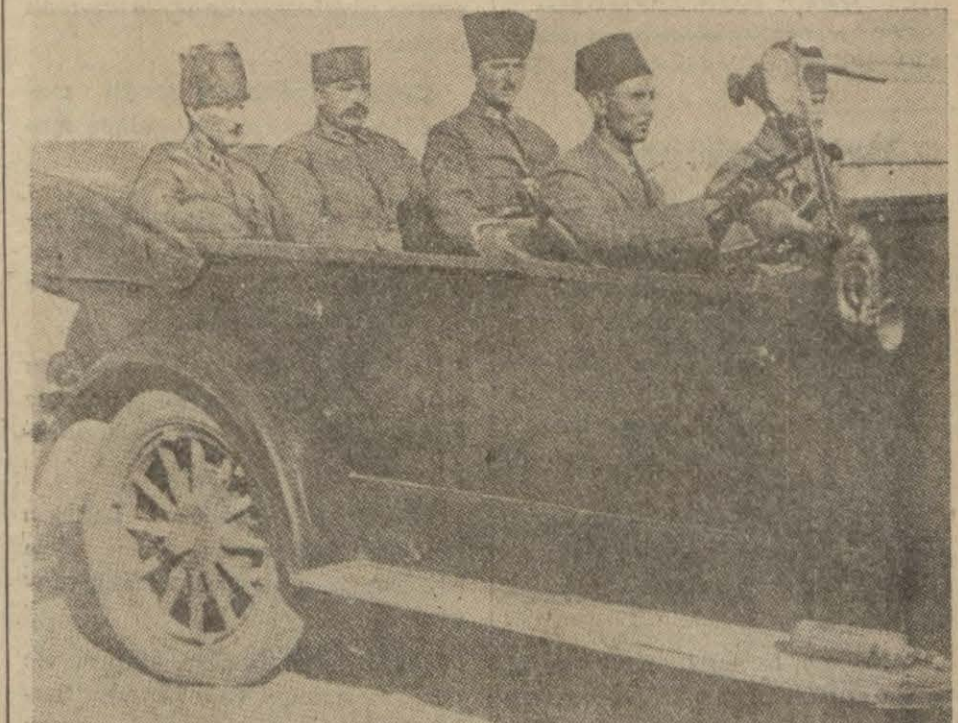
Demokrat Büyük Şef İsmet İnönü ile beraber, Gülhane Parkında bir istirahat dakikası esnasında

Atatürk bir gezinti esnasında

Erkânharbiye yüzbaşısı Mustafa Kemal Bey

Muzaffer Başkumandan; Mareşal Fevzi Çakmakla beraber İzmir'e giriyor

Bütün Dünyanın Hürmet Ettiği Büyük Türk

(Baş 2 ncide)

Belki hiçbir devirde garp milletleri, garp muharrirleri Türk milletini, bu devirde olduğu kadar merak etmemiş, ve onun her hareketini, her ileri adımını en büyük dikkatle takip etmemişlerdir.

Türk milleti yalnız hürâfelerden ve batıl itikatlardan, yalnız köhne an'anelerden, yalnız mazinin boyunduruklarından silkinmemiş; bütün varlığını, varlığının mesnedi olan bütün müesseselerini, bütün teşkilâtını yenilemiş, bütün ihtiyaçlarını bugünün vasıtalarıyla, bugünün fenîyle temine koyulmuş ve muvaffak olmuş; Türk milletinin prestijini yükseltmiş, Türk milleti, dünya siyasetinde en önlü âmiller, dünya sulhünün güvendiği en kuvvetli destekler arasında en şerefli mevki almıştı. Çünkü Türkiye tam mânâsıyla Atatürk Türkiyesi olmuştu!

Bu sıralarda dünyanın her memleketinde, Atatürk ve Atatürk Türkiyesi hakkında geniş neşriyat yapıyor, medeni dünyanın her memleketinde Atatürk hakkında cilt cilt eserler neşrolunuyor, gazeteler, mecmualar, Atatürk ve eserini anlata anlata bitiremiyorlardı. Bütün dünya, en büyük Türk tanımış, ve onu sevmişti. Gün geçtikçe göze çarpan en mühim noktada, eski taassupların, eski husumetlerin, eski telâkkilerin tesiri altında kalan Avrupalı muharrirlerin eserlerine sokulan hasmane tenkitlerin, garzli hislerin yavaş yavaş ve kendi kendine silinmesi idi. Çünkü yanlırların yanıldıklarını görüyor; anlayamayanlar gün geçtikçe daha iyi anlıyor, ve hakikat tam ve katî bir zafer kazaanarak yürüyordu. Atatürkün kudretli şahsiyeti karşısında taassuplar, husumetler ve garzler erimekte ve bunlar eridikçe Türkiyenin beynelmilel nüfuzu kuvvetlenmekte idi. En nihayet Türkiyeden bahseden Avrupalı muharrirler Türkiyenin tam bir muazzam devlet heybeti ve otoritesini kazanmış olduğunu anlatmaya başladılar ve Atatürk Türkiyesi beynelmilel âlemde hakikaten bu mevki tutmuştu. Onun bu mevki tutmakta devam edeceği şüphe mi götürür?

Atatürk Türkiyesi, bütün dünyanın dostluğunu aradığı, dostluğuna güvendiği dostluğunu barış namına, insanlığın refahı namına büyük bir kazanç tanıdığı bir Türkiye idi. Ve bu Türkiye daima bu şahikada kalacak, daima daha yüksek şahikalara varacaktır. Atatürkün ebediyete kavuştuğu bu sırada dünyanın her memleketinde aynı ses yükseliyor:

"İnsanlık büyük bir devlet adamını kaybetti."

Büyükliğini bütün insanlığa tanıtmak ve milleti nazarında, tam kurtuluş kahramanı tanınmak, bir faniye nasip olacak en büyük bahiyarlıktır.

Onun için Atatürk her fanî gibi ölebilir, fakat, bütün dünyanın hürmet ettiği en büyük adam ancak bir kere ölür!

Ömer Rıza DOĞRUL

YALOVADA:

Yeni Mektepler

Yalova (TAN) — Buradaki bir ilk mektebin ihtiyaca kâfi gelmediğini gören İstanbul maarif müdürlüğü, ikinci bir mektep inşasına karar vermiştir. Bu maksatla Bursa caddesi üzerindeki büyük bir arsa ile civardaki evler istimlak edilecektir.

Ayrıca bir köy yatılı okulu yapılması düşünülüyor.

Elmahk köyü halkı, köylerinde yatılı bir okul yapılmasını istemişler, bu hususta beden ve nakten çalışacaklarını bildirmişlerdir.

Köylülerin bu isteklerinin yerine getirilmesine yakında fiilen başlanılacaktır.

Sivas (TAN) — Görün belediye reisi Fuat Orhanoglu, ittifakla yerinde ipka olunmuştur.

VECİZELER

Büyük Kemal'in Nutuklarındaki Yüksek Fikirler Millî Kudreti Yaratan Umdelerdir

Büyük Şefimiz Mustafa Kemal, İstiklâl harbi yıllarında ve inkılâp senelerinde sayısız nutuklar söyledi. Milleti uyardırmak ve millî mefkûre etrafında toplamak, inkılâplara hazırlamak yolunda her biri dâhiyane birer hitabe olan bu nutuklar bugünün ve yarının Türk nesillerine hayat ve iman umdeleri olacak yüksek fikirlerle doludur. Onlardan size parçalar veriyoruz. Aziz kariler, bu vecizeleri saklayınız. Ortaya koca bir millet koyan ve ona ebedî istiklâlini ve refahını temin eden mübarek Kemal'in bu sözleri sizler için daima birer kuvvet menbaı olacaktır.

Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi ırkından büyük tanıdığı insanlardan vefasızlık, felâket görmesi ondan daha acıdır. Bu, kalp ve vicdanlar için onulmaz yaradır.

Harp zaruri ve hayati olmalıdır. Hayati millet tehlikeye maruz kalmayınca harp bir cinayettir.

Bir millete güzel şeyler düşünen insanlar, fevkalâde işler yapmağa kabiliyetli kahramanlar bulunabilir, lâkin böyle kimseler yalnız başına hiçbir şey olamazlar, meğer ki bir hissi umuminin, bir iradei umumiyenin, amilî, ifadesi, mümessili olsunlar.

Varlığımızı, istiklâlimizi kurtaran bütün e'fal ve hareket, milletin müşterek fikrinin, arzusunun, azminin yüksek tecelliyatından başka bir şey değildir.

Bizim halkımız çok temiz kalpli çok asil ruhlı, terakkiye kabiliyetli bir halktır. Bu hak eğer bir defa muhataplarının samimiyetle kendilerine hâdim olduklarına kani olursa her türlü hareketi derhal kabule amadedir. Bunun için gençlerin, her şeyden evvel millete emniyet bahşetmesi lâzımdır.

Bilelim ki millî benliğini bilmiyen milletler, başka milletlerin şikâridir. 1923

Tarihimizi okuyunuz, görürsünüz ki milleti mahveden, esir eden, harap eden fenalıklar hep din kisvesi altındaki küfür ve mel'ânetten gelmiştir. 1923

Tatbik eden, icra eden, karar ve renden daima daha kuvvetlidir. 1921

Hürriyeti matbuattan mütevellit mahazirin vasıtai izalesi yine binnefis hürriyeti matbuattır. 1923

Büyük şeyleri yalnız büyük milletler yapar. 1923

Milletlerin kalbinde hissi intikam olmalı. Bu, alelâde bir intikam değil, hayatına, ikbaline, refahına düşman olanların mazarratlarını izaleye matuf kutsal bir intikamdır. 1923

Saygısızlığın, tecavüzün küçüğü büyüğü yoktur. 1924

Bende fazla bir teşebbüs görülürse, benim değil, milletin muhassalasından çıkan bir teşebbüstür. 1923

Cumhuriyet faziletli ahlâkiyeye müstenit bir idaredir, Cumhuriyet fazilettir. 1925

Benim için bir taraflık vardır: bir tarafım. O da Cumhuriyet taraftarlığı, fikri, içtimai inkılâp taraftarlığı. 1924

Cumhuriyetin siyaseti hariciyede veçhesi müstakimane ve halisane olarak sulhun, muahedatin muhafazasına müteveccihdir. Mü-nasebati tevsi ve halisane hukuka riayet ve hukuka tarzı riayette müteakıbiyet hattı hareketimizdir. 1924

Bu güne kadar istihsal eylediğimiz muvaffakiyetler, bize ancak terakki ve medeniyete doğru bir yol açmıştır. Bize ve ahfadımıza düşen vazife, bu yol üzerinde tereddüdsüz ilerlemektir. 1923

Bütün bu muvaffakiyetler yalnız benim eserim değildir ve olmaz. Bütün bu muvaffakiyetler, bütün milletin tevhihi mesaisi neticesidir. 1923

Kadınlarımızın vezaifi umumiyede uhdelerine düşen hisselerden başka kendileri için en ehemmiyet-

li, en hayırlı, en faziletkâr bir vazifeleri de "iyi valide,, olmaktadır. 1923

Bir heyeti içtimaiyeyi parçalamadan, inhilâl ettirmeden, onların kuvvei muhassalasını inhilâl ettirenlerin imkanı tabiisi yoktur. 1921

Hâkimiyeti milliyeye öyle bir nurdur ki onun karşısında zincirler erir, tac ve tahtlar yanar, tacidalar mahvolur Milletlerin esareti üzerine kurulmuş müesseseler her tarafta yakılmağa mahkûmdurlar. 1924

Neticei kat'iyeye daima taarruzla alınır. 1924

Benim için en büyük noktaı sayanet ve menbaı şefaaf milletin sinesidir. 1924

Halka yaklaşmak ve halkla kaynaşmak daha çok ve daha ziyade münevverlere teveccüh edoğ bir vazifedir. Gençlerimiz, münevverlerimiz, ne için yürüdüklerini ve ne yapacaklarını evvelâ kendi dimağlarında iyice takarrür ettirmeli ve onları halk tarafında iyice kabili hazım ve kabili kabul bir hale getirmeli ve ancak ondau sonra ortaya atmalıdır. 1923

Muharebe, haimi mücadele halinde bulunan gayri mer'î kuvvetlerin göze görünür şekil ve suret almasıdır. 1925

Herkesin, her ferdi milletin ruh ve vicdanında şu kanaat sarılsın surette verişmelidir ki artık bu millet şunun, bunun hevesat ve ihtirasatını, şan ve şerefini, ağraz ve menafiiini tatmin için değil, ancak kendine ait menfaatleri için, kendisine lüzumlu ve fâideli gördüğü şeyler için yürüyecek ve bu mil'et artık ancak bu zihniyetle ilerleyecektir. 1923

Milletin müşterek arzu ve temayülüne tenas etmek ve onun icabatına hasrı mevcudiyeti hareket düsturu bilmek, hakiki yolda yürürebilmek için yegâne esastır. 1924

Fikirler cebrü şiddetle, top ve tüfekle asla öldürülemez. Hassas bir millete karşı irtikâp edilen zalimane muamelelerin onu daha ziyade takviye ettiği mücerreptir. 1922

Ehveni şer, şerlerin en muzırdır. 1924

İstanbul; bizim tarihimizin ve medeniyetimizin bir hulâsasıdır. 1923

Bizim ilham menbamız doğrudan doğruya büyük Türk milletinin vidadı olmuştur ve daima da öyle olacaktır. 1925

Erkeklerimizimizin teşkil ettiği ordunun hayat menbalarını kadınlarımız işlemiştir. Memleketin esbabı mevcudiyetini hazırlayan kadınlarımız olmuş ve kadınlarımız olmaktadır. Kimse inkâr edemez ki bu harpte ve ondan evvelki harplerde milletin kabiliyeti hayatiniyisini tutan hep kadınlarımızdır. 1923

En yüksek askerlik budur: Muh-telif ihtimalleri çok iyi hesap etmeli, en iyi görüneni cür'et ve katiyetle tatbik etmelidir. 1924

Eğer milletimizin ekseriyeti azimesi çiftçi olmasaydı biz bugün dünya yüzünde bulunmayacaktık. 1923

Her türlü muvaffakiyetin, her nevi kuvvetin, kudretin menbaı hakiki milletin kendisi olduğuna kanaatim tamdır. 1923

Medeniyetin bugünkü vesaitini, hattâ bugünkü fikriyatını demir-yolu hariçinde intişar ettirebilmek müteessirdir. Demiryolu refah ve umran yoludur. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Milletimizin inkişafı dehası ve bu sayede lâyük olduğu mertebeli medeniyete irtikası bittabi ilâi meslekler erbabını yetiştirmekle ve millî harsımıza ilâ ile kabildir. 1924

Günün Harici Haberlerinden Kısa Hulâsalar

Filistin :

İngiltere müstemlekât nazırı Mısır, Irak, Suudi Arasibtan, Yemen, ve Mavrayişeria hükümetlerinin Filistin yuvarlak masa konferansına davet olunacaklarını Fransa man dası altında bulunan Suriye ve Lübnanın davet olunmamakla beraber her şeyden haberdar edileceklerdir. Filistin namına davet olunmalar arasında Filistin başmüftüsü bulunmayacaktır. Filistinden gelen haberlere göre Araplar, başmüftü davet olunmadığı takdirde konferansa iştirak etmeyeceklerdir. Filistinde çarpışmalar devam ediyor. Tulkerimde 19 Arap maktul düşmüştür. Kasaba askerler tarafından tahrip olunmuştur.

Almanya :

Paris sefaretî üçüncü kâtibi Fon Rath'un ölümü üzerine bütün Almanya'daki Yahudilere karşı şiddetli hareketler vuku bulmuş, sinagoglar taarruza uğramıştır ve yakılmıştır. Yahudilere karşı yeni tedbirler alınmaya anlaşıyor. Fon Rath'ın cesedi Almanya'ya getirilecek ve kendi şehrinde merasimle gömülecektir. Yahudilerin silâh taşımaları menolunmuştur. Buna karşı gelen her Yahudi yirmi sene hapsolünacaktır. Son hâdiseler sırasında binlerce Yahudi tevkif olunmuştur.

İngiltere :

Avam kamarası kralın nutkunu müzakereye devam etmektedir. Loyd Corç, hükümeti, siyasetini izah etmesi yüzünden şiddetle tenkid etmiş ve hükümetin Sovyet Birliği ile teqrîki mesai etmemesinin sebebi sorulmuştur.

İspanya :

Serge mintakasında cumhuriyetçilerle Frankistler arasında şiddetli muharebeler vuku bulmuştur. İki taraf ta muvaffakiyet iddiasında olmaktadır.

Fransa :

Fransa matbuatı Her Hitlerin son nutkile meşgul olmakta devam ediyor. Eko dö Pari nutku tehdit edici mahiyette görüyor. Diğer gazeteler de aynı fikri ileri sürüyor ve Almanyanın müstemleke meselelerini hal ile kanıyacağını söylüyorlar.

Japonya :

Çin — Japon harbi hakkında Şang haydan gelen haberlere göre Japonlar Çançâ mintakasında Yuçeo'ya yaklaşmışlardır. Çin kuvvetlerinin Çançâ'yı müdafaaaya karar verdikleri haber veriliyor.

Macaristan :

Bütün Macaristan bugün Macar askerlerinin amiral Horti kumandası altında Kaşan şehrine girmesini tesis edecektir.

bir fert olmak kadar dünyada bahiyarlık yoktur. 1923

Bizim milletimiz yekdiğerinden çok farklı menafi takip edecek ve bu itibarla yekdiğerile mücadele halinde bulunagelen muhtelif sunu fa malik değildi. Mevcut sınıflar yekdiğerinin lüzum ve melzumu mahiyetindedirler. 1923

Milletimizin bütün hakayiki anlamakta gösterdiği ruğ ve kabiliyet şayanı ihtihardır. 1923

Bütün dünyanın milletlerini tanım ve bu muarefem harp saharlarında olmuştur, ateş altında olmuştur, ölüm karşısında olmuştur. yemin ile temin ederim ki bizim milletimizin kuvvei maneviyesi bütün milletlerin kuvvei maneviyesinin pek çok fevkindedir. 1920

Benim için dünyada en büyük mükâfat, milletin en ufak bir takdir ve iltifatıdır. 1920

Bilelim ki vâsil olduğumuz muvaffakiyet milletin tevhihi kuva emesinden, teşriki faaliyet etmesinden ileri gelmiştir. Eğer aynı muvaffakiyatı, muzafferiyati atide de kazanmak istiyorsak aynı esasa istinat edelim ve aynı suretle yürüyelim. 1923

Hiçbir medeni devlet yoktur ki ordu ve donanmasından evvel iktisadiyatını düşünmüş olmasın. 1923

FELEK

Herkes Gibi...

Yazan: B. FELEK

En büyük adamımızı, zamanın Türk milletine yalnız bir kere başı-şğıladığı en büyük varlığı kaybettik. Acemizi yazmak için edebiyat yapmağa lüzüm yok! Camı yanan "Ay", diye bağırsın.

Elemimizi izhar için göz yaşları - mız kelime oyunlarına yer bırakmaz.

Hastalığın, hep işitiyorduk. Arasıra neşredilen tebliğlerin katı ibarelerinden ümit manaları çıkarmaya çalışıyorduk.

Son gecenin vahim tebliği bile bu büyük adamın hayata veda edeceği ihtimallerini bize zorlukla anlatıyordu.

— Belki! Añah büyüktür. Geçen sefer de böyle oldu: diye ümitsizlik gecesinde bir zerre ışık arıyor - duk.

Dün sabah erkenden okuttuğum mektebe giderken her günkü gibi, Dolmabahçe sarayında onun bayrağını aradım. Göndere tam toka edildiğini görünce ferahladım.

Öğleye kadar herkes umduğu bir haberi alamamak ve korkutugunu öğrenmek kaygusu ile birbirine bir şey soramıyordu.

Geçenlerde bariz bir asabiyet vardı. Söylenen güç kavıyor, söylediklerini zorlukla ifade edebiliyorlardı.

Nazarlarında endişenin derinliği seziliyordu.

Öğleden sonra acı haber duyulunca, bayraklar yarıya inince, Türklerin büyük nuru söndüğü anlaşıldı.

Ders vermek için sınıfa girdiğim zaman gözleri kızarmış gençlerin sessiz ve yelpare elemeleri karşısında kendimi pek güç tuttum.

Vaziyetimiz bir derhane havasına uysun diye bir genci derse çağır - dım:

— Mazur görün, hastayım! dedi ve:

— İçinizde başka hasta var mı? Sualime:

— Hepimiz! dediler ve huçırma - ya başladılar.

Bir kişinin kederini görmek bile insanı hırpalamaya kâfi iken bütün bir küme gencin bu müşterek elemeleri ne hazindi. Fakat ne samimi ve ne ulvi idi!

Onlar ki hep Atatürkü görmüşler, eline doğmuşlar, elinde büyümüşlerdi. Nasıl ağlamazlardı? Ağladılar ve ağladık.

— En büyük adamımızı kaybetmemiz bize vazifemizi unutturmamalıdır, tavsiyesinde bulunacak ol - dum, dinleyecek halde değildiler. Susmamı rica ettiler.

Elemelerimizi sükûtun derinliklerine saldık. Acıdık, ağladık, yandık.

★
Asrın en büyük adamını kaybet - tiğimiz için yaralanan yüreğimiz kolay kolay kapanmaz.

Bütün hayatında kimseye benzemeyen o alelade faniler seviyesinin çok üstünden baktığı dünyaya gözünü herkes gibi kapadı ve herkese benzeyen yegâne tarafı bu oldu.

Sağlığında onun peyinden gitmeyi kendine nimet bilen Türk milleti kendi yaptığı tarihe o intikal ettikten sonra da onun yolunda yürüyecek - tir.

Bunu genç neslin ona karşı olan sevgisinden gençlerin onun arkasından dökükleri ivassız göz yaşlarında apaçık gördüm.

Hayat fanidir. Hep bu yolun yol - cusuyuz. Tabiat kanunları değişmez. Falan, falan..

Hepsi doğru! Lâkin yazık oldu. Çok ama çok yazık oldu.

Ecebi müessesilerin

matem kararları

Ankara 10 (A. A.) — Haber alın - dığına göre, Duayen bulunan Afgan büyük elçisi ekselâns Sultan Ahmet Hanın riyasetinde toplanan ecebi devlet müessesileri bugünden itibaren cenaze merasiminin hitamına kadar ziyafet vermeyeli, kabul resimleri yapmamayı, elçiliklere yarı bayrak çekmeyi ve teessürlerine bir nişane olmak üzere, bu akşam İstanbul advet etmekte olan Başvekil Celâl Bayarı istasyonda heyet halinde karşılamayı ve B. M. Meclisinin yarınki toplantısında da bulunmayı kararlaştırmışlardır.

Atatürke Ait Canlı Hâtıralar Sivas Kongresi Toplandığı Günlerde Mustafa Kemal

"Burası Yüreksiz Adamların Yeri Değildir. Bana Müzaheret Gösterenler Başlarına Ne Gelirse Gelsin Mukaddes Davayı Bırakmayacaklarına Azmetmelidirler.."

Tarihi bir an: Atatürk'ün ilk defa Ankara'ya gelişi

Atatürk, Sivas Kongresinde murahhaslarla birarada

Halkın ızdırabı ne zaman denecek? Mesul bir adam lâzım... Bu kim olabilir? Bilmiyoruz. Reis paşa nerede? Kendisinden hesap soralım.. Başkumandanlığı ona veremeliyiz...

Fakat bu yüzden bir takım başlar tehlikeye girmez mi?? Hayır, bu millete zarar vermiyenlere hiç bir kimse dokunamaz.

O halde paşayı çağırtaalım! Reis paşa girdi ve ilk söz olarak:

Vaziyet iyidir. Fakat muhalifler itiraz ettiler. Demiryolu bırakılmadı mı? Ordu da ricat etmedi mi? Reis paşa (Atatürk) cevap verdi:

Ben ordunun Sakaryaya çekilmesi için emir verdim. Fakat bu manavranın bugünkü biçimsizliğini kazanacağımız zaferle izale edeceğiz. Vaziyetin müsaadesizliği yüzünden ortaya çıkacak her hâdiseye karşı geleceğiz.

Atatürk bir köşeye oturmuş dinliyor, herkesin susmasını bekliyordu. Gözleri, söz söyleyenlerin içine işlemekteydi. Nihayet Atatürk ayağa kalktı ve söyledi:

Bu meseleleri sonraya bırakalım şimdi millî misakı yapalım ve onunla her şeyden önce Türk milletinin tam istiklâlini temin edelim!...

İtiraz edildi:

Pek ileri gidiyoruz! Realist olalım... Atatürk tekrar ayağa kalktı. Yumruğunu masanın üzerine indirdi.

Ölüm veay hürriyet! Hep veya hiç!

Millî misak ittifak ile kabul olunmuştu. Azadan biri bağırdı: Yaşasın Mustafa Kemal. Ve Mustafa Kemal bağırdı: Yaşasın millet!

Atatürk İçin

Yabancılar Neler Düşündüler, Neler Söylediler?

Bizim büyük Atamız, bütün cihanda dehasını hayranlıkla takdir ettirmiş tarihin en büyük şahsiyetidir. Onun hakkında on binlerce yazı yazıldı, yazılıyor ve yazılacak... Muhtelif ecnebi devlet adamı, fikir adamı ve filozoflardan ve muharrirlerinden aldığımız aşağıdaki parçalar Atatürk'ün muasır dünya cemiyetleri üzerinde yaptığı geniş ve derin tesirleri bariz surette anlatmağa kâfidir.

"Mustafa Kemal, ruhu, ruhunun emsalsiz melekeleri dehası, iradesi, metaneti, hasılı bütün manevî şecatele, büyük Türk milletini şahsında tecessüm ettirir.."

"Güneş kendi âlemine nasıl hâkimse, millet sevgisi de Gazinin en-gin ruhuna övle hâkimdir. Kaynağı millet sevgisinin mahkûmudur.

"Gazinin büyüklüklerinden biri de millet nabzını yoklamakta millet ruhunu tahlildeki eşsiz hassasiyeti dir.."

"Tereddütsüz söyleyebiliriz ki, yazılı tarih içinde Mustafa Kemal ile ölçülebilecek tek bir adam yoktur. Çünkü tarihin tanrıya insan nesillerine de tanıttığı büyükler birer veya ikiye cephede deha göstermiş kimselerdir Mustafa Kemal. hayatın her cephesinde dahidir. Askerlikte, siyasette idarede, içtimaiyatta, ruhları kavrayıp sürüklemekte, ihtiyaçları sezip gidermekte, güçlükleri yeni kolaylaştırmakta ve her şeyde.."

"Mustafa Kemal, korkunç devletlerin azametlerini kıra kıra kendi milletini büyüttü.."

"İlk umumî tarihi yazan Türkler idi. İlk millî Türk tarihini yazan Mustafa Kemaldir.."

"Mustafa Kemal'in daima en ziyade tercih ettiği usul, fenalıkların kökünden çökürülmesi, dertlerin tam ve mutlak surette tedavisidir. O bütün ieraat hayatında yarım tedbirlerden nefret etmiş ve yalnız günün gailisini atlatmak yolunu hiç bir zaman beğenmemiştir.."

"Bütün dâhilerin Mustafa Kemalle karşılaştırılması halinde ilk evvel göze çarpan fark, onların hemen hepsinin hazırlanmış, terbiye ve tecrübe görmüş ordular başında deha göstermiş olmaları ve Mustafa Kemal'in ise tarih sahnesine tek başına çıkmış ve tarihini bizzat kendi azmiyle, kendi iradesiyle, kendi dehasıyla yaratmış bulunmasıdır.."

"Bu harikulâde adamın dimağın-daki kavrayış kabiliyeti ve bütün memleket işleri üzerindeki çalışma tarzı tahlil olunduğu zaman akıllara durgunluk gelir. Elini dokunduğu her işin nasıl canlandığını düşününce şahsiyetinde insanlıktan üstün bir kudret bulunduğuna inanmamak kabildir.."

"Kemal Atatürke neden diktatör diye çağrılmaktan hoşlanmadığını sordum. "Ben diktatör değilim, dedim. Benim kuvvetim olduğunu söylüyorlar. Evet, bu doğrudur. Benim arzu edip te yapamayacağım hiç bir şey yoktur Çünkü ben zoraki ve insafsızca hareket etmek bilmem. Ben ce diktatör, diğerlerini iradesine ram edendir Ben, kalpleri kazana-rak hükmetmek isterim.."

"Türkiyeyi yaratan Atatürk'ün söylediği sözler siyasi felsefenin çok kıymetli bir babını ve yüksek insanlık duygularının bir tezahürünü teşkil eder. Türk milletinin yüksek ön-derine karşı duyduğumuz bağlılığın mana ve hikmetini anladım. Anladım ki, Atatürk, milletinin mukad-deratına daimi bir beğni olan yaman bir şahsiyettir.."

"Mustafa Kemal, mazlum milletlerin önlerindeki zillet ve esaret u-çurumunu aydınlatarak kendilerine istiklâl ve kurtuluş yollarını gösteren âlemşümül bir nurdur.."

Korku Bilmiyen Adam

Ağır Düşman Ateşlerine Hiç "Kırılmadan Bakan Gözler,, Kapandı. Buna İnanmıyorum

YAZAN: MAHMUT YESARİ

Anafartalar Kahramanı Mustafa Kemal Erkânharbiyesile beraber

"O,, nu, ilk defa siperde gördüm. Çanakkalede Anafartalar grubu Kumandanı idi. Bizim fırkanın vaziyetini tetkike gelmişti. Kendisi miralaydı, maiyetinde, kolordu kumandanı mirilivalar vardı.

"O,, , "paşalar,, a kumanda eden bir "Bey,, di.

Siperleri ziyarete gelen başka kumandanlar da görmüştüm. "Enver paşa,, nın cesareti, ataklığı dillerde destandı.

Ben, lâpacı padişaha vekâlet eden başkumandan vekilinin gözlerinde, daima, bir komiteci hilekârlığı gördüm.

Çanakkalede çarpışan Türk kuvvetlerinin başına hangi sakat endişelerle musallat edildiğini bir türlü akıl edemediğim Alman kumandanının, ateş hattına geldiği zaman, birdenbire yağmağa başlayan şarapnel yağmurlarını görünce, yere diz çökerek kendi dilince şahadet eder gibi sallandığını da gördüm.

"O,, , siperde, bir salona giren bir erkânharp zabiti gibi girerdi. Ve sıçanyollarında, ona yol gösterdiğim oldu.

Evet, bu yazıların sonunda, yıllardanberi görmeğe alıştığım imzânın sahibi, Çanakkale harbinde ihtiyat zabiti namzedi Mahmut Esat efendi idi.

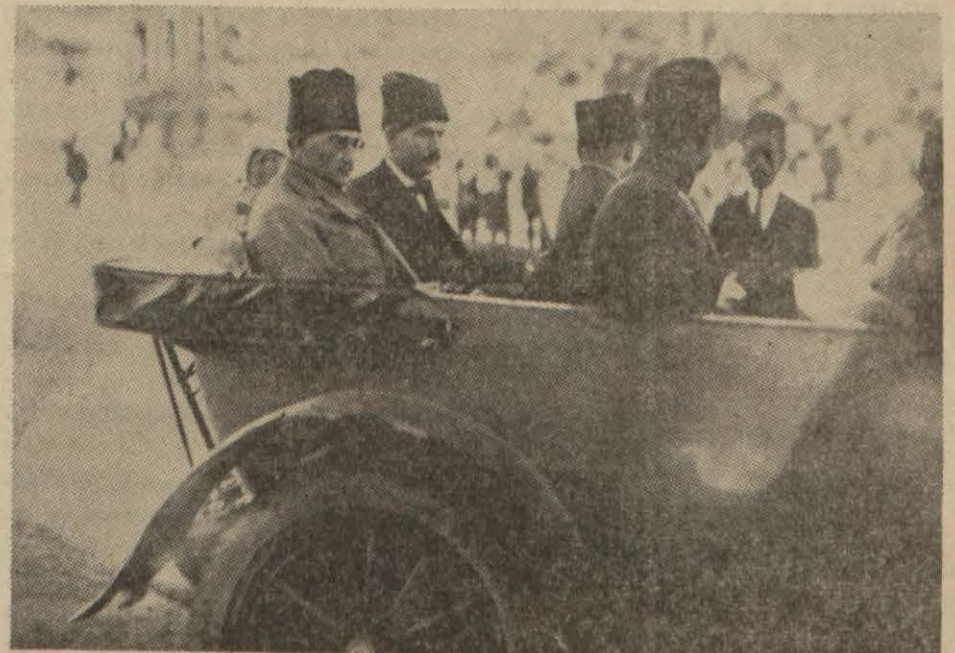
Ben, ona yol gösterirken, günlerden değil, aylardanberi siper hayatına alışmış olduğum halde titriyordum, fakat "O,, , boyunun uzunluğuna rağmen, ayaklarının ucuna basarak doğrular, siperlerin üstünden, düşman siperlerine bakardı.

"Düşman siperlerine bakmak,, Bu, hiç kolay değildi. Düşman, ateşten göz açtırmazdı. "O,, , bu "Göz açtırmayan ateş,, e, "Gözle-rini kırpmadan,, bakardı.

"O,, , nu ben, ilk defa, "Korku bilmiyen adam,, olarak tanıdım.

Çanakkale harbi bitmişti. Düşmanın bıraktığı ganimetler, ordunun o günkü mevzii ihtiyacına yetmiş, artmış; erkâna, zabıtlere, küçük zabıtlere de sandık sandık konserveler, şekerler, marmelatlar dağıtılmıştı.

Anafartalar grubu kumandanı, kendi payına düşen, daha doğrusu ve en yerinde tâbirle kendi "Kı-

Gazi Mustafa Kemal, harp esnasında bir teftişe giderken

Büyük Başkumandan, bir tarassut mahallinde

lıcının hakkı,, olanı almadı, daha ihtiyacı olan erkâna, zabıtlere, küçük zabıtlere bağışladı.

"O,, nun, hasis menfaatlere bağlı olmayan büyük adam olduğunu da o zaman gördüm.

"O,, , Anafartalar grup kumandanı idi; düşman, Çanakkaleden, ilk önce Lâlebadan çekilmek istedi. Bizim fırkamız İsmail oğlu sırtlarını tutmuştu, sislî bir geceden istifade ederek kaçmak isteyen düşmanın neyinin anlamıştık, grubu haber verdik ve gruptan alınan emirle düşman hatlarına ateş açıldı. Fakat ordu karargâhından, yani liman Fon Sandres paşadan gelen emirle, bizim düşmana açtığımız ateş kestirildi ve düşman, te-reyağundan kıl çeker gibi, askerlerini çektii, gemilere bindirdi.

Çanakkale harbinin muvaffakiyetini, kendilerine mal etmek isteyen Alman kumandanlarının marifetlerini gözümle gördüm. Türk vatanında, yabancı kumandanlar, hiç bir zaman Türk zaferine yardım etmemiş, bilâkis engel olmuşlardı.

"O,, , bunu da tarihe ispat etmiştir.

Göz açtırmayan düşman ateşlerine "Kırılmadan bakan gözler,, kapandı.

Hayır! Buna inanmıyorum!..

Sivas kongresi toplandığı sı-ra idi. Kongre müzakere lerine devam ediyordu. Arasıra heyecan en yüksek dereceye varı-yor, arasıra da ortalığı süküne ve durgunluk kaplıyordu. Mümes-sillerin biri anlattı:

"Fazla ileri gitmiyelim, vı gerçekleştiremeyeceğimiz maksada peşinde koşmayalım.

Bir diğeri şu sözleri söyledi:

"Ya hep, ya hiç!

Daha bir başkası:

"Vaziyetimizden mutlak surette emin olalım!

Daha başkası:

"Bunun sarımsı bir tek a-

damda toplamıyalım. Enver ile

ittihat ve terakki komitesinden

çektiklerimiz yeter!

En nihayet Mustafa Kemal

kalktı ve:

"Efendiler, dedi, burada si-

yasî bir fırka kurmak, yahut bir

darbei hükümet yapmak için top-

lanmadık. Bütün millet, yeniden

doğma hâdisesi geçiriyor. Bizim

hedefimiz de en yeni tarzda millî

bir devlet vücude getirmektir. Biz,

ne bir fırkayız, ne de bir komite-

yiz! Bütün milletin mümessilleri-

yiz. Mukaddes vazifemiz, bütün

milleti muztarip eden felâketi ber-

taraf etmektir. Biz bir kaç kolord-

unun yardımına güvenmiyoruz.

Yenilmez olduğuna karşı besledi-

ği güven gün geçtikçe inancı sağ-

lamlanan millet namına dövüş-

mek salâhiyetini taşıyoruz. Bu in-

ancı, her kalbe aşlayacağız. Bu-

rası, yüreksiz adamların yeri de-

ğildir. Yapacağımız vazifeler, per-

de arakasında başarılabacak vazife-

ler olmadığı gibi, ekseriyet kazan-

mak, parlamento münakaşalarına

girişmekle düşmanlara haklarımızı

z ve davamızı kabul ettirmeğe

imkân yoktur. Biz gayemizi bütün

köylülere, bütün şehirlerle anlat-

malı, herkesle temas etmeli, her-

kesin ihtiyacını anlamalı ve her-

kesi uyandırmalıyız. Beni aşî ilân

ettiler. Ele geçersen beni bekliyen

âkîbetin iyi olmadığı maldürdür.

Benimle beraber açıktan açığa ça-

lışanların da aynı âkîbete uğraya-

cakları şüphe götürmez. Bana

müzaheret gösterenler, başlarına

ne gelirse gelsin, milletin mukad-

des davasını bırakmayacaklarına

azmetmelidirler.."

Bu sözleri dinleyenlerin hepsi

de bağırdılar:

"Hareketimizin Lideri sensin!

Sakarya harbi sırası idi.

Millet Meclisi azasının bir

çokları bedbindiler. Ordu ricat e-

diyor ve Sakarya cephesinde si-

perler kazılıyordu. Meclis azası

konuşuyorlardı:

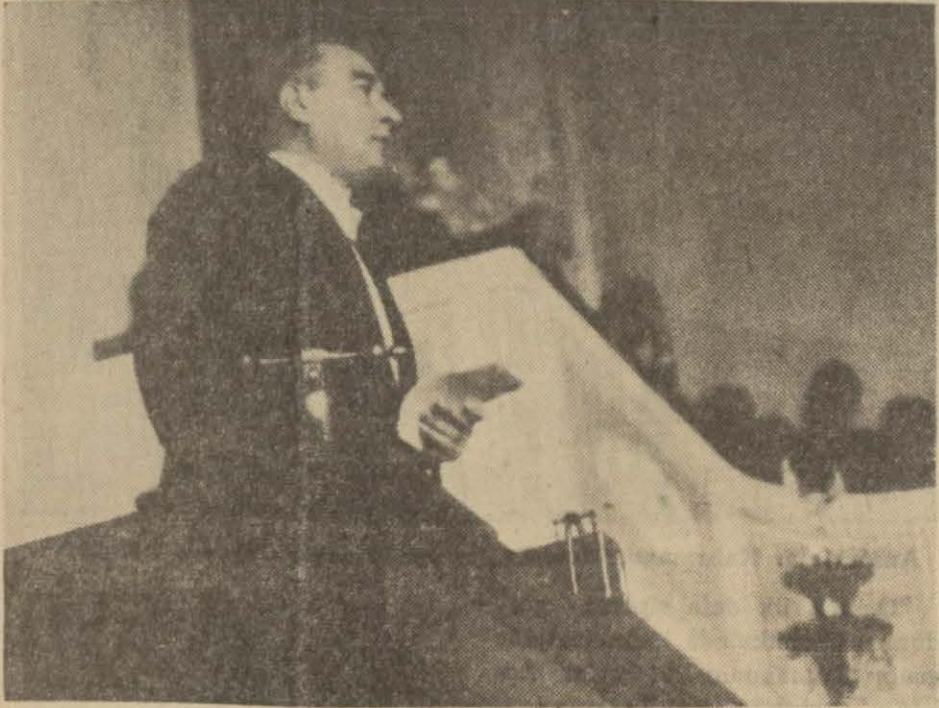
"Ordu nerede duracak?

Atamızın Millete Vasiyetleri

Biz ilhamlarımızı, Gökten ve Gaipten Değil, Doğrudan Doğruya Hayattan Almış Bulunuyoruz. Biz Bütün Türk Milletinin Hâdimiyiz.

Kuvvet Birdir Ve O Milletindir

Atatürk, Millet Meclisi kürsüsünde

1937 yılı ikinci teğrinin birinci pazartesi günü, Atatürkün meclis te okuduğu nutuk, biraz da bugün ve yarın için millete vasiyetler, di rektiler mahiyetinde idi. Millete bir hatıra levhası olmak üzere mü him nutuklarını aynen veriyorduz. Sayın millet vekilleri

Memnuniyetle görmekteyiz ki cumhuriyet rejimi, yurdumuzda huzur ve sükunun en iyi yerleşme sini temin etmiş bulunuyor. Vatan daşlar ve bu yurda oturanlar Cumhuriyet kanunlarına eşit şartları altında kendileri için ha zırlanan hürriyet refah ve saadet imkânlarından azami istifade etmekte dilerler.

Atatürk, bu mühim, millet ve memleket için birçok esaslı ve ye ni direktifleri ihtiva eden nutuk larında, muhtelif çalışma branşla rına temas ederek müsbet tavsiyelerde bulunmuşlardır. Atatürk ün, memleket için son kıymetli nasihatları olacak olan bu direk tifleri, bu nutuktan alıyoruz:

"İleri hükümetçiliğin şiarı, halk kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cüm huriyet memurlarında bu zihniyetin, en geniş ölçüde inkişafına önem vermek, çok yerinde olur."

"Hususi idareler ve belediyeler ve büyük kalkınma savaşımızda başa rı hasılasını arttıracak vazifeler almalı ve hususile hayat ucuzluğunu temin edecek, yerine göre tedbir ler bulmalı ve salâhiyetlerini tam kullanmalıdır. Şehirlik işlerinde de teknik ve plânlı esaslar dahilinde çalışmak lazımdır."

"Kendine, inkılâbın ve inkılâpçılığın çeşitli ve hayati vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak milli mesele mizdir."

"Biz, yurt emniyeti içinde fertle rini emniyetini de lâyık olduğu dere cede göz önünde tutarız."

"Emniyet ve hak işlerle alakalı usullerde ve kanunlarda kolaylık çobukluk açık ve kestâri esas olmalıdır."

"Ben ekonomik hayat denince; ziraat, ticaret, sanayi faaliyetleri ni ve bütün nafıa işlerini, birbirin den ayrı düşünülmesi doğru olma yan bir külsayarım."

"Bir milletin kültür seviyesi, üç sahada; devlet, fikir ve ekonomi sahalarındaki faaliyet ve başarıla rı neticelerinin hasılasile ölçülür."

"Milli ekonominin temeli ziraat tir. Bunun içindir ki ziraatte kal kınmaya büyük bir önem vermek teyiz."

"Memlekette topraksız çiftçi bi rakılmamalıdır."

"Küçük, büyük bütün çiftçile rin iş vasıtalarını arttırmak, yenile ştırmek ve korumak tedbirleri, vakit geçirilmeden alınmalıdır."

"Orman servetimizin korunma sı lüzumuna ayrıca işaret etmek is terim."

"Dış ticarete takip ettiğimiz ana prensip, ticaret muvazenesinin aktif karakterini muhafaza etmek tir. Çünkü Türkiye tediyeye muva zenesinin en mühim esasını, bu teşkil eder."

"Dış ticaret politikamızın hu susiyeti şudur: İç ve dış vaziyet i caplarını daima karşılamak sure tile seyirlerine intibak etmek."

"İç ticarete gelince, bunda, en önde gördüğümüz esas, teşkilatlan dırmak ve muayyen tipler üzerinde işleme ve rasyonel çalışmadır. Kesin zaruret olmadıkça, piya saara karışılmaz; bununla be raber, hiçbir piyasada başı boş de meği ve üretimi kıymetlendirilmek için, eline ve zekâsına emniyet e dilen ve bu emniyete liyakat gös termesi gereken adamdır."

İhracat mallarımızın, hüküme tin yakın kontrolü altında, satışla rının teşkilatlandırılması mühim dir."

"Endüstrileşmek, en büyük mil li davalarımız arasında yer almak tadır. Çalışması ve yaşaması için ekonomik elemanları memleketi mizde mevcut olan büyük, küçük her çeşit sanayi kuracağız ve işle teceğiz. En başta vatan müdafaa sı olmak üzere, mahsullerimizi kıy metlendirmek ve en kısa yoldan, en ileri ve refahlı Türkiye idealine ulaşabilmek için, bu bir zaruret tir."

Bu kanaatle, beş yıllık ilk sana yi plânının geri kalan ve bütün hazırlıkları bitirilmiş olan birkaç fabrikasını da, sür'atle başarmak ve yeni plân için hazırlanmak icap eder."

"Diğer mühim nokta, daha ev vel de işaret ettiğim gibi, memle kekte, hususile bazı bölgelerde, göze çe: pacak ehemmiyet alan hava' pa halıhğı mevzuu ile uğraşmak.. Bu nun için ilmi bir tetkiki yaptırılmalı ve tesbit edilecek sebeplerile radikal ve plânlı şekilde mücadele edilmelidir."

Küçük esnaf ve küçük sanayi er babına muhtaç oldukları kredileri kolayca ve ucuzca verecek bir şek il vücade getirmek ve kredinin, normal şartlar altında, ucuzlatıl masına çalışmak ta çok lazımdır."

"Umumi endüstrileşme telâkki mizden başka, maden arama ve iş leme işine, herşeyden önce harici tediy vasıtalarımızı, döviz geliri mi arttırmak için, devama ve hususi bir ehemmiyet vermeğe mecburuz."

ORDUYA VEDA

Dâhî Başkumandanın, Emrinde Zaferlerin Harikasını Yaratan Kahraman Orduya Son Hitabesi

Bu sene 25 Teğrinievvelde Anka rada Atatürkün büyük eseri ve armağanı Cumhuriyetin 15 inci yıldö nümü kutlanırken, geçit resmi başlamadan evvel, Ulu Başkuman dan Atatürkün orduya gönderdiği mesaj gelmiş ve Başvekil tarafından okunmuştu.

Tarihin ve Türkün en büyük as kerinin emrinde muazzam zaferler yaratan kahraman orduya veda, te şekkür ve tavsiyelerini ihtiva eden bu son hitap şudur:

"Zaferleri ve mazisi insanlık tari hi ile başlayan, her zaman zaferle be raber medeniyet nurlarını taşıyan kahraman Türk ordusu!

Memleketini en buhranlı ve müş küll anlarda zulümden, felâket ve musibetlerden ve düşman istilâsın dan nasil korumuş ve kurtarmışsan Cumhuriyetin bugünkü feyizli dev rinde de askerlik tekniğinin bütün modern silâh ve vasıtaları ile mü cehez olduğun halde vazifeni aynı bağlılıkla yapacağına hiç şüphem yoktur."

Bugün, Cumhuriyetin 15 inci yılı nı mütemadiyen artan büyük bir re fah ve kudret içinde idrak eden bü yük Türk milletinin huzurunda kah raman ordu, sana kalbi şükranları mı beyan ve ifade ederken büyük ulusumuzun iftihar hislerine de ter cüman oluyorum.

Türk vatanının ve Türklük camia sının şan ve şerefini dahili ve harici her türlü tehlikelere karşı koru maktan ibaret olan vazifeni her an ifaya hazır ve amade olduğuna be nim ve büyük ulusumuzun tam bir inan ve itimadımız vardır. Büyük ulusumuzun orduya bahsettiği en son sistem fabrikalar ve silâhlarla bir kat daha kuvvetlenerek büyük bir feragati nefis ve istihkarı hayat ile her türlü vazifeyi ifaya müheyya olduğunuzu eminim. Bu kanaatle kara, deniz, hava ordularımızın kah raman ve tecrübeli komutanları ile subay ve eratını selâmlar ve takdir lerimi bütün ulus muvacesesinde beyan ederim.

Cumhuriyet bayramının 15 inci yıldönümü hakkınızda kutlu olsun."

Büyük Başkumandan geçen seneki Trakya manevralarında

"Yeni gemiler inşa ettirmek ve bilhassa eski tersaneyi, ticaret filo muz için, hem tamir, hem yeni in şaat merkezi olarak faaliyete ge tirmek esbabını temin etmek lâ zımdır."

"Denizciliği, Türkün büyük mil li ülküsü olarak düşünmeli, ve onu az zamanda başarmalıyız."

"Ekonomik kalkınma, Türkiye nin hür, müstakil, daima daha kuv vetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin belkemiğidir."

"Demiryolları bir ülkeyi mede niyet ve refah nurlarile aydınla tan kutsal bir meşaledir."

"Demiryol hatlarımızı iç saha lara bağlayacak ve bu hatların bir an evvel milli ekonomik kal kınmaya azami hizmetini temin e decek olan kara yolu inşaatı, önü müzdeki devrelerde teksif ve bir plân dahilinde tevsi edilmek lâ zımdır."

"Cumhuriyet bütçelerinin ta

Gazi Mustafa Kemal, milletini kurtarmak için giriştiği mücadelede; böyle karlar ginde, birkaç saat dinlenerek ne aylar, ne seneler geçirdi

ayyün eden ve daima kuvvetlenme si gereken müsterek hususiyetle ri, yalnız denkli oluşları değil, aynı zamanda, koruyucu, kurucu ve verici işlere, her defasında daha fazla pay ayırmakta olmalıdır."

"Samimi bir bütçeye ve hakiki bir tediy muvazenesine dayanan paramızın filil istikrar vaziyetini, kesin surette muhafaza edeceğiz."

"Devlet varidatının inkişafını, yeni vergiler ihdasından ziyade devamlı bir programla mevcut ver gilerin tarh ve cibayet usullerinin islahında aramak lazımdır."

"Maliye memurları da, iç işle ri memurları gibi, halkla dâimi te ması olan teşkilâttr. Bunların da, halkla temalarında, halk için ça lışan bir halk hükümetinin tabii vasfı olan azami dikkat ve ihti mom göstermek ve azami emni yet ve inan vermek şiarlarının in kişafına, bilhassa itina etmeleri lâ zımdır."

"Büyük davamız, en medeni ve en müreffeh millet olarak varlığı mızı yükseltmektir. Bu, yalnız ku rumlarında değil, düşüncelerinde temelli bir inkılâp yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik i dealidir. Bu ideali en kısa bir za manda başarmak için, fikir ve ha reketi, beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başa rı; ancak, türeli bir plânlı ve en rasyonel tarzda çalışmakla müm künl olabilir. Bu sebeple, okuyup yazma bilmiyen tek vatandaş bırakmamak, memleketin büyük kal kınma savaşının ve yeni çatışımın istediği teknik elemanları yeti ştirmek; meleket davalarının ide olojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak fert ve ku rumları yaratmak, işte bu önem li umdeleri en kısa zamanda tem in etmek, kültür vekâletinin ü zerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir."

İşaret ettiğim umdeleri, Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, üniversitemize ve yüksek okullarımıza düşen baş lıca vazifedir."

"Türk Tarih ve Dil kurumları nın, Türk milli varlığını aydınla tan çok kıymetli ve önemli birer ilim kurumu mahiyetini aldığını görmek, herimizi sevindirici bir hâ disedir. Tarih kurumu; yaptığı kongre, kurduğu sergi, yurt içindeki hafifler, ortaya çıkardığı eserlerle, şimdiden bütün ilim dünyasına kültürel vazifesini ifaya başlamış bulunuyor."

"Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin milli terbiyesi nin ana unsurlarından saymak lâ zımdır. Bu işte, hükümetin şıa diye kadar olduğundan daha çok ciddi ve dikkatli davranması, Türk gençliğini, spor bakımından da, milli heyecan içinde itina ile yeti ştirmesi, önemli tutulmalıdır."

"Ordu, Türk ordusu!.. İşte bü tün milletin göğsünü itimat, gu rur duygularile kabartan şanlı ad

Onu, bu yıl içinde, kısa fasıllar la iki defa, büyük kütleler halin de, yakından gördüm. Trakya ve Ege büyük manevralarında.. Disiplinini, enerjisini, subayların vukufu gayretini, büyük komu tan ve generallerimizin yüksek sevk ve idare kabiliyetlerini gö rdüm; derin iftihar duydum, tak dir ettim."

Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetini, Türk vatan severliğinin çelikleşmiş bir ifade sidir."

Ordumuz; Türk topraklarının, ve Türkiye idealini tahakkuk et timek için sarfetmekte olduğumuz sistemli çalışmaların, yenilmesi imkânsız teminatır."

"Harp sanayi tesisatımızı, da ha ziyade inkişaf ve tevsi için alın an tedbirlere devam edilmeli ve endüstrileşme mesalmizde de or du ihtiyacı ayrıca göz önünde tu tulmalıdır."

"Bundan sonrası için, bütün tayyarelerimizin ve motorlarının memleketimizde yapılması ve harp hava sanayimizin de, bu esasa göre inkişaf ettirilmesi ikti za eder. Hava kuvvetlerinin aldığı ehemmiyeti göz önünde tuta rak, bu mesaiyi plânlaştırmak ve bu mevzuu lâyık olduğu ehemmi yetle milletin nazarında canlı tut mak lazımdır."

Büyük milli disiplin okulu o lan ordunun; ekonomik, kültürel, sosyal savaşlarımızda bize aynı zamanda en lüzumlu elemanları da yetiştiren büyük bir okul hal ine getirilmesine, ayrıca itina ve himmet edileceğine şüphem yok tur."

"Dünyanın her tarafında oldu ğu gibi, bizi alâkalandıran saha larda ve bu arada, Akdenizde, sü kün ve istikrarın korunması, bizim yakından ve alâka ile takip etti ğimiz bir mevzudur."

"Dünyaca malûm olmuştur ki, bizim devlet idaresindeki ana prog ramımız, cumhuriyet Halk Partisi programıdır. Bunun kapsadığı rensipler, idarede ve siyasette bi zi aydınlatıcı ana hatlardır. Fakat, bu prensipleri, gökten indigi sanılan kitapların dogmalarile as lâ bir tutmamalıdır. Biz, ilhamla rımız, gökten ve kayıptan değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz."

Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çık tığımız Türk milleti ve bir de mil letler tarihinin binbir facia ve ıstı rap kaydeden yapıklarından çıkardığımız neticelerdir."

Elimizdeki programın ruhu, bi zi yalnız bir kısım vatandaşla alâ kalı kalmaktan meneder. Biz, bü tün Türk milletinin hâdimiyiz. Ge çen yıl içinde, parti ile hükümet teşkilâtını birleştirmekle vatan daşlar arasında ayrılık tanımadı ğımızı filen göstermiş olduk. Bu hâdisenin bizim, devlet idaresin de kabul ettiğimiz, "Kuvvet bir dir, ve o milletindir", hakikatine uygun olduğu meydandadır."

İSTANBUL VAKIFLAR DİREKTÖRLÜĞÜ İLÂN LARI

Semt ve mahallesi	Cadde ve sokağı	No. su	Cins	Muhammen aylığı	
				Lira	Kr.
Aksaray, Haseki	Bayrampaşa tekkesinin	1	Harem dairedi	12	00
Şehremini, İbrahim Çavuş	Yayla camii	12	Hane	1	50
Yenikapı, Kâtip Kasım	Yenikapı	57-59	Dükkan	1	50
Çarşıda	Kazazlar orta	69	"	1	50
"	"	25	"	1	50
"	"	35	"	1	50
"	"	27	"	1	00
"	"	16	"	1	00
"	Alemsah	6	"	1	50
"	Yarımtaşan	9	"	1	50
"	Kolancılar	11	"	1	00
"	"	14	"	1	00
"	Paracıklar	10	"	1	00
"	Keseçler	5	"	1	25
"	Ressam Basmacılar	25	"	1	00
"	Kaleçiler	30	"	1	00
"	Kahvehane	11	"	1	00
"	Terlikçiler	11	"	1	00
"	Keseçler	46	"	1	00
"	Gelincik	25	"	1	00
"	Yorgancılar	24	"	1	00
"	Cevahir bedestanı 2 inci adada	43	Dolap	1	00
"	Şerif ağa	124	"	1	00
"	"	54-55	"	1	00
"	Bedestan ikinci adada	28	"	1	00
"	Bedestan derununda	21	"	1	00
"	Cevahir bedestanı 2 nci adada	27	"	1	00
"	" " 1 inci adada	38	"	1	00
"	Hamam	7-9	Depo	1	00
"	Çakır ağa Namık Kemal	12-14	Arsa	1	00
"	Camii	14-16	"	1	50
"	Kalburcu Mehmet	1	"	75	
"	Kulluk	6	"	1	00

Yukarıda yazılı mahaller 939 senesi Mayıs sonuna kadar pazarlıkla kiraya verileceğinden istekler 18 T. Sarı 938 Cuma günü saat on beşe kadar Çenberlihta İstanbul Vakıflar Başmüdürlüğünde Vakıf Akorlar kalemine gelmeleri. (8309)

Cins	Miktarı	Muhammen bedeli	İlk teminat	İhale günü
Kalem	Lr. Kr.	Lr. Kr.	Lr. Kr.	
Tesrihi marazi malzemesi	100	636 55	47 75	29/11/938 Salı saat 15 te

Gureba Hastanesi Tesrihi Marazi Lâboratuvarına Nüzumu olan yukarıda cins ve miktarı yazılı malzeme açık eksiltmeye konulmuştur. İhalesi hıızlarında yazılı gün ve saatte Vakıflar Başmüdürlüğü binasında toplanan Komisyonunda yapılacaktır. Şartnamesi her gün Levazım Kaleminde görülebilir. (8312)

PUDRALAR

Modasında
Büyük Bir Tebeddül

Mübâlgâlı "Makiyaj" kalmadı

CİLDE SÜRÜLECEK GAYET İNCE BİR PUDRA, TABİİ BİR GÜZELLİK VERİR.

Parisin şık ve kıbar kadınları, yeni bir moda meydana atmışlardır. Onlar, bütün gün zarfında hiç parlaklık iz vermeksizin şeftali çiçeği bir ten temin eden yeni bir pudra keşfetmişlerdir.

Bu da; yeni ve hususî bir usul ile en ince bir pudrayı ipekli elekten üç defa geçirilmiş ve hakikaten krem köpüğü ile karıştırılmış pudradır. Fransız kimyagerleri tarafından uzun araştırmalar neticesinde elde ettikleri bu en son usul -Tokalon müessesesi tarafından imtiyaz alınmıştır. Tokalon pudrası, parlak bir buruna ve yağlı manzaralı bir cilde nihayet verecek ve size nefis ve 8 saat zarfında "Mat., bir ten temin edecektir. "Fini Mat., Tokalon pudrasını kullandığınızda ne rüzgâr, ne yağmur, ne de ter cildinizin güzelliğini bozamaz. Sehhar güzelliğinizi artıran bir tazelik ve bl. cazibe verir. 8 cazip ve yeni rengi olan Tokalon pudrasını isteyiniz ve kullanınız.

İLÂN

Şimdiye kadar hatı destim ve imzam ile kimseye bir borç senedi vermediğim gibi bundan sonrada hatı destim ve imzamı ihtiva etmeyecek herhangi bir borç senedi zuhurunda müteber ve hükmü olmayacağına gör düğüm lüzum üzerine ilân ederim Mülga Ayan azahından müteakid Falk

Türk inkılâbına bakışlar

PEYAMI SAFA'nın Cumhuriyet gazetesinde tefrika edilen bu değerli etüdü her taraftan vâki olan arzu üzerine kitabevimiz tarafından kitab halinde neşredilmiş ve ehemmiyeti gözönüne alınarak neşrine başladığımız Ankara kütüphanesi tarih serisinin ilk numarası bu esere verilmiştir.

Eser hakkında bir fikir hâsıl olabilmesi için ihtiva ettiği bahisleri yazıyoruz:

İnkılâptan evvelki cereyanlar: Türkçüler, Arabçılar, İslâmcılar, Büyük Harb devresi - Büyük Harbden sonra - Milli Mücadelenin rolü - İnkılâbın iki büyük prensibi - İki kökten gelme inkılâb hareketleri - Türk meselesine girmeden evvel - Eski âlemin an'aneleri - Avrupa nedir? - Üç tesir: Yunan, Roma ve hristiyanlık - Şark nedir? - İki şark arasındaki fark - Garbda ve şarkta fatalizm - Türk, Arab ve Yunan düşünceleri - Müslümanlık ve hristiyanlık - Roma ile İran arasında - Step ve site - Riyazileşmek ve siteleşmek - Kemalizm hayat ve ideali - Kemalist Türk milliyetçiliği - Avrupa ve Türk milliyetçiliği-Halk Partisi ve altı prensibi - Yeni tarih ve dil anlaşmamızın geniş manası - Hukukî ve iktisadî izahlar. Ayrıca Profesör Mustafa Şekip Tunçun eser hakkında bir yazısı vardır. Fiyatı 100 kuruştur.

İngiltere Tarihi

Andre Maurois'nın meşhur eseridir. Aslı 153 üncü tab'dır. Hüseyin Cahid Yalçın tarafından tercüme edilmiştir. İki cildir. Büyük Britanya adalarında ilk beşer hayatından XVII nci asır başlangıcına kadar birinci cildi teşkil eder.

İngiltere tarihinin zamanımıza kadar olan kısmı da eserin ikinci cildir. Basılmaktadır. İstanbul Kanaat Kitabevi

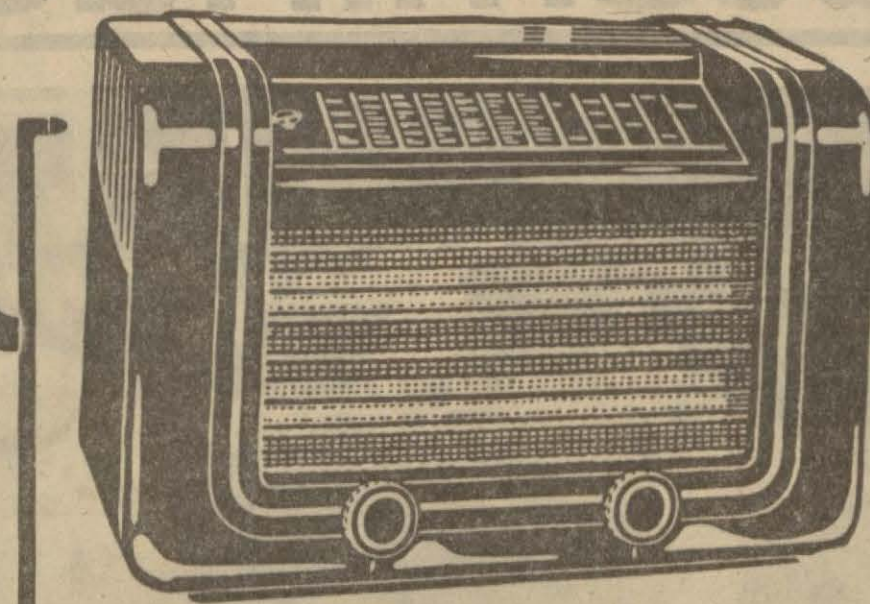
İhisarlar Umum Müdürlüğü İlanları

- İdaremizin Samsun fabrikası için şartnamesinde yazılı eb'ad ve evsafa olmak üzere 1000 metre mik'abı kereste pazarlık usulüyle satın alınacaktır.
- Muhammen bedeli beher M 3ı 37.50 lira ve muvakkat teminatı 2812.50 liradır.
- Eksiltme 18/XI/938 tarihine rashiyan Cuma günü saat 14.30 da Kabataşta Levazım ve Mubayaat Şubesindeki Alım Komisyonunda yapılacaktır.
- Şartnameler 1.87 lira bedel mukabilinde sözü geçen subeden alınabilir.
- İsteklilerin pazarlık için ta yin edilen gün ve saatte % 7,5 güven me paralarile birlikte yukarıda adı geçen komisyona gelmeleri ilân olunur. (8328)

Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme U. idaresi İlanları

Muhammen bedeli 1800 lira olan 100 ton çimento açık eksiltme usulü ile 26/11/938 cumartesi günü saat 10 da Sirkeçide 9. İşletme binasında satın alınacaktır. Bu işe girmek isteyenlerin nizamî vesikalarile % 7,5 nisbetinde teminatlarile komisyona müracaatları lâzımdır. Şartnameler parasız olarak komisyondan verilmektedir. (8302)

BLAUPUNKT

1939

6 Lambalı 6 Devreli
Süper

Bütün Dünyayı Alır

FIYATI :

133

LİRA

TEŞHİR ve SATIŞ SALONU: Galata Karaköypalas No. 16

Türk Şekerciliğine Millî Çeşniyl Bundan yüz Elli Sene Evvel

İlk Veren **HACI BEKİR** Olmuştur.

ALİ MUHİTTİN HACI BEKİR

Bununla Daima İftihar Eder.

Bahçekapı - Beyoğlu - Karaköy - Kadıköy

İstanbul Dördüncü İcra Memurluğundan :

Emlâk ve Eytam Bankası Türk Anonim Şirketine birinci derece ve sırada ipotekli olup tamamına üç yemimli ehli vukuf marifetile 17752 (on yedi bin yedi yüz eli iki lira) kıymet takdir edilen Beyoğlunda Büyük Pangaltı mahallesinin Osmanbey sokağında kayden eski 6, 8, 10 ve 6, 8, 10 mükerrer yeni 11, 13 ve mahallen yapılan vaziyet raporuna göre 67, 67/1 kapı No. 1 vakıflı bir tarafı Adil hanesi, bir tarafı Kıryako hanesi, arkası Sarıyan Karabet hanesi dördüncü tarafı Osmanbey caddesile mahdut icareli ve tevsilli maa arsa ve bahçe bir bap apartmanın evsafı: apartmanın yanında arsa cephesi duvarla mahdut olup merdivenleri mermer, sahanlıklar mozayikli çini, ön ve arka çıkma ve balkonlu vardır. İçinde elektrik, havagazi ve terkos tesisatı mevcuttur. Yani ciheti ayrıca ahşap kaplamalıdır. Bodrum katı: Zemin çini şaplı koridorlar, dokuz kömürlük, bir kapıcı odası, sıcak su tertibatlı mermer yalıklı zemin karosiman döşeli matbah ve çamaşırık vardır. Zemin kat: Zemin renkli çini döşeli bir antre ve camlı diğer kapı, demir sokak kapısı, kapıcı odası olup bukatıda bir numaralı daire vardır. Bir numaralı daire bir antre bir koridor, altı oda, bir kiler, bir banyo, bir matbah vardır. İkinci kat, iki numaralı daire: Bir antre, bir koridor, altı oda, bir kiler, bir matbah, bir banyo vardır. Üçüncü kattaki üç numaralı dördüncü kattaki dört numaralı, beşinci kattaki beş numaralı ve altıncı kattaki altı numaralı daireler iki numaralı dairenin ayanıdır. Beş ve altı numaralı dairelerin muhtacı tamir görülen ufak tefek bazı aksami tamir edilmek üzere. İki sene evvelki iradı vaz'iyed raporuna göre yüz elli iki lira ve 392 m² umum mesahasından 152 m² bina ve 240 m² bahçeden ibaret bulunan bir bap apartmanın tamamı açık arttırmaya konmuştur.

1 - İşbu gayrimenkulün arttırma şartnamesi 22 - 10 - 1938 tarihinden itibaren 934 - 1229 No. ile İstanbul dördüncü İcra dairesinin muayyen numarasında herkesin görebilmesi için açıktır. İlanda yazılı olanlardan fazla malûmat almak isteyenler, işbu şartnameye ve 934 - 1229 dosya numarasile memuriyetimize müracaat etmelidirler.

2 - Arttırmaya iştirak için yukarıda yazılı kıymetin % 7,5 nisbetinde pey veya millî bir bankanın teminat mektubu tevdi edilecektir. (Madde 124)

3 - İpotek sahibi alacaklılarla diğer alâkadarların ve irtifak hakkı sahiplerinin gayrimenkul üzerindeki haklarını hususile faiz ve macrafa dair olan iddialarını işbu ilân tarihinden itibaren yirmi gün içinde evrakı müspitelerile birlikte memuriyetimize bildirmeleri icap eder. Aksi halde hakları tapu sicili ile sabit olmadıkça satış bedelinin paylaşmasından hariç kalırlar.

4 - Gösterilen günde arttırmaya iştirak edenler arttırma şartnamesini okuması ve lüzumlu malûmatı almış ve bunları tamamen kabul etmiş ad ve itibar olunurlar.

5 - Satış Emlâk ve Eytam Bankasının 844 No. 1 kanunu hükümlerine tabi olduğundan mezkûr kanunun 15 inci maddesine üvafikan ikinci bir arttırma yapılmaksızın gayrimenkul 12 - 12 938 tarihinde pazar-tesi günü saat 14 den 16 ya kadar İstanbul dördüncü icra dairesinde yapılacak açık arttırma neticesinde üç defa bağrıldıktan sonra satış iste-yene rüchânı olan diğer alacaklıların bu gayrimenkul ile temin edilmiş alacakları miktarından fazlaya çıkmak ve muhammen kıymetin yüzde yetmiş beşini tutmak şartile en çok arttırana ihale edilir. Böyle bir bedel elde edilemezse ihale yapılmaz ve satış 2280 No. 1 kanuna tevfiakan gerî bırakılır.

6 - Gayrimenkul kendisine ihale olunan kimse derhal veya verilen mühlet içinde parayı vermezse ihale kararı fesh olunarak kendisinden evvel en yüksek teklifte bulunan kimse arzetmiş olduğu bedelle almağa razı olursa ona, razı olmaz veya bulunmazsa hemen on beş gün müddetle arttırmaya çıkarılıp en çok arttırana ihale edilir. İki ihale arasındaki fark ve geçen günler için yüzde 5 den hesap olunacak faiz ve diğer zararlar ayrıca hükme hacet kalmaksızın memuriyetimize alandan tahsil olunur. (Madde 133)

7 - Alıcı arttırma bedeli haricinde olarak yalnız tapu ferağ harcını yirmi senelik vakıf taviz bedelinin ve ihale karar pullarını vermeğe mecburdur.

Müterakim vergiler, tenvirat ve tanzifat ve dellâliye resminden mütevellit Belediye rüsumu ve müterakim vakıf icaresi alıcıya ait olmayıp arttırma bedelinden tenzil olunur. İşbu gayrimenkul yukarıda gösterilen tarihte İstanbul Dördüncü İcra Memurluğu odasında işbu ilân ve gösterilen arttırma şartnamesi dairesinde satılacağı ilân olunur.

Emlâk ve Eytam Bankasından: İşbu gayrimenkulü satış alanlar arzu ederlerse bankaca takdir edilecek kıymetin % 50 si kadar kendilerine ikrazatta bulunabilir. (8316)

SAĞLIĞINIZI KORUYUNUZ:

KANZUK MEYVA TUZU

En hoş ve tabii meyva usarelerinden yapılmıştır. Taklit edilmesi kabli olmayan bir fen harikasıdır. İNGİLİZ KANZUK ECZANESİ BEYOĞLU - İSTANBUL

İstanbul üçüncü icra memurluğundan: Bir borçtan dolayı mahcuz ve paraya çevrilmesi mukarrer Remik-ton markalı bir adet yazı makinesi ve bir adet dosya dolabı 15-11-938 tarihine müsadif salı günü saat 9 dan 10 a kadar Sultanhamamında Topalyan hanı önünde açık arttırma suretile satılacaktır. Birinci arttırma mada muhammen kıymetin yüzde 75 ini bulmadığı takdirde 2 nci arttırması 18-11-938 tarihine müsadif cuma günü mezkûr saatte icra edileceğinden talip olanların yevmi mezkûrda ve mahallinde hazır bulunacak memura müracaat eylemeleri ilân olunur.

ÖLÜM - Üsküdarın tanınmış ve sevilmiş simalarından, Yenicami kayyum başlığında emekli, Halıcıoğlu tel ve çivi fabrikası memurlarından Kâmil Çevik vefat etmiştir.

Cenazesi bu günkü cuma günü saat 11.30 da hanesinden kaldırılacak ve Üsküdar Yenicamiinde namaz kılındıktan sonra Bülbülderesindeki aile makberesine defnedilecektir.

Sahibi- Halil Lütfi Dördüncü, Gazetecilik ve Neşriyat T. L. Ş., umumî neşriyatı idare eden: M. Rasim Özen; basıldığı yer TAN Matbaası

Türk Milletinin Derin Mateminden Levhalar

Bir genç ağlıya ağlıya havadisi okuyor ve arkadaşları ağlıya ağlıya onu dinliyorlar

Hakiki bir evlât, hakiki bir babanın zıyâna ancak bu kadar ağlıyabilirdi

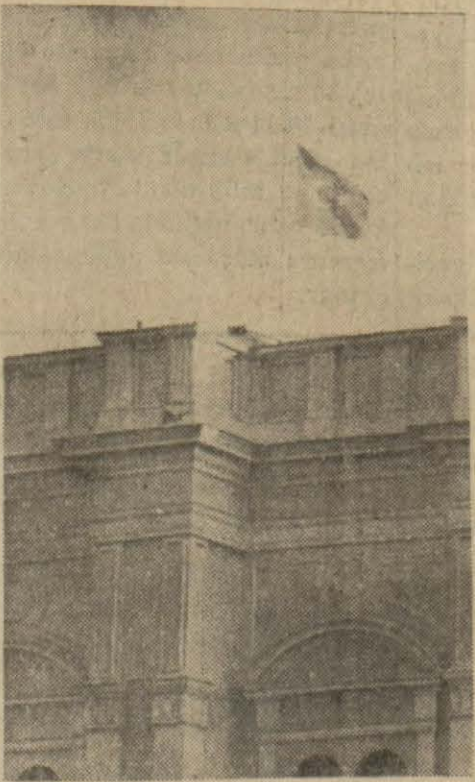

Dün hiçbir Türk kadınının hiçkırık fevranını zaptetmiye imkân yoktu

Mekteplerden dağılan gençler, teessür içinde gazete kapışıyorlar

Şehrimizin Her Tarafında Matem Alâmetleri

Dün millete, ilk matem işareti veren, Dolmabahçe sarayında Riyaset-i Cümhür bayrağı

Elim haberi duyan halk, bülten almak üzere Anadolu Ajansının önüne toplanıyordu

Ölüm haberi duyulduktan sonra İstanbul vilâyet konağının bayrağı yarıya kadar indirilmiş vaziyette

Mecliste Tarihi Gün

İsmet İnönü 348 Reyle Ve İttifakla Reisicümhur İntihap Edildi

Yeni Reisimiz Yemin Etti, Atatürkü Saygı İle Andı Ve Mühim Bir Nutuk Söyledi

“Kemal Atatürk, ve Atatürk Adı Sevgi ve Hürmet İçinde Ebedî Olarak Yaşayacaktır,,

Ankara, 1 (Telefonla) — Ankara ve Büyük Millet Meclisi, millî tarihin nadir günlerinden birini yaşadı. Dün tarihe intikal eden Büyük Şefin yerine, yeni Reisicümhur seçilecekti.

İntihap saat 9 da yapılmış, bugün ve ilerisi için verilecek kararlar tesbit edilmişti.

Mebuslar, muayyen olan saat 11 den evvel Meclisi doldurmuşlardı. Salonda misli görülmemiş hazine ve ağır bir hava vardı. İstisnasız herkes hıçkırarak ağlıyordu.

Bir müddet onra vekiller de yerlerini almışlardı. 348 mebus içtimaa iştirak etmişti.

Meclis Reisi Abdülhalik Renda Reisicümhur vekili olduğundan hazır bulunuyordu.

Celse Refet Canitez'in reisiğinde açıldı. Büyük ölünün manevî hatırası için beş dakikalık sükûttan sonra reis:

— Vazifemize başlıyoruz, dedi ve hıçkırıklarla kesilen sözünü kelime kelime şöyle bitirdi:

Vazifemize başlıyoruz. Teşkilâtı Esasiye Kanununun 34 üncü maddesi mucibince Reisicümhur intihabına başlıyoruz ve tasnif heyetini kur'a ile intihap edeceğiz.

Müteakiben mebuslar intihap dairesi sırasıyla isimleri okunarak intihaba davet edildiler, her mebus ismi okuduk ça rey sandığı başına geliyor, reyini atıyordu.

Bütün bu işler görülürken de hıçkırıklar meclis kubbesine sığmıyor, dalgalana dalgalana bütün Ankarayı kaplıyordu. Rey verme bittiği zaman reis:

— Reyleri tasnife başlıyoruz. Nizamname dahilî mucibince tasnif heyeti olarak kur'a ile dokuz arkadaş seçildi, isimlerini okuyoruz. Nizamname mucibince tasnif alanı olacaktır.

Heyet seçildi ve tasnif neticesinde Malatya Mebusu İsmet İnönünün 348 rey ve tam ittifakla Türkiye Cumhuriyeti Reisiğine seçildiği anlaşıldı. Reis neticeyi kendilerine bildirmek üzere celseyi 20 dakika tatil etti.

Nutkun Mühim Noktaları

“Türk Vatani, Bölünmez, HiçBir Ayrılığa Tahammül Etmez Mahiyetini Muhafaza Edecektir”

İkinci celsede İsmet İnönü sürekli alkışlar arasında kürsüye çıktı ve Teşkilâtı esasiye Kanununa göre yemin etti.

Müteakiben sık sık alkışlarla kesilen nutkunda ezvümle dedi ki:

— Arkadaşlığımızla müftechir olan, şerefli vazifesinde sizinle beraber bulunmakla sevinç duyan bana, devletin en yüksek vazifesini verdiğiniz için sizlere candan teşekkür ederim.

Bu ağır vazifeyi sizin yardımınızla başarmaya çalışacağım.

Bu anda Atatürkün hatırası teselli bulmaz acılarıyla dolu olan kalplerimizin timsalidir.

Kamâl Atatürk, Atatürk adı evlâtlarımızın yüreğinde sevgi ve hür-

met içinde ebedî olarak yaşayacaktır.

Muhterem arkadaşlar; Devlet ve milletimizin, insanîyet ve medeniyetin asil hedefine doğru durmadan yükseleceğine kat'i inanim vardır.

Büyük ve kahraman bir milletin hizmetinde bulunuyoruz. Türk vatani bölünmez, hiç bir ayrılığa tahammül etmez mahiyetini her zaman muhafaza edecektir.

Sulh ve terakki yoluna bütün kuvvetlerini vakfetmiş olan asil milletimiz ve onun şanlı ordusu icabında eski büyük kahramanları gibi yine de yeni kahramanlıkla dolu olduğunu gösterecektir.

Türk milletini az zamanda medeniyetin en yüksek derecesine yük-

seltmiş olan inkılâplar kalbimizin en aziz varlıklardır.

Arkadaşlar, millet hizmetinde vazifelerin iyi ifa olunması en büyük kaygımızdır.

Milletimizi anarşiden ve cebirden uzak tutmayı bütün vatandaşları tam bir emniyet içerisinde bulundurmaya en büyük kuvvet buluyoruz.

Arkadaşlar, Türk milletinin en faziletli hazinesi bu, Büyük Millet Meclisidir. Geçmişte büyük zorlukları yenmiş olan Büyük Millet Meclisi ileride de zaferlerimizin en büyük kaynağı olacaktır.,,

Bu nutku müteakip Meclis pazar tesisi günü toplanmak üzere bu tarihten itibaren tatil etti.

Büyük ve Kıymetli Reisicümhurumuz İsmet İNÖNÜ

Kıymetli Reisicümhurumuzun şan ve şeref dolu hayatı

Yeni Türkiyenin halâskârı ve bânisi Atatürkle mücadele ve inkılâp arkadaşları, şemsi bir manzumeye benzetilirse, Atatürk orada güneş, İsmet İnönü ise bu güneşin en yakınında bulunan çok parlak bir yıldızdır. Bu benzeyle İsmet İnönünün tarihteki yerine de işaret etmiş oluyoruz.

Otarhın ki vücut bulmasında şerefli bir istikamet almasında İsmet İnönünün pek büyük tesiri vardır.

Mütarekeden sonra Anadoluya geçti ve evvelâ erkânharbiye reisi, sonra Garp cepheleeri kumandanı oldu. İsmet İnönü, birinci, ikinci İnönü harplerini, Sakarya zaferlerini kazandı. Mudanya mütarekesini ve Lozan muahedelerini yaptı.

Bir müddet sonra Başvekâlete getirilen Lozan kabramanı, saltanatla

hilâfetin ayrılması, Cumhuriyetin ilânı, halifeliğin lâğvı, dinle dünya işlerinin tefriki, mahkeme ve mekteplerde ikilîğin kaldırılması, kadınlara medenî haklar verilmesi, fesin ve peçenin atılması, yeni harflerin kabulü gibi büyük ve müteselsil inkılâplar da Atatürkün en sadık arkadaşları oldu ve onun düşüncelerini, dileklerini, emirlerini ateşli bir heyecan ile tatbik etti.

İsmet İnönü, Cumhuriyet ilânını takip eden gün (30 teşrinievvel 1932). Hariciye vekilli uhdesinde kalmak üzere icra vekilleri heyeti reisiğine, yani Baş vekillîğe gelmişti. O ta rihten geçen seneye kadar - dört aylık küçük bir fasıla müstesna olmak üzere - bu yüksek vazifeyi görmüştür.

Atatürkün tasavvur ve arzu ettiği siyasi, içtimai ve harsî bütün inkılâpları İsmet İnönü işte bu sıfatla

ve yüzde yüz muvaffakiyetle tatbik etmiştir.

Bu tarihi Başvekilin idari, iktisadi ve mali cepheleerde elde ettiği parlak muvaffakiyetler de sayısız denilecek kadar çoktur. Uzun harp yıllarının memlekette vücade getirdiği asayişsizliği kökünden kaldıran odur. Şurada burada yüz gösteren irticalî hâdiseleri, esaslı ve şümulü bir teşir ika edemeden bastıran odur. Memleketi demir ağırlarla tahtı temine alan, kahraman Türk ordusunun bütün asrı ihtiyaçlarını karşılamaya, mektepleri - eski devirler mevcuduna göre iki misli - nisbetinde çoğaltan, sınaî teşebbüslere verimli bir inkişaf temin eden, bir çok fabrikalar açan ve açtıran, umumî sıhhat işlerini düzelten, idari ve adli teşkilâtı kuvvetlendiren yine odur.

Bütün Dünyanın Hürmet Ettiği Büyük Türk

Yazan: Ömer Rıza DOĞRUL

Şarkın büyük adamlarından biri, dünyanın en büyük adamlarından birini ebediyete uğurlarken "bu adam, iki kere ölmeyecek bir adamdır", demişti. Çünkü her fanîye mukadder olan ölümden sonra yine her fanînin izini, hatırasını ve eserini tehdit eden ikinci bir ölüm vardır, ve asıl korkulacak ölüm, bu ölümdür.

Devrine erişmek, ve devrinin asırlara sığın hâdiselerini heyecanlarını, mücadelelerini ve hamlelerini yaşamakla bahçıvar olduğumuz, sonunda kendisini ebediyete uğurlamak gibi vazifelerin en acısıyla karşılaştığımız Büyük Atatürk ise, hiç şüphe yok ki, bu ikinci ölümü, hayatıyla ve eserleriyle yenmiş bir mühekkem ebediyetti.

Eseri, hepimiz, ve bütün bu millettir. Yeni bir millet yaratıcısı olarak bütün Türk tarihi içinde en yüksek makam; bütün Türk tarihinin büyükleri arasında en büyük Türk olarak yaşamak hakkı, daima ona ait olacaktır. Hiçbir büyük Türk, Türk milletine onun yaşadığı tarihi yaşatmadı. Milleti büyük boynu, yıkık gövdesi, ve ölüm buhranları geçiren ruhu, onun bir temasıyla, bir ikaziyle, bir davetiyle, ve bir hamlesi ile bütün dünyayı hayran eden bir hayatıyet gösterdi. Milleti hayatıyet kaynaklarını derhal faaliyete geçirecek, derhal seferber edilecek millî rehber o idi. Onun bir işaretleriyle, milletin Büyük Harpte israf edilen kudreti, birden canlanca, dünya parmak ısırıldı.

O sırada karşılaştığımız devletler, Büyük Harbin bütün mütefikleri idiler. Hepsini de işimizi bitirmek, son nefesimizi nasıl vereceğimizi görmek için başımıza üşüşmüşler, yurdumuza musallat olmuşlardı. Atatürkün bütün milleti uyandıran sesinin Anadolu'da gürlediğini, milletin deprendiğini, ayaklandığını görünce hepsi de bu hayatıyet izlerini çözmek için birleştiler. Fakat Atatürkün, enerjisi bütün bu husumet âlemini yendi ve muazzam ebedî eserini, dört senelik bir mücadeleye sığdırdı. Neticede ona asi ve bağı diyenler yıkılıp gittiler. Onu gelip geçici bir maceracı sananlar, onun zaferini selâmlıyarak çekildiler. Ve bütün dünya, Türk milletinin tam istiklâlini saygı ile tanıdı. Artık Atatürkün şöhreti bütün dünyaya yayılmıştı. Fakat, hâlâ bütün dünya onun yalnız bir cephesini tanıyor; onun dahi bir asker olduğunu, bu dahi askerinin en ümitsiz bir kurtuluş harbini en katî zaferle bitirmesini göz önünde tutarak onun bir mucize bağırdığını söylüyordu.

Fakat yine bütün Avrupa, Türkün kurtuluş savaşında kazanacağı muvaffakiyetle kanarak eski tarzda yaşayacağını; köhne ananelerin zincirlerine bağlı kalacağını, Şark medeniyetinin uyandırıcı tesirine boyun eğerek hayatıyetini yıpratacağını sanmakta idi. Bütün dünya, aldandıyordu. Çünkü Atatürk, kurtuluşu tamamlamaya azmetmiş ve bütün millet kurtuluş savaşının birinci safhasında olduğu gibi ikinci safhasında da onun irşadıyla hareket ederek hayat mücadelesinde en katî zafere kavuşmak istemişti. Millet tam mânâsıyla bugünün en ileri milleti olarak yaşayacak ve daima ilerleyecekti.

Kurtuluş savaşına bu ikinci safhası, belki de birinci safhasından daha çok fazla bütün dünyayı meraklandırdı ve şaşırttı. Çünkü bunu "imkânsız" sayıyorlardı. Şarklı bir milletin garpleşmesine, muasır hayata kavuşmasına, muasır medenî milletler gibi yaşamasına imkân mı vardı? Fakat yanılıyorlardı.

Türk milleti Atatürkün her irşadını, her işaretini derhal bir hakikat yapıyor ve o hakikatı yaşıyor ve yaşıyordu.

(Arkası "incide)

Hükümetin Tebliği

Atatürk Türk Milletine Çok Güvendi. Türk Milleti Onun Eserlerini Ve Türk Gençliği Onun Vediası Olan Türkiye Cumhuriyetini Ebediyen Yaşatacaktır.

İstanbul 10 (A.A.) — Türkiye Cumhuriyeti hükümetinin resmî tebliğidir:

Müdevi ve müşavir tabiblerinin neşredilen son raporu Atatürkün dünyaya gözlerini kapadığını bildirmektedir.

Bu acı hâdiseler ile Türk vatani büyük yapıcısını, Türk milleti Ulu Şefini, insanlık büyük evladını kaybetti. Milletimize içimiz yanarak bu tarife sığmayan ziyandan dolayı en derin taziyelerimizi sunarız.

Kederlerimizin tesellisini ancak onun büyük eserine bağlılıkta ve aziz vatanımızın hizmetinde ararız. Şurasını da her şeyden evvel beyan etmeliyiz ki ölmez olan onun büyük eseri Cumhuriyet Türkiyesidir.

Hükümetimiz, içinde bulunduğumuz bu mühim anda bugüne kadar olduğu gibi dikkatle vazife başındadır. Müesses olan nizamı ve vaziyeti idame hususunu, büyük Türk milletinin hükümeti ile tek vücut olarak teyit ve temin edeceğine şüphe yoktur.

Teşkilâtı esasîye kanununun 33 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Renda Reiscumhur vekâleti vazifesini deruhte etmiş ve ifaya başlamıştır.

Yine teşkilâtı esasîye kanununun 34 üncü maddesi mucibince Büyük Millet Meclisi derhal yeni Reiscumhuru intihap edecektir.

Türkiyenin en büyük makamına teşkilâtı esasîye kanu-

nuna göre geçecek zatın etrafında hükümetiyle, şanlı ordusu ile bütün kuvvetle Türk milleti sarsılmaz bir varlık olarak toplanacak ve yükselmesine devam edecektir.

Bugün ayrılığın ağladığımız Büyük Şefimiz Atatürk her vakit Türk milletine güvendi. Eserlerini bu güvence yaptı. İdamesi esbabını da istikmal ederek güvenle büyük millete bıraktı. Ebedî Türk milleti onun eserlerini ebediyetle yaşatacaktır. Türk gençliği onun kıymetli vediası olan Türkiye Cumhuriyetini daima koruyacak ve onun izinde yürüyecektir.

Doktorların Raporları

İstanbul 10 (A.A.) — Atatürkün müdevi ve müşavir tabibleri tarafından verilen rapor suretidir:

Reiscumhur Atatürkün umumî hallerindeki vehamet dün gece saat 24 te neşredilen tebliğden sonra her an artarak bugün, 10 ikinciteşrin 1938 perşembe sabahı saat 9, u 5 geçe Büyük Şefimiz derin koma içinde terki hayat etmişlerdir.

Müdevi tabibler:

Pr. Dr. Neşet Ömer İrdelp, Pr. Dr. M. Kemal Öke, Dr. Nihat Reşat Belger.

Müşavir tabibler:

Pr. Dr. Akil Muhtar Özden, Pr. Dr. Hayrullah Diker, Pr. Dr. Süreyya Hidayet Serter, Dr. M. Kâmil Berk, Dr. Abrevaya Marmaralı.

Meclis Toplanıyor

Bugün Saat 11 de Aktedilecek İçtimada Yeni Reiscumhur İntihap Olunacak

Reiscumhur Vekili
Abdülhalik Renda

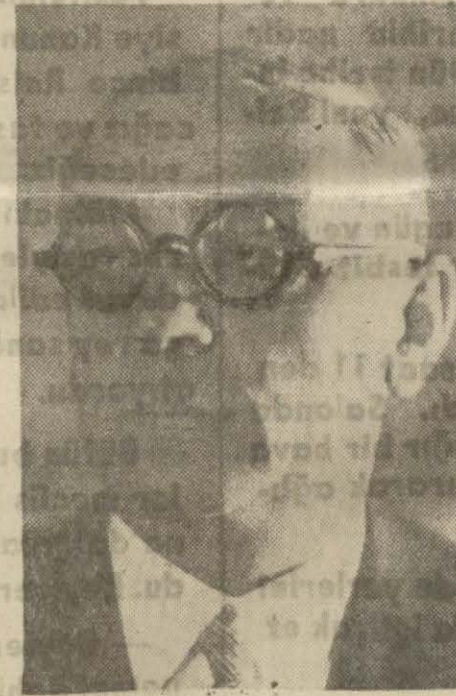
Başvekil Ankarada

Celâl Bayarın Muvasalatlarında Heyeti Vekile Derhal İçtima Etti

Ankara, 10 (A.A.)

Reiscumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisinin tebliği:

Reiscumhur Atatürkün milleti mateme garkeyliyen elim ziyar dolayısıyla Teşkilâtı Esasîye Kanununun 34 üncü maddesi mucibince yeni Reiscumhur intihap edilmek üzere Teşrinisanın on birinci cuma günü saat 11 de Büyük Millet Meclisini içtima davet ederim.

Başvekil
Celâl Bayar

Albert Sarraut'nun Makalesi

Atatürkün Ölümü Sulh Davası İçin Çok Elîmdir

Atatürkün Kahramanlığı Türkiyenin İstiklâlini Yaratmış ve Kalkınmasını Başarmıştır

Paris, 10 (A.A.) — Havas ajansı bildiriyor:

Alber Sarraut, Paris Soir gazetesinde, Atatürkün ölümü dolayısıyla yazdığı bir makalede ezvümle diyor ki:

"Atatürkün ölümü, herkeste hayranlık uyandıran Türkiye için azim bir ziyadır. Atatürkün kahramanlığı ve dehası, Türkiyenin istiklâlini yaratmış ve kalkınmasını başarmıştır. Bu ziya Fransa için de çok acıklıdır. Çünkü, Atatürk, onun sadık ve samimi bir dostu idi. Bu ziya, sulh havası için de çok elîmdir. Zira, bu devlet şefi yorulmaz bir surette sulhun korunmasına çalışmakta idi. Bu ölüm şahsan beni de fevkalâde müteallim etmiştir. Ankarada sefir bulunduğum sırada, zaman ismi Gazi Mustafa Kemal, bu büyük a-

dam ile sık sık temas imkânını bulmuştum. Aramızda, sammi ve kalbi bir sevgi hasıl olmuştu. Ona karşı hayranlık ve sevgi besliyordum. Türkiye'de bulunan bütün dostlarım, Türk milletinin bu büyük matem gününde duyduğum istirabın ne kadar derin olduğunu takdir ederler."

Bulgar Kabinesi Müşkül Vaziyette

Sofya, 10 (A.A.) — Parlamento-da makine mübayaaları için hükümetçe istenilen münazam tahsisat lâ-yihasında hükümet hiç beklemediği bir anda iki rey farkla ekalliyette kalmıştır.

Bunun neticesinde kabinede bir değişiklik olup olmayacağı henüz belli değildir. Kralın derhal Sofyaya dönmesi bekleniyor.

Reiscumhur Vekili ve
Büyük Millet Meclisi Reisi
M. A. Renda

Ankarada Derin Teessür

Evvelki gün şehrimize gelen Başvekil Celâl Bayar dün saat 11,25 de hususî bir trenle Ankaraya hareket etmiştir.

Başvekil Ankarada

Ankara, 10 (A.A.) — Başvekil Celâl Bayar bu akşam saat 23.5 de İstanbuldan şehrimize dönmüştür.

Başvekil Celâl Bayar istasyonda Reiscumhur Vekili B. M. Meclisi Reisi Abdülhalik Renda, Dahiliye Vekili Parti Genel Sekreteri Şükri Kaya, vekiller, mülki ve askerî erkân tarafından karşılanmıştır.

Kendisini karşılamaya gelen zevat ile ayrı ayrı selâmlaştıktan sonra garın kabul salonuna giren Başvekil Celâl Bayar, burada büyük matemimiz karşısında duydukları teessürün bir ifadesi olmak üzere heyet halinde kendilerini beklemekte olan büyük ve orta elçilerle, ataşemillerlerin taziyetlerini kabul etmiştir.

Başvekil Celâl Bayar, istasyonda doğruca Büyük Millet Meclisine gelerek Reiscumhur Vekili ve Büyük Millet Meclisi Reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret etmiştir.

Bu ziyareti müteakip Vekiller

Heyeti B. M. Meclisinde bir içtima akdeylemiştir.

Ankarada derin teessür

Ankara 10 (TAN muhabirinden) — Büyük Şef Atatürkün ölümü haberi burada yıldırım tesiri yaptı. Bu müessif haber ve hükümetin neşrettiği beyanname halk arasında çarçabuk yayıldı ve herkeste derin bir teessür uyandırdı.

Gerek Ankarada ve gerek müthakkattaki bütün resmi daireler, elçilikler, konsolosluklar, Parti evleri ve Halkevleri bayraklarını yarıya kadar indirdiler.

Eğlence yerleri, içkili gazinolar, birçok mağazalar, dükkânlar kepenklerini yarıya indirerek bu mateme iştirak ettiler.

Samsunda teessür

Konya, 10 (TAN muhabirinden) — Ulu Önder Atatürkün ölümü haberi şehirde duyulur duyulmaz bayraklar yarıya indirildi. Büyük küçük herkes ağlıyor. Teessür sonsuz ve hudutsuzdur. Konyadaki bütün müesseseler, teşekkül ve halk mümessilleri vilâyete taziyye gelmişler ve bu münasebetle de rejime bağlılıklarını tekrarlamışlardır.

Nobel Fizik Mükâfâtı

Stokholm, 10 (A.A.) — Nobel fizik mükâfâtı İtalyan âlimi Fermi'ye verilmiştir.

Türkiyenin Büyük Adamı

Yazan: Sabiha Zekeriya Sertel

Türk milleti tarihinde yetiştirdiği büyük adamların en büyüğünü kaybetti. Atatürke bu "BÜYÜK", sıfatını veren, on beş senelik Cumhuriyet tarihinden evvel, milleti en müşkül anlarında ölümden kurtaran halâs-kâr sıfatıdır.

Cihan Harbinde millî istiklâlin kaybeden bu millet, onun rehberliği onun iradesi, onun dağlar deviren enerjisi ile, millî istiklâl savaşını kazandı. Bu kurtuluş Türk milletinin nesillerden nesillere unutamayacağı, beşikteki çocuklarına ninni gibi söyleyeceği bir istiklâl destanıdır. Bugün bütün bir milletin, en küçük mektep çocuklarının döktükleri göz yaşları bu şükran ve minnetin bir nişanesidir.

Atatürk Türkiyenin ilk Cumhuriyet Reisi'dir.

Atatürkün Türk milletine bir kurtuluş hediyesi olarak verdiği Cumhuriyet, dejenere olmuş bir saltanatın milleti geriliğe, ölüme sürükleyen mikroplarını öldüren bir eksirdir. Bu ilk Cumhuriyetin kurduğu Cumhuriyet, Türk milletinin hayatını emniyet altına alan, milleti ebedî bir hayata kavuşturan, medenî milletler arasında ileri bir devlet olarak yaşamak hakkını veren zıjjimdir.

Atatürkün cumhuriyeti, mazinin milletin ayağına bir zincir gibi bağladığı gerilikleri kaynağında boğmuş, o, enerji hamleleri, içtimal inkılaplarla bu milleti içtimal terakkinin en ileri kademelerine çıkarmıştır.

Onun bu millete bir miras olarak bıraktığı cumhuriyeti, inkılabı, ileri umdeleri korumak, bu milletin ona karşı göstereceği en büyük minnet borcudur. Cumhuriyet, inkalâb, millî istiklâl, onun bu millete emanet ettiği bir veditir. Bu emaneti hiç bir gün düşman ellere teslim etmeyeceğimizin en büyük şahidi, onun büründüğü yeis ve matemdir.

Atatürk öldü. Fakat yarattığı eser, Cumhuriyet ve inkılap yaşadığı müddetce Türk milleti var oldukça, o Türk cumhuriyetinin, ilk kurucusu, Türk milletin kurtarıcısı olarak yaşayacaktır.

Dünya Radyoları Atatürk İçin Neşriyat Yaptılar "Dünya Büyük Bir Devlet Adamı Kaybetti."

Dün gece bütün dünya radyo istasyonları Atatürkün ölümünü derin teessürle ilân etmiş ve Atatürkün tercümei halini anlatmışlar.

Londra radyosu Atatürkün ölümünü haber verdikten ve tercümei halini anlattıktan sonra şu sözleri söylemiştir:

"Türkiye Atatürkü kaybetmekle, bugünkü refah ve nüfuzunu temin eden yüksek dirayetli, uzak görüşlü şefini, ve dünya büyük bir devlet adamını kaybetmiştir."

Paris radyosu ölüm haberinin alınmaz Hariciye Nazırı M. Bonne'nin derhal Türkiye büyük sefirine taziyetlerini bildirdiğini anlatmıştır.

Roma radyosu ulu önderin tercümei halini anlattıktan sonra onun Türkiyeyi, Abdülhamit Türkiyesi ile münasebeti kalmayan bir şekilde değiştirmeye muvaffak olduğunu ve milleti muasırlaşdırmak için yaptığı bütün içtimal inkılapları azami muvaffakiyetle başardığını anlatmıştır.

Berlin radyosu büyük Şefin ölümüne ait haberleri verdikten sonra onun yabancılara istismar sahâsi maktan çıkararak istiklâl ve hürriyetini kazandığını anlatmıştır ve bütün Alman gazetelerinin uzun makaleler neşrettiklerini söylemiştir.

Bütün Dünyanın Hürmet Ettiği Büyük Türk

(Baş 2 ncide)

Belki hiçbir devirde garp milletleri, garp muharrirleri Türk milletini, bu devirde olduğu kadar merak etmemiş, ve onun her hareketini, her ileri adımını en büyük dikkatle takip etmemişler.

Türk milleti yalnız hurafelerden ve batıl itikatlardan, yalnız köhne ve an'anelerden, yalnız mazinin boyundan duruklarından silkinmemiş; bütün varlığını, varlığının mesnedi olan bütün müesseselerini, bütün teşkilatını yenilemiş, bütün ihtiyaçlarını bugünün vasıtalarıyla, bugünün fenileyle temine koyulmuş ve muvaffak olmuş; Türk milletinin prestiji yükselmiş, Türk milleti, dünya siyasatinde en önlü âmiller, dünya sulhünün güvendiği en kuvvetli destekler arasında en şerefli mevkiî almıştır. Çünkü Türkiye tam mânâsıyla Atatürk Türkiyesi olmuştur!

Bu sıralarda dünyanın her memleketinde, Atatürk ve Atatürk Türkiyesi hakkında geniş neşriyat yapıyor, medeni dünyanın her memleketinde Atatürk hakkında cilt cilt eserler neşrolunuyor, gazeteler, mecmualar, Atatürk'ü ve eserini anlata anlata bitiremiyorlardı. Bütün dünya, en büyük Türkü tanımış, ve onu sevmişti. Gün geçtikçe göze çarpan en mühim nokta, eski taassupların, eski husumetlerin, eski telâkkilerin tesiri altında kalan Avrupalı muharrirlerin eserlerine sokulan hasmane tenkitlerin, garzlı hislerin yavaş yavaş ve kendi kendilerine silinmesi idi. Çünkü yanılardan yanlışlıklarını görüyor; anlayamayanlar gün geçtikçe daha iyi anlıyor, ve hakikat tam ve katî bir zafer kazaanarak yürüyordu. Atatürk'ün kudretli şahsiyeti karşısında taassuplar, husumetler ve garzlı erimekte ve bunlar eridikçe Türkiyenin beynelmil nüfuzu kuvvetlenirdi. Bütün muharrirler Türkiyenin tam bir muazzam devlet heybeti ve otoritesini kazanmış olduğunu anlatmaya başladılar ve Atatürk Türkiyesi beynelmil âlemde hakikaten bu mevkiî tutmuştu. Onun bu mevkiî tutmakta devam edeceği şüphe mi götürür?

Atatürk Türkiyesi, bütün dünyanın dostluğunu aradığı, dostluğuna güvendiği dostluğunu barış namına, insanlığın refahı namına büyük bir kazanç tanıdığı bir Türkiye idi. Ve bu Türkiye daima bu şahikada kalacak, daima daha yüksek şahikalara varacaktır. Atatürk'ün ebediyete kavuştuğu bu sırada dünyanın her memleketinde aynı ses yükseliyor:

"İnsanlık büyük bir devlet adamını kaybetti."

Büyükliğini bütün insanlığa tanımak ve milleti nazarında, tam kurtuluş kahramanı tanımak, bir faniye nasip olacak en büyük bahiyarlıktır.

Onun için Atatürk her fani gibi ölebilir, fakat, bütün dünyanın hürmet ettiği en büyük adam ancak bir kere ölür!

Ömer Rıza DOĞRUL

YALOVADA:

Yeni Mektepler

Yalova (TAN) — Buradaki bir ilk mektebin ihtiyaca kâfi gelmediğini gören İstanbul maarif müdürlüğü, ikinci bir mektep inşasına karar vermiştir. Bu maksatla Bursa caddesi üzerindeki büyük bir arsa ile civarındaki evler istimlak edilecektir.

Ayrıca bir köy yatılı okulu yapılması düşünülmüştür.

Elmahk köyü halkı, köylerinde yatılı bir okul yapılmasını istemişler, bu hususta beden ve nakten çalışacaklarını bildirmişlerdir.

Köylülerin bu isteklerinin yerine getirilmesine yakında fiilen başlanılacaktır.

Sivas (TAN) — Görün belediye reisi Fuat Orhanoglu, ittifaqla yerinde ipka olunmuştur.

VECİZELER

Büyük Kemal Nutuklarındaki Yüksek Fikirler Millî Kudreti Yaratan Umdelerdir

Amalî milliye, iradei milliye yalnız bir şahsın düşüncesinden değil bilumum efradı milletin arzularının, emellerinin muhassalasından ibarettir.

Millet işlerinde her ferdi zihni başlı başına faaliyette bulunmak lâzımdır.

Kendilerine bir milletin talii tevdi olunan adamlar, milletin kuvvet ve kudretini yalnız ve ancak yine milletin hakiki ve kabili istihsal menfaatleri yolunda kullanmakla mükellef olduklarını biran hatırlarından çıkarmamalıdır.

Bir heyeti içtimaiyenin müşterek ve umumi hisleri, fikirleri vardır. Heyeti içtimaiyelerin kıymetleri, mertebeî temeddüleri ve temayülleri ancak bu umumi his ve fikirlerin tecelli ve tebarüzü derecesile anlaşılır.

Nihayetsiz bir hürriyat kabili tasavvur değildir, hakların en büyüğü olan hakki hayat bile mutlak değildir.

Siyasî, askerî mufazzariyetler ne kadar büyük olursa olsunlar iktisadî mufazzariyetler ile tetviç edilmelerse kazanılan zaferler payidar olamaz.

Mahdut vesaitle büyük işler görmenin tecrübe olunan yegâne usulü, kuvvetlerimizi dağıtmamak vesaiti mevcudenin kısmı azanını gayelerimizden en mühim olanlar üzerinde taksif etmektir.

Anadolu Zaferi, tarih arasında bir millet tarafından tamamen benimsenen bir fikrin ne kadar kadir ve ne kadar muhyi bir kuvvet olduğunun en güzel bir misali olarak kalacaktır.

Biz bir şeyi vicdanen iyi yaptığımıza, sözlerimizin iyi olduğuna kani isek onu olduğu gibi açık, varak bastırmelidiriz.

Düşmana merhamet aciz ve zaafıdır. Bu insaniyet göstermek değil insanlık hassasının zevalini ilân etmektir.

Hakiki zafer, muharebe meydanlarında muvaffak olmak değil, asil zaferdeki muvaffakiyetlerin menabiini kuvvetlendirmek milleti yükseltmektir.

Hürriyetin de, müsavatın da adaletin de noktaî istinadî Hakimiyeti milliyedir.

Felâketler, elemeler maâhübiyetler milletler üzerinde bir takım amiller vücut bulmasına sebebiyet verir. Bu amillerin başı esâsî öyle kara günlerinden sonra milletlerin intibah ve vekarını bulması, kendi benliğini duymasındır.

Esaslı ve kıymetli bir noktâ azimet bulduktan sonra ondan muazzam gayeye yürümek ve ona vasıl olmak elbette müyesser olacaktır.

Azamî tasarruf, şarî millimiz olmalıdır.

Heyeti içtimaiyemizde Devletimizde hürriyet bipayandır. Ancak onun hududu onu bipayan yapan esasın mahfuziyetle kam ve mahduttur.

Meşhûk tedbirlere tevdiî mukadderat etmekten fevkalâde içtinap lâzımdır.

Millet mukadderatını kendi yedi inhisar ve iktidarına almak sayesindedir ki mucizeler halk ve ibdana muvaffak oldu.

Saltanatı ferdîyeye ve onun temsil ettiği meşum bir şerhî idareye tevcih edilen bir silâh mukaddesdir.

İstikamet, metanet ve nefisten fedakârlık zaferi isal eder. Zira istikbal, arzu ve imanı olana mevuttur.

Vakıfı hakayık olan, kalp ve vicdanında manevî ve mukaddes hazırlardan başka zevk şakıyan insan için, ne kadar yüksek olursa olsun maddî makamın hiç bir kıymeti yoktur.

Büyük Şefimiz Mustafa Kemal, İstiklâl harbi yıllarında ve inkılâp senelerinde sayısız nutuklar söyledi. Milleti uyanırmak ve millî mefkûre etrafında toplamak, inkılâplara hazırlamak yolunda her biri dâhiyane birer hitabe olan bu nutuklar bugünün ve yarının Türk nesillerine hayat ve iman umdeleri olacak yüksek fikirlerle doludur. Onlardan size parçalar veriyoruz. Aziz kararlar, bu vecizeleri saklayınız. Ortaya koca bir millet koyan ve ona ebedî istiklâlini ve refahını temin eden mübarek Kemal'in bu sözleri sizler için daima birer kuvvet menbai olacaktır.

Bir memleketin, bir memleket halkının düşmandan zarar görmesi acıdır. Fakat kendi irkından büyüğü tanıdığı insanlardan vefasızlık, felâket görmesi ondan daha acıdır. Bu, kalp ve vicdanlar için olmaz yaradır.

Harp zarurî ve hayati olmalıdır. Hayatî millet tehlikeye maruz kalmayınca harp bir cinayettir.

Bir millete güzel şeyler düşünen insanlar, fevkalâde işler yapmağa kabiliyetli kahramanlar bulunabilir, lâkin öyle kimseler yalnız başına hiçbir şey olamazlar, meğer ki bir hissi umuminin, bir iradei umumiyenin, amilî, ifadesi, mümessili olsunlar.

Varlığımızı, istiklâlimizi kurtaran bütün e'âl ve harekât, milletin müşterek fikrinin, arzusunun, azminin yüksek tecelliyatından başka bir şey değildir.

Bizim halkımız çok temiz kalpli çok asil ruhlî, terakkiye kabiliyetli bir halktır. Bu hak eğer bir defa muhataplarının samimiyetle kendilerine hâdim olduklarına kani olursa her türlü hareketi derhal kabule amadedir. Bunun için gençlerin, her şeyden evvel millete emniyet bahsetmesi lâzımdır.

Bilelim ki millî benliğini bilmiyen milletler, başka milletlerin şikârdır.

Tarihimizi okuyunuz, görürsünüz ki milleti mahveden, esir eden, harap eden fenalıklar hep din kisvesi altındaki küfür ve mel'ânetten gelmiştir.

Tatbik eden, icra eden, karar ve renden daima daha kuvvetlidir.

Hürriyeti matbuattan mütevellit mahazirin vasıtâ izalesi yine binnefis hürriyeti matbuattır.

Büyük şeyleri yalnız büyük milletler yapar.

Milletlerin kalbinde hissi intikam olmalı. Bu, alelâde bir intikam değil, hayatına, ikbaline, refahına düşman olanların mazaratlarını izaleye matuf kutsî bir intikamdır.

Saygısızlığın, tecavüzün küçüğü büyüğü yoktur.

Bende fazla bir teşebbüs görülürse bu, benim değil, milletin muhassalasından çıkan bir teşebbüstür.

Cumhuriyet faziletli ahlâkiyeye müstenit bir idaredir, Cumhuriyet faziletlidir.

Benim için bir tarafık vardır: bir tarafım. O da Cumhuriyet taraftarlığı, fikri, içtimai inkılâp taraftarlığı.

Cumhuriyetin siyaseti hariciyede vechesi müstakimane ve hâlisane olarak sulhun, muahedatin muhafazasına müteveccihdir. Münasebatı tevsi ve halisane hukuka riayet ve hukuka tarzı riayette müteakabiliyet hattı hareketimizdir.

Bu güne kadar istihsal eylediğimiz muvaffakiyetler, bize ancak terakki ve medeniyete doğru bir yol açmıştır. Bize ve ahfadımıza düşen vazife, bu yol üzerinde tereddüdsüz ilerlemektir.

Bütün bu muvaffakiyetler yalnız benim eserim değildir ve olmaz. Bütün bu muvaffakiyetler, bütün milletin tevhidî mesaisi neticesidir.

Kadınlarımızın vezaifi umumiyede uhdelere düşen hisselerden başka kendileri için en ehemmiyetli

Günün Harici Haberlerinden Kısa Hulâsalar

Filistin :

İngiltere müstemlekât nazırı Mısır, Irak, Suudi Arabistan, Yemen, ve Mavrayişeria hükümetlerinin Filistin yuvarak masa konferansına davet olunacaklarını Fransa man dâsi altında bulunan Suriye ve Lübnanın davet olunmaması beraber her şeyden haberdar edileceklerdir. Filistin namına davet olunanlar arasında Filistin başmüftüsü bulunmayacaktır. Filistin'den gelen haberlere göre Araplar, başmüftü davet olunmadığı takdirde konferansa iştirak etmeyeceklerdir. Filistin'de çarpışmalar devam ediyor. Tulkerimde 19 Arap maktul düşmüştür. Kasaba askerler tarafından tahrip olunmuştur.

Almanya :

Paris sefaretî üçüncü kâtibi Fon Rath'ın ölümü üzerine bütün Almanya'daki Yahudilere karşı şiddetli hareketler vuku bulmuş, sinagoglar taarruza uğramıştır ve yakılmıştır. Yahudilere karşı yeni tedbirler alınacağı anlaşılıyor. Fon Rath'ın cesedi Almanya'ya getirilecek ve kendî şehrinde merasimle gömülecektir. Yahudilerin silâh taşımaları menolunmuştur. Buna karşı gelen her Yahudi yirmi sene hapsolünacaktır. Son hâdiseler sırasında binlerce Yahudi tevkif olunmuştur.

İngiltere :

Avam kamarası kralın nutkunu müzakereye devam etmektedir. Loyd Corç, hükümeti, siyasatını izah etme meşî yüzünden şiddetle tenkit etmiş ve hükümetin Sovyet Birliği ile tesriki mesal etmemesinin sebebinin soruştur.

İspanya :

Serge mintakasında cumhuriyetçilerle Frankistler arasında şiddetli muharebeler vuku bulmuştur. İki taraf ta muvaffakiyet iddiasında.

Fransa :

Fransa matbuatı Her Hitlerin son nutkile meşgul olmakta devam ediyor. Eko dö Pari nutku tehdit edici mahiyette görüyor. Diğer gazeteler de aynı fikri ileri sürüyor ve Almanyanın müstemleke meselelerini hal ile kanıyacığını söylüyorlar.

Japonya :

Çin — Japon harbi hakkında Şang haydan gelen haberlere göre Japonlar Çançâ mintakasında Yuçeo'ya yaklaşmışlardır. Çin kuvvetlerinin Çançâ'yı müdafaaya karar verdikleri haber veriliyor.

Macaristan :

Bütün Macaristan bugün Macar askerlerinin amiral Horti kumandası altında Kaşan şehrine girmesini teşit edecektir.

Bir fert olmak kadar dünyada bahiyarlık yoktur.

Bizim milletimiz yekdiğerinden çok farklı menafî takip edecek ve bu itibarla yekdiğerile mücadele halinde bulunagelen muhtelif sunu fa malik değildir. Mevcut sınıflar yekdiğerinin lâzım ve mehzumu mahiyetindedirler.

Milletimizin bütün hakayığı anlamakta gösterdiği ruşt ve kabiliyet şayanı iftiharlıdır.

Bütün dünyanın milletlerini tanım ve bu muarefem harp saharlarında olmuştur, ateş altında olmuştur, ölüm karşısında olmıştır, yemin ile temin ederim ki bizim milletimizin kuvveî maneviyesi bütün milletlerin kuvveî maneviyesinin pek çok fevkindir.

Benim için dünyada en büyük mükâfat, milletimin en ufak bir takdir ve ittifatıdır.

Bilelim ki vâsıl olduğumuz muvaffakiyet milletin tevhidî kuva etmesinden, teşriki faaliyet etmesinden ileri gelmiştir. Eğer aynı muvaffakiyeti, mufazzariyatı atide kazanmak istiyorsak aynı esasa istinat edelim ve aynı suretle yürüelim.

Hiçbir medenî devlet yoktur ki ordu ve donanmasından evvel iktisadiyatını düşünmüş olmasın.

Hakikaten sinei millette serbest

FELEK

Herkes Gibi...

Yazan: B. FELEK

En büyük adamımızı, zamanın Türk milletine yalnız bir kere bağışladığı en büyük varlığı kaybettik. Acımızı yazmak için edebiyat yapımağâ lüzüm yok! Canı yanan "Ay!" diye bağırdı.

Elemimizi izhar için göz yaşları - mız kelime oyunlarına yer bırakmaz.

Hastalığın, hep işitiyorduk. Arasıra neşredilen tebliğlerin katı ibarelerinden ümit manaları çıkarmaya çalışıyorduk.

Son gecenin vahim tebliği bile bu büyük adamın hayata veda edeceği ihtimallerini bize zorlukla anlatıyordu.

— Belki! Allah büyüktür. Geçen sefer de böyle oldu: diye ümitsizlik gecesinde bit zerre ışık arıyordu.

Dün sabah erkenden okuttuğum mektebe giderken her günkü gibi, Dolmabahçe sarayında onun bayrağını aradım. Gönderen tam toka edilmesini görünce ferahladım.

Öğleye kadar, herkes umduğu bir haberi alamamak ve korktuğunu öğrenmek kaygusu ile birbirine bir şey soramıyorduk.

Geçenlerde bariz bir asabiyet vardı. Söylenenî güç kavıyordu, söylediklerini zorlukla ifade edebiliyorlardı.

Nazarlarında endişenin derinliği seziliyordu.

Öğleden sonra acı haber duyulunca, hayraklar yarıya inince, Türklerin büyük nuru söndüğü anlaşıldı.

Ders vermek için sınıfa girdiğim zaman gözleri kızarmış gençlerin sessiz ve yekpare elemeleri karşısında kendimi pek güç tuttum.

Vaziyetimi bir de: shane havasına uysun diye bir genç derse çağır - dım:

— Mazur görün, hastayım! dedi ve:

— İçinizde başka hasta var mı?

Sualime!

— Hepimiz! dediler ve çıkırmaya başladılar.

Bir kişilerin keferini görmek bile insanı hırpalamaya kâfi iken bütün bir küme gencin bu müşterek elemeleri ne hâzindi. Fakat ne samimi ve ne ulvî idi!

Onlar ki hep Atatürk'ü görmüşler, eline doğmuşlar, elinde büyümüşlerdi Nasıl ağlamazlardı? Ağladılar ve ağladık.

— En büyük adamımızı kaybetmemiz bize vazifemizi unutturmamalıdır, tavsiyesinde bulunacak ol - dum, dinleyecek halde değildir. Susmamı rica ettiler.

Elemelerimizi sükûtan derinliklerine saldik. Acidik, ağladık, yandık.

Asrın en büyük adamını kaybet - tiğimiz için yaralanan yüreğimiz kolay kolay kapanmaz.

Bütün hayatında kimseye benzemeyen aalelede faniler seviyesinin çok üstünden baktığı dünyaya gözünü herkes gibi kapadı ve herkese benzeyen yegâne tarafı bu oldu.

Sağlığında onun peyinden gitmeyi kendine nimet bilen Türk milleti kendi yaptığı tarihe o intikal ettikten sonra da onun yolunda yürüyecek - tir.

Bunu genç neslin ona karşı olan sevgisinden gençlerin onun arkasından dökükleri ivassız göz yaşlarında apaçık gördüm.

Hayat fanidir. Hep bu yolun yol - cusuyuz. Tabiat kanunları değişmez.. Falan, falan..

Hepsi doğru! Lâkin yazık oldu. Çok ama çok yazık oldu.

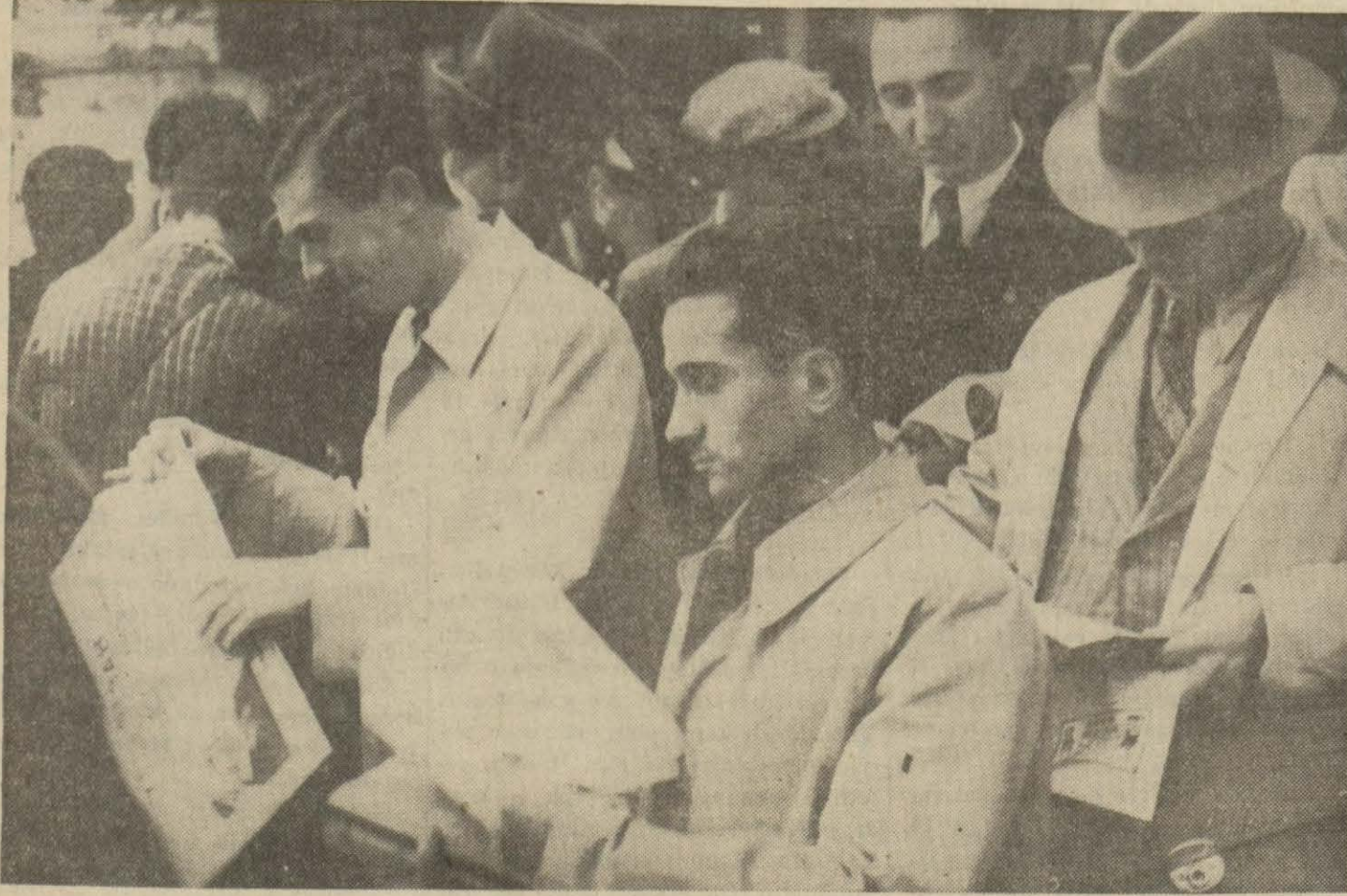
Ecnebi mümessillerin matem kararları

Ankara 10 (A. A.) — Haber alındığına göre Duayan bulunan Afgan büyük elçisi ekseleâns Sultan Ahmet Hanın riyasetinde toplanan ecnebi devlet mümessilleri bugünden itibaren cenaze merasiminin hitamina kadar ziyafet vermeyi, kabul resimleri yapmamayı, elçiliklere yarı bayrak çekmeyi ve teessürlerine bir nişane olmak üzere, bu akşam İstanbuldan avdet etmekte olan Başvekil Celâl Bayar istasyonda heyet halinde karşılamayı ve B. M. Meclisinin yarınki toplantısında da bulunmayı kararlaştırmışlardır.

TÜRK MİLLETİ. MATEM İÇİNDE

Halk, Dün Ebediyete Kavuşan Büyük Ölünün Nâşî Önünde 3 Gün Hürmet Ve Tazimle Son Selâm Vazifesini Yapacak

Dün, Büyük Şefin ölüm haberini okuyan her genç hıçkırarak ağlıyordu

Atalarının büyük kaybını duyarak, Universityi ağlıya ağlıya terkeden Atatürk çocukları

ATAMIZIN SON GÜNLERİ

Büyük Şef, Uzun Günler, Harikulâde Bir Enerjiyle, Ölümle Pençeleşti

**Celâl Bayar, Aziz Kurtarıncının Manevî Huzurunda Son Bir Defa
Büyük Bir İhtiramla Eğildi ve Ağlıya Ağlıya Yanından Çıktı**

Bir senedir Karaciğerlerinden muztarip bulunan Ulu Önderimiz Atatürk'ün rahatsızlığı normal seyrini takip ederken, 16 Teşrin-evvelde, resmi tebliğlerle bildirilen ilk kriz görüldü. Bu esnada hastanın vaziyeti ciddi ve endişeli bir hal iktisap etmişti. Fakat, Atatürk, kendisini hiç kaybetmemiş ve büyük bir enerji hamlesiyle buhranı yenmişti.

Hastalık tamamıyla normal seyrine avdet etmiş vaziyetteydi.

Müteakip günlerde birçok ziyaretleri kabul etti, dostları ve yakınları ve doktorları ile görüştü, umumî vaziyetinde iyi bir salâh müşahede ediliyordu.

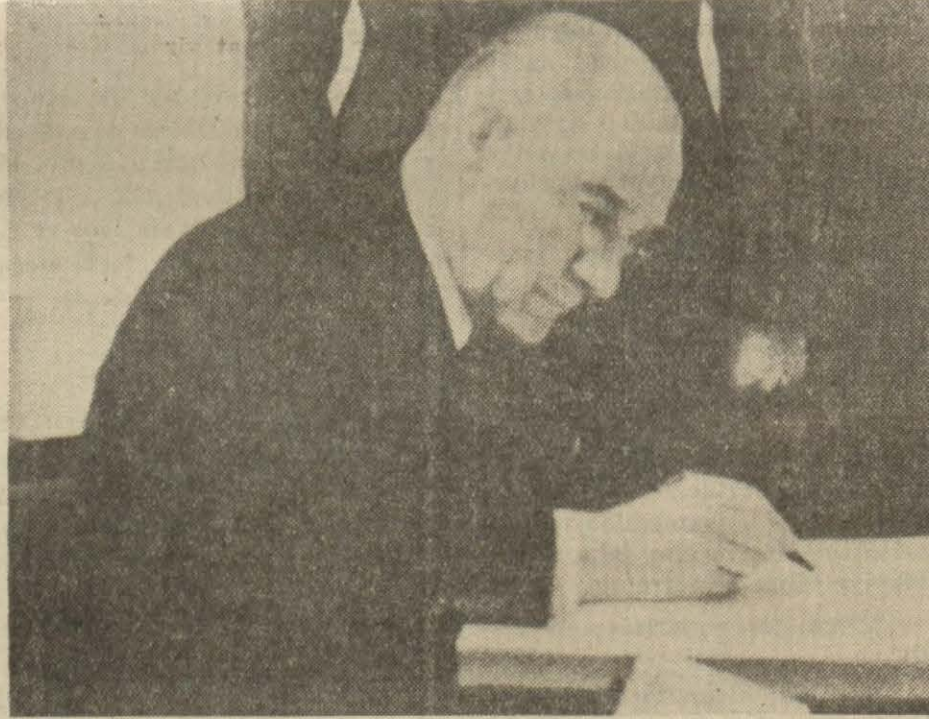
Bu arada, orduya hitap eden mesajı ve Başvekil Celâl Bayarın Meclisin açılış gününde okuduğu yıllık nutku da bizzat dikte ederek hazırlanmıştı.

Atatürk, bundan sonra, Cumhuriyet Bayramında 16 saat süren ikinci bir kriz daha geçirdi; bayram münasebetiyle, Dolmabahçe önünde dolaşan vapurlardan yükselen marş seslerinden ve Büyük Şef için yapılan büyük tezahürattan fevkalâde mütehasşis olmuşlardı. Bunu takip eden kriz de hafifçe geçirilmişti.

Bu buhrandan sonra, geçen Salı gününe kadar, kendisini hiç kaybetmeden, Başvekil ve doktorları ile görüştü. Atamızın umumî ahvali, o güne kadar, yakını bir tehlikeyi işaret etmiyordu. Hattâ, Pazartesi günü Ankaraya dönen Başvekil Celâl Bayar, umumî vaziyette görülen bu salâh dolayısıyla çok ferahlı ve sevinçli idi.

Atamız, geçen Salı günü akşamı bir buhran daha geçirdi. Bu sefer, çok ağır rahatsız olmalarına rağmen, son dakikaya kadar kendini kaybetmedi. Tam mânâsıyla, ve kadir bir Başkumandana yakışan bir deha enerjisiyle ve bir kahraman gibi, ölümle pençeleşiyordu. Yanında bulunanlar, ondaki yaşama ceht ve kudretinin fevkalbeşer azametine hayran olmuşlardı.

Çarşamba gününden itibaren, umumî ahvaldeki ağırlık ve vahamet artmıştı. Evvelki günü ve

Ulu Önderin, geçen sene, faal saatlerinde alınmış bir resmi

geceyi dalgın bir vaziyette geçirdiler. Bu defaki buhran, dün sabaha kadar devam etti. Ve Büyük Atamız, sabah saat 9 u 5 gece hayata gözlerini yumdu.

Müdavi ve müşavir tabipler, sa-

rayda bulunan Başvekil feci neticeden haberdar ettiler. Celâl Bayar, aziz kurtarıncının manevî huzurlarında son defa büyük bir ihtiramla eğildi ve ağlıya ağlıya yanından çıktı.

Atatürk

**Öyle bir meş'ale yaktın ki bize ey Atatürk
Senin evlâdın olan artık izinden dönmez;
Ölümün başka ateş yaktı gönüllerde fakat
Güneşin nuru söner de o ateşler sönmez!
Hüseyin Rifat**

Dün sokaklarda kadın, erkek, çocuk, büyük küçük herkes ağlıyordu

Bütün Türklüğün babası, Türkiye'nin halâskârı ve dünyanın en büyük adamı, en kudretli Türk, en kahraman kumandanı Büyük Şef Atatürk bütün çocuklarını öksüz bıraktı.

Mukaddes emanetini, muazzam eserini ordunun kudretli ellerine, çok güvendiği gençliğe ve bütün Türk milletine bırakarak ebediyete gitti.

Bu kara haber duyulur duyulmaz, yalnız Türkiye değil, bütün dünyada çarpan bütün yürekler sızladı ve hiç mübalâğasız bütün gözler yaşla doldu.

Bu umulmaz hâdiseyi ilk haber veren işaret hâlâ Dolmabahçe'de dalgalanan rüyasevâcumnur ırsununun, ya rıya indirilmesi oldu.

Büyük Şef, dün saat dokuz beş dakika geçerken şerefli ve kahraman hayatına gözlerini yummuş bulunuyordu.

Büyük matem havası

Saraydaki torsun yarıya indirildiğini görenler anı bir heyecanla sarsıldılar. Zaptedemedikleri hıçkırıkları ve göz yaşları ile ağlamaya başladılar. Bu anda Dolmabahçe sarayının içinden hıçkırıklar sokaklara taşmış gibiydi.

Telâşlı gidiş gelişler, göz yuvalarında toplanan ve zaptına muktedir olunamayan yaş birikintileri bu kara haberin ve acısı yüreklerde düğümlenip kalan elim âkıbetin en vezic ifadesi oluyordu.

Çok kısa bir zamanda haber şehre yayılmış, resmi daireler, müesseseler, sefarethaneler bayraklarını yarıya indirmişlerdi.

İstanbulda bulunan sefirler, resmi kıyafetle saraya gitmeğe ve açılan defteri mahsusu imzalamaya başlamışlardı. Saat on ikiye doğru sarayın Dolmabahçe tramvay caddesine bakan büyük merasim kapısı kapandı. Bundan sonra gelen sefirler, İstanbulda bulunan sayımlar ve diğer zevat sarayın hizmet kapısından girerek açılan defteri mahsusu imzalamaya ve taziyetlerini bildirmeye başlamışlardı.

Saat bire doğru devletin resmi tebliği ile müdavi ve müşavir doktorların raporları öğrenilince şehirdeki matem havası büsbütün hazin bir şekil almış ve bütün dükkânlar, müesseseler bayraklarını yarıya indirerek asmak suretiyle büyük matemlerini ilân etmek istemişlerdi.

Fakat bu şekil mevzuata aykırı olduğu ve yalnız resmi günlerde bayrak çeken resmi ve nimsresmi müesseselerin bayraklarını yarıya indirerek asmaları icap ettiği cihetle dükkânlar ve hususi binalar bir müddet sonra bayraklarını kaldırdılar.

Eğlence yerleri kapandı

Bütün eğlence yerleri, içkili lokantalar hattâ bir kısım mağazalar bu kara haberi duyur duymaz kepenklerini indirmişler, bir kısmı da büsbütün kapamışlardı.

(Arkası 4 üncüde)

Cenaze, Ankaraya Büyük Merasimle Naklolunacak

Asıl Merasim, Nakilden 10 Gün Sonra
Yapılacak. Atamızın Nereye Defnedileceği
Henüz Belli Değil

Ankara 10 (TAN Muhabirinden) Ebediyete intikal eden ulu şefimizin cenazesi tahdit edilerek bütün halk ve gençlik büyük ölü önünde son yüksek ihtiram, vazifesini ifa ettikten sonra muazzam merasimle Ankaraya naklolunacaktır.

Ankarada yapılacak cenaze merasiminin programını tesbit etmek ve icap eden tertibatı almak üzere derhal, Hariciye vekâleti umumî kâtibi Menemencioğlunun başkanlığı altında iki komisyon kurulmuştur. Komisyonlardan biri Protokol işleriyle meşgul olacaktır.

Ankarada yapılacak cenaze merasimi, cenazenin Ankaraya naklinden on gün sonra yapılacaktır.

Atatürk'ün nereye gömüleceği henüz belli değildir. Ken disinin bu hususta bir vasiyeti olup olmadığı tetkik edilmektedir. Bu husustaki umumî arzu muhtelifdir. Mezarının Çankaya köşkünün yanında, Ankara kalesinin ortasında, eski meclis binası bahçesinde yahut orman çiftliğinde yapılması fikirleri ileri sürülmektedir. Bütün bu işler için millet meclisinin karar vermesi ve millî yas hakkında da mukarrerat ittihaz edilmesi beklenmektedir.

Reisicumhur vekilinin evinde de bir taziye defteri açılmıştır. Bugün saat ona kadar taziyeler buraya yazılacaktır.

Ecnebi Devletler Dün Taziyelerini Bildirdi

**Şunu Arzetmek İsteriz ki Bu Büyük Dünya
Adamının Ziyat Sizin Gibi Herbirimizin
Milletlerini de Son Derece Müteessir Etti**

Ankara, 10 (A.A.) — Bugün bütün ecnebi devlet mümessilleri Reisicumhur vekili ve B. M. M. Reisi Abdülhalik Rendayı ziyaret ederek defteri mahsusu imzalamışlardır.

Ankara, 10 (A.A.) — Bugün saat 17 de Hariciye Vekili Doktor Aras Ankaradaki ecnebi diplomatların heyet halinde kabul etmiştir.

Duayen bulunan Afgan büyük elçisi ekselans Sultan Ahmet Han diplomatlar heyeti namına atideki beyanatta bulunmuştur:

Bay Vekil,
"Gerek kendi namına, gerekse duayeni bulunduğum diplomatlar heyeti ve temsil ettiğimiz memleketler namına zati devletimize bu büyük matemimizden dolayı derin teessürlerimizle samimî taziyetlerimizi arz ederim.

Şunu da zati devletimize arz-

mek isterim ki, bu büyük dünya adamının ziyat sizin milletiniz gibi her birimizin milletini de son derece müteessir etmiştir. Bütün kalbimizle bu payansız kederinize iştirak ediyoruz.."

Hariciye Vekili doktor Aras cevap olarak demiştir ki:

"Bay Duayen, büyük elçiler, orta elçiler, maslahatgüzarlar,

Mümtaz mümessilleri bulduğunuz dost memleketler namına gerek kaybettüğümüz ulu şefimiz gerek onun ölmüş eseri olan Türkiye cumhuriyeti hakkında gösterdiğiniz derin ve müessir sempati tezahürü Türk milletinin ve cumhuriyet hükümetinin ruhunda menkuş kalacaktır.

Samimî taziyetlerinizden dolayı bütün kalbimle tesekkür ederim.."

GENCLİK HEM AĞIR BİR MATEM İÇİNDE, HEM KAVİ BİR İMANLA DOLU

Üniversitede Hazin Bir Manzara

*Güftesiz ve Bestesiz Bir İztırap Marşı Gibi Hıçkırın
Yüzlerce Genç "Ölen Atatürk, Bizim
İdealimiz Olan Atatürk Değildir. O, Ölemez,, Diyordu*

Mesut inkılapların mesut çocukları; münevver Atatürk kızları, dün üzerlerine dünyalar yıkılmış kadar müteessir ve gözleri yaşlıydı

Gençliği koynunda tophyan Üniversite konferans salonunun havası, taştan bir yüreği bile sızlatabilecek kadar heyecanlı idi. Üniversite gençleri, kendilerini, atalarının hatırasına hürmeten bir dakika süktü ta çağırın bir arkadaşlarının davetine bile çok güçlükte itaat edemiyor. Çünkü yürekten kopan hıçkırık, söz gibi iradeyle zaptolu namıyorduk!

Bu sükûtta sonra, kürsüye söz söylemek ihtiyacı çıkan genç bir üniversitelinin hançeresi de hıçkırıkların istilâsile tikandı:

"Boğuluyorum. Dedi... Eğer göz yaşları size anlatmak istediklerini anlatabilirlerse ne mutlu bana... Ne mutlu bize:

Ölen Atatürk, bizim idealimiz olan Atatürk değildir. O ölemez. Ve o Atatürk, her zaman, emanetleriyle birlikte, her Türk gencinin kalbinde yaşayacaktır!..

Bu gençten sonra kürsüde yer alan rektör bile metanetin bu yıkıcı ıztırapa yenilmesine mani olamadı. Ve:

"O... Dedi, bir yıldanberi ıztırap çekiyorduk. Ve sanki ölümler; milletini kendi acısına alıştırmak için çarpıştıyorduk.

Onu kurtarmak için, yapılmış hiçbir şey kalmadı. Eğer kabil olsaydı, on sekiz milyon insan, ömürlerinin yarısını, Atatürke terk ederdi. Buna rağmen onu kurtarmadık. Fakat onun bugün emanetlerini, her devirde her tehlikeden kurtaracağız!..

Rektör susunca, cildimin ve içimin her tarafını sestem bir alev ya ladı.

Yüzlerce genç, güftesiz, bestesiz bir ıztırap marşı okur gibi hıçkırıyor, insanı içine gömüldüğü müz matem azamezinden ürperiyordu!

Eğer tam o sırada Vali Muhiddin Üstündağın, rektöre gönderdiği telgrafın ihtiva ettiği şu vaad okunmasaydı, üniversite gençleri, atalarını bir defa daha görmek arzusunun heyecanını çok güç yene bileceklerdi:

"Devlet, Atatürke ait büyük matem programını tanzim ederken Türk gençliğine icap eden en büyük yer ve hakkı verecektir!.."

rekerlerini de canlı birer zindana çevirmişti.

Muallimler ders verecek, ve talebeler ders alacak halde değillerdi. Fakat çocuklar dün, körpe ve meş'ut hayatlarının en müessir dersini, ıztırap denilen hocadan aldılar: Çünkü dün, ıztırap çekmesi ni o kadar gün görmemiş nesil bile öğrendi!

Dün, öğleden biraz sonra: İkinci tabii feriyatları ile İstanbul sokaklarını dolduran küçük gazete müvezzillerinden bir çokları, incecik sesleriyle hangi yarayı desteklerinin, henüz nasır bağlamaya başlamış çıplak tabanlarıyla hangi yaraya bastıklarının farkında bile değillerdi.

Onlardan iki tanesi, Beşiktaşın Dolmabahçe'ye doğru ilerleyen bir tramvayın arka sahanlığında benim yanıma düşmüştü. Birisi 9. öteki on, on bir yaşında görünüyordu. Bugün, bir mukavemet şampiyonundan fazla mesafe katettikler, yarıkt gömleklerinden hâlâ ıslaklıkları gitmemiş olan terden belliydi. Fakat, buna rağmen, ikisi de, bir bayram günündeymiş gibi neşeliydiler.

Kazandıklar çeyrekleri, kuruşları, saya saya bir ceplerinden öbür ceplerine naklediyorlar, ve bu arada birbirlerine sualler sorarak, bu ummadıkları serveti kendilerine kazandıran meçhul sebebi kavramaya cabahıyorlardı:

— Neden bu kadar çok satıldı dersin?

— Bilmem Ben böyle şey görmedim.

— Ben gidip yüz tane daha alacağım!

Öteki ümitsiz, dudak büktü:

— Kalmamıştır ki!

Küçüğü merakla sordu:

— İçinde neler yazılıydı acaba?

Büyüğü alt dudakını sarkıttı,

Tarihi bir hâtrâ: Atatürk, büyük misafiri İsmail Şakir ile beraber

boynunu çarpıttı:

— Bilmme! dedi.

Konuşmalarının şekilinden, belki yüzlerce insana duyurdukları haberin mahiyetini öğrenmek fırsatını ve imkânını henüz bulamamış oldukları aşıkardı.

Bu haberin mahiyetini, ve manasını öğrenmenin onların küçücük yüzlerinde uyandıracak teessürü okumak ihtiyacını yenemedim. Tramvay sahanlığında yalnız bulunmamızı fırsat sayarak:

— Çocuklar, dedim, Atatürk öldü!

İkisinin de küçücük avucularında çil kuruslar, çil onluklar, çil yirmilikler, bronz ve nikel paralar sahanlığın döşemesine serpilirdi. İkisinin de küçük elleri, omuz mafsalları kırılmış gibi yana sarkıttı.

Gözlerime dökülen gözleri ıslandı. Sonra ikisi de başlarını önlere eğdiler. Solut küçük yüzleri masum bir hıçpla kızardı: Biraz evvelki neşeleri, hesapları, gaffetleri ve niyetleri onları büyük bir suç gibi utandırmıştı. Büyüğü:

— Amuca.. dedi, bilseydik, satar mıydık o gazeteleri biz?!

Ben onları, bu vazifenin bir suç olmadığına ikna çalırken, iki çocuk, tıpkı iki büyük adam gibi ağlıyorlardı!

Bunları anlattım, sadece, ben de çok derin bir teessür yaratmış olmasından mı? Hayır.. Bilâkis tramvay sahanlığında şahit olduğum bu basit sahneyi anlatışım, dün İstanbulun her köşesinde karşına dikilen canlı ıztırap tablolarından hangisini tasvir edeceğimi şaşırıştımdandır. Tasvir diyorum. Fakat bunu yazarken, "tasvir,, kelimesinin ifade ettiği fiili becermekten aciz kalamamdan da eminim:

Çünkü dün, bütün İstanbulda,

Türk Genci! Cümhuriyet Sana Emanettir!

Atamızın Gençliğe Hitabesi

Bugün vasil olduğumuz netice, asırlardanberi çekilen millî musibetlerin intibahı ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen Türk istiklâlini, Türk Cümhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin, en kıymetli hazinedir. İstikbalde dahi, seni, bu hazinenden mahrum etmek isteyecek dahili ve harici bethahların olacaktır. Bir gün istiklâl ve Cümhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsaıt bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve Cümhuriyete kastedecek düşmanlar bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mücahidi olabilirler. Cehren ve hile ile aziz vatanın, bütün kaleleri zaptedilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir.

Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere memleketin dahilinde iktidara sahip olanlar gaffet, dalalet ve hattâ hiyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakru zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbelinin evladı, işte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve Cümhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcut tur.

Gazi Mustafa Kemal

bütün memlekette büyük adamlar çocuk gibi, ve küçük çocuklar, büyük adam gibi ağladılar. Çünkü bu ıztırap, çocukların idraklerini büyütmüş, ve büyüklerin metanetlerini küçültmüştü!

Bayraksız kalan Dolmabahçe sarayı, koskoca bir türbeye dönmüştü! Ve halk, bu türbenin etrafını, canlı, fakat sessiz bir ıztırap parmaklığı gibi kuşatmıştı.

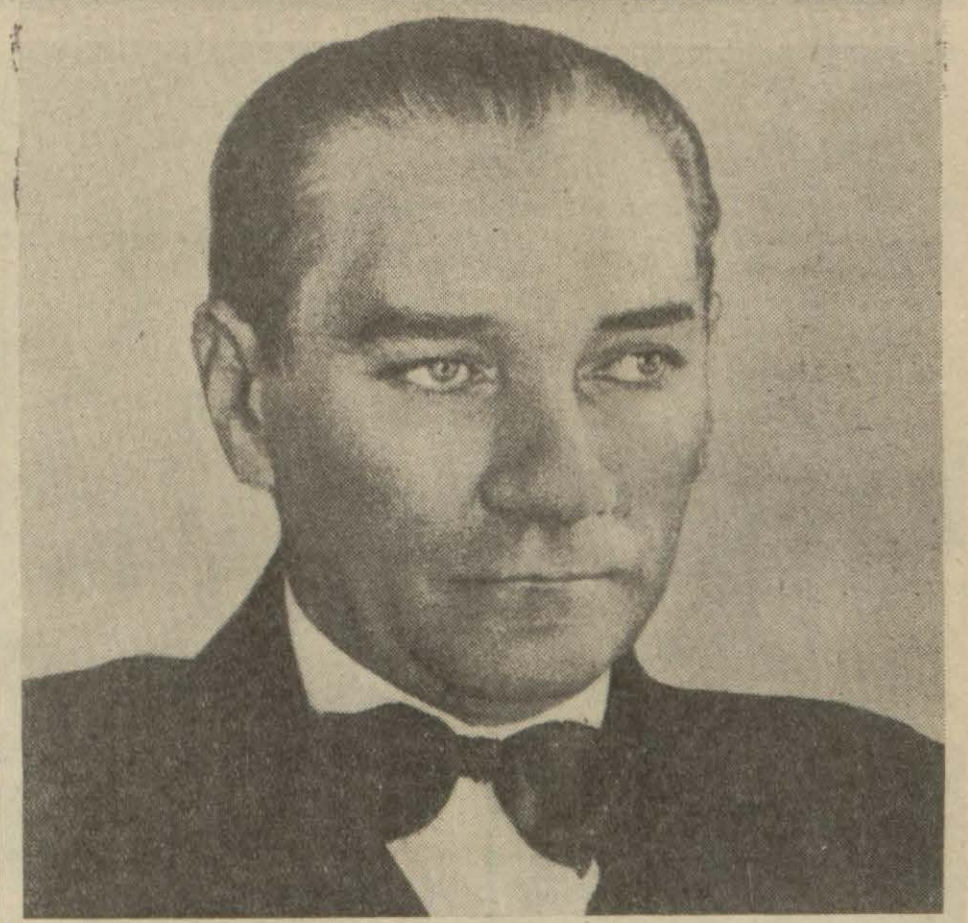
Polis, bu kuşağı, koparmaya, incitmeye, örselemeye kıyamıyarak gevşetmeye çalışırken ağlıyordu!

Ve tıpkı babasını mezarını ziyarete gelmiş binlerce evlât gibi birbirini teselli eden halkın gözyaşına ıslanmış dudakları, Atatürkün tabutunu öpmek ihtiyacı titriyordu!

★ İnsan, tramvaya binince, otomobile binince, her mahallenin her sokağına girince, her rastladığı insanın bükülmüş boynuna, ve gözyaşı tuzile kavrulmuş kızarmış gözlerine bakınca, ve bütün bunları yaptıktan sonra gözlerini yumunca, ağlayan bütün bir millet görüyor. Kendiliğinden, ve kendi kendine ağlıyor bir millet. Yani dünya tarihinin henüz görmediği yazmadığı bir millet!

TÜRK MİLLETİ, MATEM İÇİNDE

Halk, Dün Ebediyete Kavuşan Büyük Ölünün Nâşi Önünde 3 Gün Hürmet ve Tazimle Son Selâm Vazifesini Yapacak

Ulu Önderin son portrelerinden

(Baş 3 üncüde)

Büsbütün kapananlar sinemalar, tiyatrolar ve içkili, sazlı lokantalar. Sinemalar ve tiyatrolar yalnız kapamakla kalmamışlar, resimlerini, ilanlarını, tenviratlı reklamlarını da kaldırmışlardır.

Bütün sazlı ve çalgılı yerler sazlarını ve çalgılarını tatil etmişlerdir. Bu gibi yerlerden hiç biri ışıklı ve renkli reklamlarını kullanmamışlardır.

Dün akşamdan itibaren de hiç bir içkili lokanta içki satmamış ve hepsi de saat dokuzda kapamışlardır. Bu dükkânlar, içki satmamak şartıyla her gece saat yirmi bire kadar açık kalacaklardır.

Şehirde kahveler ve bakkallar da dahil olduğu halde bütün dükkânlar gece saat 21 de kapanacaklardır.

Şehrimizdeki ecnebler matemimizde büyük bir samimiyetle iştirak etmişler, bütün ecnebi ticaret müesseseleri kepenklerini yarıya indirmişler, vitrinlerine siyah tüllerle sarılmış siyah çerçiveler içerisinde büyük halâskârin resimlerini koymuşlardır.

Beyoğlundaki büyük fotoğrafhaneler vitrinlerini siyah renkle boyamışlar, siyah tüllerle dekorlamışlar ve Atatürkün portreleri ile hayatlarına ait muhtelif fotoğraflarını siyah çerçeveler içerisinde teşhir etmişlerdir.

Şehrimizde bulunan ecnebi konsoloslara saat 16 dan sonra vilâyete giderek valiyi ziyaret etmişler ve taziyette bulunmuşlardır.

Nâş tahnit edilecek

Dün akşam bu satırların yazıldığı dakikaya kadar İstanbulda cenaze merasimi hakkında hiçbir malûmat yoktu. Yalnız Ankara muhabirimizin verdiği malûmata göre, İstanbul'da Atatürkün cenazesi için hazırlanan mezarın 3 gün huzuruna yüz sürebilmek suretile göstermeğe bir kere daha fırsat bulacaklardır.

Büyük ölünün çok kıymetli nâşi bugün mütehassıslar tarafından tahnit edilecek ve bu kıymetli nâş 24

saat tahnit edilmiş olarak kaldıktan sonra teçhiz ve tekfin olunarak halkın selâmıyabileceği geniş bir yerde ihtiram mevkiine konulacak, biri büyük, diğeri orta ve üçüncüsü küçük rütbeli üç askerî erkân ve subayın nöbetçiliği altında bırakılacaktır.

Bu yerin Sarayın muayede salonu olması muhtemeldir. Diğer bir ihtimalle de Atatürkün kıymetli nâşları sarayın merasim kapısı önündeki meydanlığa konulacak ve halk üç gün caddeden geçerek büyük ölünün huzurunda eğilmek suretile selâm ve ihtiram vazifesini yapabilecektir.

Yine aynı mevkide İstanbulda büyük bir askerî geçit resmi yapılarak İstanbuldaki askerî kıtaların baş kumandanlarının büyük huzurlarından geçerek son rasime selâm ve ihtiramı ifa edeceklerdir.

Tahniyetten evvel Atatürkün molajı da alınmış bulunacaktır.

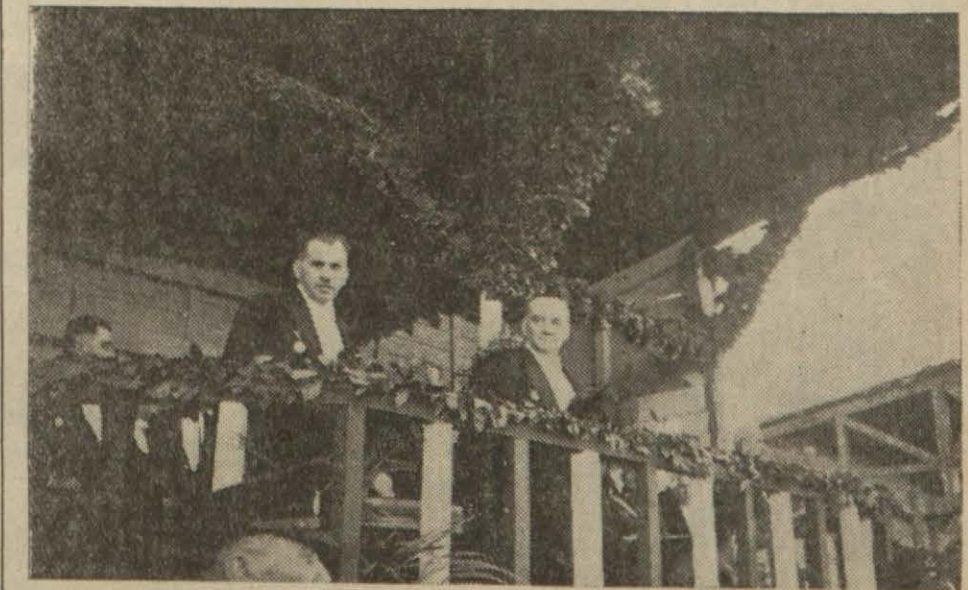
Askerî merasimi müteakip cenazenin Ankaraya nakli merasimi yapılacaktır. Defin merasimi Ankarada on gün sonra yapılacaktır.

Cenaze merasimi hazırlığı

Büyük ölünün ebediyete tevdi edileceği nokta henüz tesbit ve tayin edilmiş değildir. Atatürkün bir vasiyeti olduğu tahmin edilmekle beraber defnedileceği noktayı tayin etmedigine ihtimal verilmektedir.

Bunun için bu nokta etrafında muhtelif rivayetler vardır. Dün şehrimizde ağızlarda gezen rivayetler arasında millî kahramanın Ankara kalesinin ortasında hazırlanacak çok yüksek bir noktada ebediyete tevdi olunacağı, Büyük Millet Meclisi bahçesine, Atatürk parkına, Çankayadaki köşkünün yanına, Orman çiftliğine defnedileceği rivayetleri de vardır. Bu noktayı da Büyük Millet Meclisinin tayin edeceği muhtemel görülmektedir.

Şehrimizde bulunan bir kısım ecnebi devletler elçileri cenaze merasiminde bulunmak ve Hariciye Vekâletine taziyetlerini bildirmek üzere dününden itibaren Ankaraya gitmeye başlamışlardır.

Büyük Şefimiz, Cümhuriyetin 10 uncu yıldönümünde kahraman ordunun resmigeçidini seyrederken

BİR DEHÂNİN TARİHİ

*Bir "Cihanı Husumet,, Elinden Kurtardığı Harap Vatanı
Bir Mamure ve Türklüğü Dünyanın En Kudretli
Milleti Haline Getirerek Ebediyete Çekildi*

Solda kahraman Türk Orduları Başkumandanı Müşir Gazi Mustafa Kemal, sağda geçen seneki manevraları, İsmet İnönü ile beraber takip ederlerken canlı bir safha, ortada Ulu Şef Atatürk ve arkasında da Ankara silüeti

Atatürk'ün hayatını yazmaya kalkışmak, her devirde, her kalem sahibini utandırabilecek bir cürettir. Fakat bu cüreti, hele böyle bir günde göstermeye mecbur kalmak, bu meslekte yüklendiğim ve yükleneyeceğim vazifelerin en ağıdır.

Vaktile, bu vazifeyi çok daha müsait şartlar, imkânlar ve duygular içinde başarmaya kalkışmış olan bir meslekdaş bile:

"— Mustafa Kemalî yazmak, tarihten bir sayfa kaleme almak değil, bizzat koca, ve yüce bir tarihi sayfalar haline koymaktır,, diyor ve sonra, koca bir sayfayı, sade bu vazifeyi başarmanın büyük güçlüğüne tarife tahsis ediyordu!

Mustafa Kemalîin tarihî rolü; bir "cihan husumet,, elinden kurtardığı harap vatanı, 20 sene gibi kısa bir zaman içinde mamur, mesut bir memleket ve Türklüğü dünyamın enleri, en kudretli bir milleti haline getirmiş olması ile belki hulâsa edilebilir.

Güçlüğüne büyüklüğü bile kolay kolay tarif edilemeyen bu vazifeyi, dünya tarihinin en nankör, en hain, ve en insafsız geçesinde, yakıcı bir ızırabın kurutduğu bir dimağla başarmaya mahkûm olmak, ömrümün sonuna kadar acısını duyacağım bir cezadır. Ve mesleğimin bana takdir ettiği bu ceza; kaleminin uğrayacağı aczî, en insafsız gözlerle bile mazur gösterebilecek kadar büyüktür!

Zaten bu büyük işe girişmek için, içinde bir mecal ve cesaret kıvrımı bulabilirsem, onu, mazur görülmeğe ümidinden alıyorum!

1881 de Selânikte doğan Atatürk, çocukluk günlerini bizzat ve şu cümlelerle anlatıyor:

Atatürk, Balkan devletleri Erkânharbiye Reisleriyle birarada

"— Çocukluğuma dair ilk hatırladığım şey, mektebe gitmek meselesine aittir. Bundan dolayı, anamla babam arasında şiddetli bir mücadele vardı. Annem, ilâhilerle mektebe başlamamı ve mahalle mektebine gitmemi istiyordu. Rüşumatta memur olan babam, o zaman yeni açılan Şemsi efendinin mektebine devam etmeme, ve yeni usul üzerine okumama taraftardı. Nihayet babam işi mahirane bir surette halletti. Evvelâ merasim mutade mahalle mektebine başladım. Bu suretle annemin gönülü yapılmış oldu. Bir müddet sonra da mahalle mektebinden çıktım. Şemsi efendinin mektebine kaydedildim. Az zaman sonra babam vefat etti. Annemle beraber dayımın yanına yerleştik. Dayım köy hayatı geçiriyordu. Ben de bu hayata karıştım. Bana vazifeler veriyor, ben de bunları yapıyordum. Kardeşimle birlikte, bakla tarlasının ortasında bir kulübede oturduğumu ve kargaları kovmakla uğraştığımızı unutmam. Çiftlik hayatının diğer işlerine de karışıyordum. Böylece biraz vakit geçince, annem, ben mektepsiz kaldığım için, endişe etmeğe başladı. Nihayet, Selânikte bulunan teyzemin evine gitmeme, ve mektebe devam etmeme karar verildi. Selânik mülkiye rüştiyesine kaydolundum!,,

Büyük askerî ikbaline doğru ilk adımı bu suretle atan Mustafa, hitabetteki, riyaziyede ki ve edebiyattaki üstünlüğünü sınıf arkadaşlarına kabul ettirmekte gecikmiyor. Derhal tebarrüz eden bu üstünlükleri sayesinde, arkadaşlarından bir hoca hürmeti, ve hocalarından bir arkadaş muamelesi görmeğe başlıyor.

Hattâ bu yüzden, bir gün riyaziye hocası ona:

"— Mustafa... diyor, isimlerimiz yüzünden, bizi birbirimize karıştırıyorlar. Bu böyle olmayacak. Arada bir fark bulunmal. Bundan sonra senin adın "Mustafa Kemal, olsun bari!,,

Kemalini olduğu gibi, bu ismini de hocasından alan "Mustafa Kemal,, boş vakit buldukça, küçük sınıflara riyaziye dersleri vermeğe bile başlıyor. Ve neticede, dört senelik rüştiye tahsilini parlak bir muvaffakiyetle bitiriyor. Ve idadî tahsilini yapmak üzere de Manastıra geçiyor.

Bu hatıralarından, bütün yüksek seciyelerinin daha çocukluğunda tebarüz ettiğini anladığımız Mustafa Kemal, 1901 de, yüksek tahsilin o mektepte görülen kusurunu bitirerek erkânharbiye sınıfına ayrılıyor 11 kânnusani 1905 de de erkânharbiyeden mezun oluyor. Bugünlerinden bahseden hatıralarında:

"— Ben, diyor, erkânharbiyede, mutad olan derslere iyi çalışıyordum. Bunların fevkinde olarak, bende ve bazı arkadaşlarda yeni fikirler peyda oldu.

Memleketin idaresinde ve siyasetinde fenalıklar olduğunu keşfetmeye başladık. Binlerce kişiden ibaret olan harbiye talebesi-

ne, bu keşimizi anlatmak hevesine düştük. Mektep talebesi arasında okunmak üzere de mektepte el yazısı ile bir gazete tesis ettik. Sınıf halinde ufak teşkilâtımız vardı. Ben heyeti idareye dahilildim. Gazetenin yazılarını ekseriyetle ben yazıyordum. O zaman mektep müfettişi İsmail paşa vardı. Bu hareketimizi keşfetmiş takip ettiriyormuş. Bir gün, gazetenin icap eden yazılarından birini yazmakla meşgul idim. Baytar dershanelerinden birine girmiş, kapıyı kapamıştık. Kapı arkasında bir kaç nöbetçi duruyordu. Mektep müdürü Rana Paşaya haber vermişler. O, sınıfı bastı. Yazılar, masa üstünde, ve ön tarafta duruyordu. Görmemezliğe geldi. Ancak dersten başka şeylerle iştigal vesilesile tevkifimizi emretti. Çıkarken:

"— Yalnız izinsizle iktifa olunabilir!,, dedi.

Sonra, hiç bir ceza tatbikine lüzum olmadığını söylemiş. Böyle hareket etmesinde kendisine atfedilen kusuru meydana çıkarmak gayretinin dahilî olmakla beraber, hüsnüniyeti de inkâr edilemezdi.

Erkânharbiye sınıflarının nihayetine kadar bu işlere devam ettik!,,

Erkânharbiyeden mezun olduktan sonra da faaliyetine devam eden Mustafa Kemalîin hareketi dikkatle takip olunuyordu. Hattâ o günlerde tevkif edilerek, Abdülhamidîin karşısına çıkarıldı. Ve müstebit hükümdar, kendini emniyet altında tutmak endişesinden sıyrılmadığı için Mustafa Kemalîi Şama sürdü!

Bu ilk darbe, Mustafa Kemalîin mücadeleci dimağında daha tahrikkâr bir tesir yaptı.

Ve o, kuvvetli, devamlı, müessir, ve cüretli telkinlerle oldukça müsait bir zemin hazırladıktan sonra teşkilâta girişti. 1906 yılının birinci teşrininde (Vatan ve hürriyet cemiyeti) nî kurdu. İhtilâlcilik gayesini güden bu gizli cemiyet, "Yafa,, da ilk şubesini açmakta gecikmedi. Bunu kâfi bulmayan Mustafa Kemal, teşkilâtı genişletmek maksadile ansızın Mısır'a ve oradan Yunanistan'a geçti. Gizlice Selâniğe geldi. Ve, vatan ve hürriyet cemiyetinin bir şubesini de orada açtı.

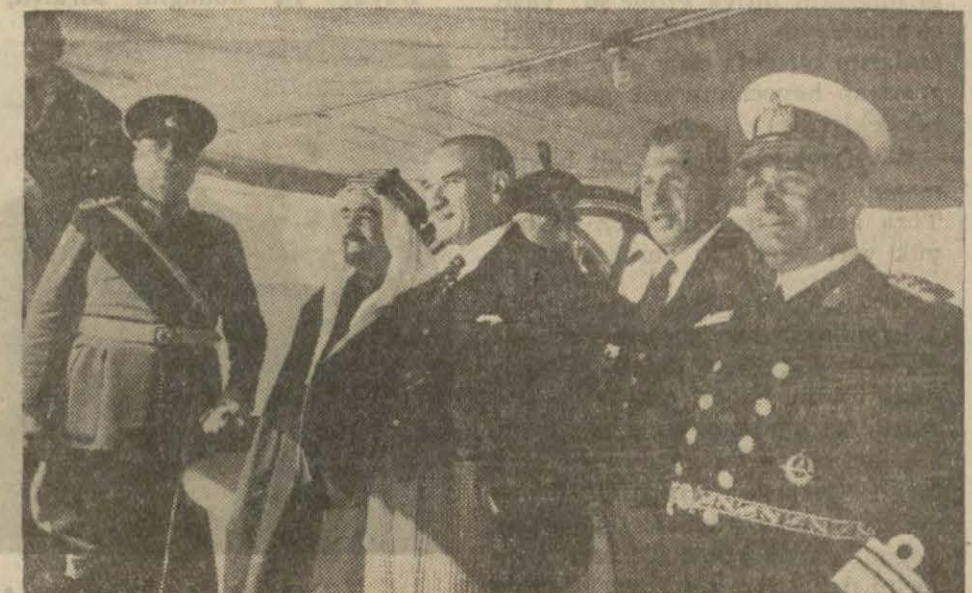
Mustafa Kemalîin Suriyeden uzaklaşması, onun keskin zekâsından ve engin talâkatinden korkan sarayı telaşa düşürmüştü. Fakat Mustafa Kemal, peşinden bu endişeyle yağdırılan telgrafların yarattığı büyük tehlikeyi, yüksek şahsiyetine meftun olanlar hazırladıkları bir plân sayesinde atlattı. 1907 senesinde, kol ağalığa terfi edince, kendisini Makedonyadaki üçüncü orduya göndertmeye muvaffak oldu. Üçüncü ordu kumandanına, zekâsı-

nı ve iktidarını takdir ettiren Mustafa Kemal, ordu erkânharbiyesine yerleşti. Bir yandan da "Vatan ve hürriyet,, cemiyetini de içine almış bulunduğunu öğrendiği (İttihat ve terakki) cemiyetile çalışmaya başladı.

Çok geçmeden meşrutiyet ilân edildi. (23 Temmuz 1908). Fakat meşrutiyet, Mustafa Kemalîi tatmin edebilmiş değildi. Taşdığı ülkü, meşrutî bir idare mefhumundan çok genişti. Nitekim, 31 mart isyanı ile, ittihat ve terakki fırkası da, meşrutiyet rejimi de tehlikeye düştü. Bunu gören Mustafa Kemal, Rumelide bir ordu hazırlamak, ve bu ordu ile hemen İstanbul üzerine yürümek, asileri, mürteceileri ve sarayı tedip etmek fikrini lâzimgelenlere telkin etti.

Atatürk, hazırladığı bu orduya "Hareket ordusu,, adını bizzat verişinin sebebini, hatıralarında şöyle anlatıyor:

"İstanbul'a hitaben bir beyanname yazmak lâzım geldi. Bunu ben yazdım. Sonra sefirlerle hitaben ikinci bir beyanname yazdık. Buna ne imza konulması münasip olduğunu düşündük. Bazı arkadaşlar (Hürriyet ordusu) dediler. Halbuki bütün ordu hürriyet ordusu vaziyetindeydi. Hareket halinde bulunan kuvvetlerin vaziyetini göstermek için (Hürriyet ordusunun operasyon kuvvetleri) denildi. Ben, bu operasyon kelimesinin türkçeye tercümesini (Lâtfen sahifevi çeviriniz)

Atatürk geçen sene, Mavcrayı Şeria Emri Aptullahla beraber

BİR DEHÂNIN TARİHİ

muvafık görerek (Hareket ordusu) tâbirini kullandı.,

Bu sözlerle de teyyüt etmekte ki, istibdadın geri dönmemesi, Abdülhamidin tahttan atılması, asilerin ve mürtecilerin ezilmesi, ittihat ve terakki cemiyetinin ölümünden kurtulup Osmanlı İmparatorluğunun mukadderatına vaziyet emesi, hareket ordusu sayesinde, ve bu ordu, Mustafa Kemal'in eseridir.

Bu muvafakıyetten sonra Selâniğe dönen Mustafa Kemal, 38 inci piyade alayı kumandanlığına tayin olundu. Bu, bir terfi değil, bir cezaydı. Mustafa Kemal'in tenkitlerine tahammül edemiyenler onu küçük düşürmek emeliyle bu vazifenin başına geçirmişlerdi.

Fakat "Bu tayin, gazap yüzünden rahmet oldu., Bu vazifede de büyük bir muvafakıyet gösteren Mustafa Kemal, Mahmut Şevket paşa marifetile İstanbul'a çağırıldı. Erkanharbiyei umumiye'de bir vazifeye tayin olundu.

Tam o sırada, İtalyanlar Tarabulus Garba hücum ettiler. Ve Mustafa Kemal, hem adını, hem kıyafetini değiştirerek, bazı arkadaşlarıyla birlikte Mısra koştı. Oradan Bingaziye geçti. Fakat Mustafa Kemal'in oradaki kuvvetlere kumanda ettiği sırada ana vatan'da Balkan Harbi başlamıştı. Düşmanla öz yurdda dövüşmek üzere geri dönen ve bu hareketle iltihak eden Mustafa Kemal, Balkan Harbinden sonra Sofyaya atamamiller olarak gönderildi. Ve Umumi Harp, binbaşı Mustafa Kemal'in bu sonuncu vazifeyi gördüğü sırada patladı. Ve tam o sırada, Mustafa Kemal, kaymakamlığa terfi etmiş bulunuyordu.

Müttefik Alman ordularının Paris üzerine muzafferane yürüdükleri parlak günlerde bile, Umumi Harbe girişimize şiddetle muhalif bulunan, ve bu muhalefetini açıkça ilândan çekinmeyen Mustafa Kemal, milletin giriştiği bu büyük mücadeleye lâkayt kalamaz. Sofya seferatinde salon hayatı süremezdi.

Başkumandanlık vekâletine müracaat etti. Ordu içinde rütbesile mütenasip bir vazife istedi. Başkumandan vekilinin kendisine verdiği cevap şu oldu: "Sizin için orduda daima bir vazife mevcuttur. Fakat Sofya atamamillerliğinde kalmanız daha mühim telâki edildiği içindir ki, sizi orada bırakıyoruz!,"

Mustafa Kemal, bu cevaba, şu cümlelerle mukabele etmekte mütereddit davranmadı: "Vatanın müdafasına ait fîli vazifelerden daha mühim ve mübeccel bir vazife olamaz. Arkadaşlarım muharebe cephelelerinde, ateş hatlarında bulunurken, ben Sofyada Atamamillerlik yapmam. Eğer birinci sınıf zabıt olmak liyakatinden mahrumsam, kanaatiniz bu ise, lütfen açık söyleyiniz!,"

Kaymakam Mustafa Kemal'in bu mukabelesi cevapsız kaldı. İcabında, bir nefer gibi cepheye çarışmak arzusunda ve azminde bulunan vatanperver asker, Sofyadan hareket kararını vermekte de tereddüt göstermedi. Fakat bütün hazırlıklarını bitirip yola çıkmak üzere bulunduğu sırada "İsmail Hakkı", imzasile bir telgraf aldı. Telgrafın meali şuydu: "On dokuzuncu fırka kuman-

danlığına tayin buyurulduz. Hemen İstanbul'a hareket ediniz!,"

Mustafa Kemal, bir müddet sonra, "Seddilbahir,, i "Arıburnu,, nu, "Anafartalar,, 1, ve "Ece,, limanını ihtiva eden Maydos mintakası kumandanlığına getirildi.

Miralaylığa terfiinden itibaren 1331 tarihine kadar, Bigalı köyünde kaldı. Fakat Arıburnuna düşman kuvvet ihracına başlar başlamaz, Mustafa Kemal, kendi teşebbüsüyle derhal yetişerek düşmanı sahile tesbit etti. Türk cephesini, Anafartalardan çevirmek için çıkan Kışner ordusu, karşısında yine, kendisine Arıburnunun yalnız kayalarında tek adam atırmayan Mustafa Kemal'i buldu: Destanını, heyecanını hâlâ yüreklerimizde taşıdığımız büyük Anafartalar zaferi, yalnız ordu-muz değil, merkezi, ve dolayısıyla bütün vatanı felâketten kurtardı.

Conk bayır muharebesinde, bir mermi parçası, hayatını vatanı için her gün tehlikeye koyan Mustafa Kemal'in tam kalbinin üzerine gelmiş, fakat cebindeki saatin parçalanmasıyla hayatı kurtulmuştu!

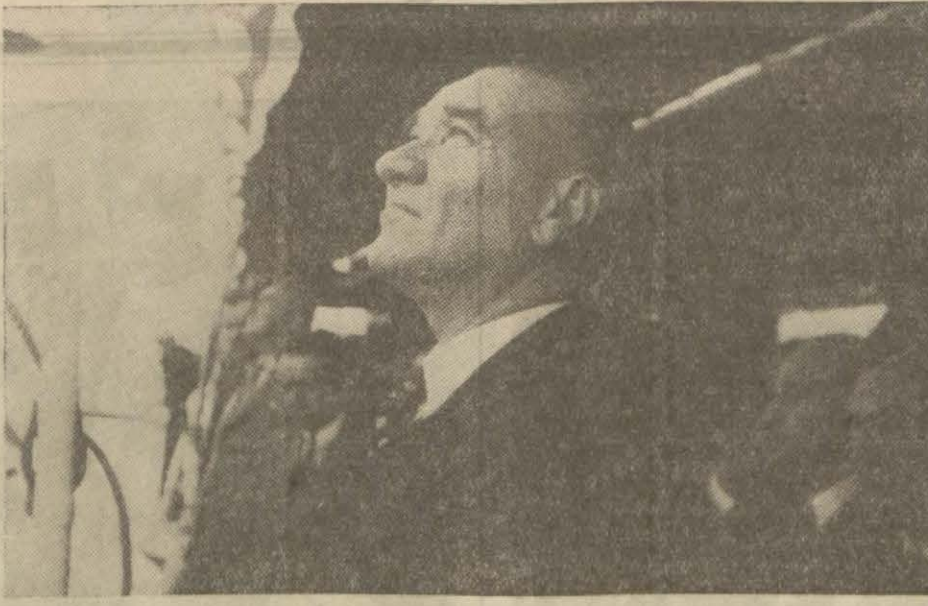
Mustafa Kemal, düşmanın Çanakkale'den çekilişinden sonra on altıncı kolorduyla bir müddet Edirne'de bulundu. Kafkas cephesinde bulundu. Diyarbakırda miralvâhı yükseldi. Tekrar Trablus-ta bulunduktan sonra Yıldırım ordusu kumandanlığına tayin olundu. Falkenhayn vatanı felâkete sürükleyen projeleri, Mustafa Kemal'i altedemedi. İstanbul'dan önce Mustafa Kemal, veliâh Vahdettinle Almanya'ya gitti. Bu seyahatte Kayser Vilhelme, Hindenburgla, Lüdenorfla yaptıkları konuşmalar, Mustafa Kemal'in cesaretini tebarüz ve teyit ettiren sayısız misaller arasındadır. Ondan sonra, tekrar Yedinci ordu kumandanlığına geçen, ve Umumi Harp sonuna kadar Yıldırım orduları kumandanlığına bulunan Mustafa Kemal, mütarekede İstanbul'a çağırıldı.

Mutareke gayet ağırdı. Mustafa Kemal bu mütarekeye isyan etti. İstanbul hükümetine bu geraitin kabulünden mütevellit bütün tehlikeleri, bütün felâketleri izah etmeğe çalıştı. Fakat hiç bir şey anlamayan Babıâli, bunu da idrak edemiyordu.

Mustafa Kemal, artık, Şişli'deki tarihi evinde vatanı kurtarmak çarelerini arıyordu.

Nihayet Mustafa Kemal'i üçüncü ordu müfettişi sıfatile 19 Mayıs 1919 da Samsuna çıkmış görüyörüz, bu tarih Türk tarihinin mühim bir dönüm noktasıdır. Samsuna çıkan Mustafa Kemal'in emirlerinde Sivastaki üçüncü ve Erzurum'daki on beşinci ordular vardı. Bundan başka Diyarbakır ve Ankaradaki mücavir kolordulara ve mülki makamlara emir vermeğe ve daha uzaktaki kumanda makamlarına irtibatla bulunmağa salâhiyyetler bulunuyordu.

Fakat, bu ümitsiz vaziyet karşısında Mustafa Kemal Paşanın fikri vatanışlarınkinden büsbütün başka idi. O, anlamıştı ki şimdiye kadar olan Osmanlı imparatorluğu, saltanat, hilâfet ve istiklâl artık manasız birer mefhum halinde kalmışlardır. Ancak bir şey mümkündür. Haricen tamamen

Büyük Başbuğ'un çok ifadeli bir poz: Tayyare filolarının manevralarını seyrediyor

müstakil, büsbütün yeni bir Türk devleti tesis etmek. Bu programı tatbik kararı Mustafa Kemal, İstanbul'dan hareketinden evvel vermiş ve Samsun'da karaya çıkar çıkmaz tatbikine başlamıştı. Vazife pek mühimdi. Mustafa Kemal hedefe doğru ilerlemiş ve kendisini anlamayan arkadaşları bazı dönüm noktalarında onu takip edemiyerek terketmişlerdi.

Mustafa Kemal'in ilk vazifesi ordu ile irtibat tesis etmekte. Şarki ve orta Anadolu'da ve Trakya'ya kadar olan bütün kumandanlara vaziyet izah olunarak ikaz edildiler. İzmir önünde yunan kıtaatı karşısındaki kıtalarla yirminci kolordu vasıtasile temas olundu. İtilâf plânları aleyhinde ve İzmirden karaya çıkan Yunanlılara karşı bir mukavemet teşkil ve tanzim için millet ikaz olundu. Mustafa Kemal Trakya'da birinci kolordu kumandanlığına hususati saire meyanında: "Feragati kâmile ile milletle beraber İstiklâlî tamımızı istihlal edinceye kadar çalışacağuma yemin ettim. Anadoluyu terketmemek azmi katisindeyim.,," diyordu.

Mukavemet teşkili için ilk teşebbüsler yapıldı. Bu arada, derhal İstanbul hükümetile ihtilâfa düşeceğini, Mustafa Kemal pekâlâ biliyordu. Bunun için milli hareketin nefi namına hareketi milliyeyi münferit bir askeri kumandan sıfatile idare etmeyip bilâkis bu idareyi bir kuvvet temsilîye ile teyit etmeği münasip buldu. Bunun için Mustafa Kemal 20—21 haziran 1919 gecesi Amasyada, 10 temmuzda Erzurum'da bir Vilâyeti Şarkiyeye kongresinin içtimai ve müteakiben her vilâyetin üç aza göndereceği Sivasta bir umumî kongrenin akdi için bir beyanname neşretti. Bu beyanname milletin yüksek vazifeleri ve İstanbul hükümetinin kifayetsizliği izah olundu.

Mustafa Kemal 3 temmuzda hal kın tezahüratı arasında Erzuruma geldi. 8-9 temmuz gecesi Mustafa Kemal, İstanbul hükümetinin takipleri karşısında istifasını verdi. Bundan sonra büsbütün serbest kalmıştı. Yalnız kendisine ve vicdanına karşı mesuldü. 23 Eylülde Erzurum kongresi açıldı ve Mustafa Kemal kongrenin riyasetine intihap edildi. Kongre on dört gün devam etti ve esaslar tesbit etti. Bu esaslara göre bilcümle aksamı vatan bir küldür. Herhangi eceb-i işgal ve hâkimiyeti red ve bunlara mukavemet ve müdafaa fikri izhar edilmekte idi. Osmanlı hükümetinin ihaneti halinde bir hükümeti muvakkatenin işleri deruhde etmesi kongrenin kararları arasında idi. Toplanacak olan Meclisi Millî hükümeti mürakabe edecekti.

Bu kararlarla mühim bir adım atılmıştı. Fakat, vaziyet henüz temin edilmemişti. Mustafa Kemal'in tevkifini emreden İstanbul hükümetinden başka diğer tehlikeler de başgöstermişti. Bir çokları Mustafa Kemal'in mümtaz vaziyetini çekemiyordu.

Erzurum kongresi kararları bütün memlekette tamim ve ecebî devletler mümessillerine de tebliğ edildi. En kısa zamanda Meclisi Mebusanın toplanması lâzımdı. Bir çok müşkülât ve tehlikeden sonra Mustafa Kemal 2 Eylül 1919 da Sivasa avdet etti. 4 Eylül 1919 da Sivas kongresi açıldı. Memle-

Ölümü "O,, da Yenemedi !

Fakat Mustafa Kemal'in yenmeye tenezzül etmediği ölüm, Kemalizme ebediyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Ölümü o da yenemedi fakat ölüm bile onun huzuruna, tıpkı bir uşak gibi divan durarak girdi. Ve herkes emindir ki, son otuz yıllık dünya tarihinin hiç bir asil kavgasından sakınmayan gazi Mustafa Kemal, ölüm kadar sefil bir düşmanla dövüşmeye tenezzül etmediği için öldü ve bu yüzdendir ki, dolma bahçe sarayından kazandığı şerefsiz zaferin gururuna değil, uğradığı ağır hakaretin hi cabile çıkan ölüm; asırları kirin taşıyan hurpanı entarisile, kör ve paslı tirpanile aramızda, suratına bile tükürülmiyecek derecede biçare ve meczup bir dilenci yüzüzlüğe sürünecek!

Ölümü o da yenemedi. Fakat ölüm, onun büyük huzurunda o kadar küçük düştü ki, artık ondan korkmuyoruz.

Evet, ölümden korkmuyoruz. Hatâta bizi, atamızı elimizle tutmak ümidinden ebediyen mahrum bıraktığı halde, ölüme karşı duyduğumuz hislerin arasında korkunun yer kalmasıdır. Biz, ölümü, Atatürk'ün kendi kararile ihtiyar ettiği uzun bir istirahat sayıyoruz. Ve hiç şüphemiz yok ki o, bu uzun istirahati, müsterih geçireceğinden emin olduğu için ihtiyar etmiştir!

Ve eminiz ki Atatürk, Büyük Kemal, hayatın bu sonsuz kavgasından kendi iradesile terhis ederken, Kemalizin ebedî paydarlığına güvenmenin, inanmanın huzuruna duymuştur.

Ölümü o da yenemedi fakat Mustafa Kemal'in yenmeye tenezzül etmediği ölüm, Kemalizme ebediyen mağlûp olmuştur ve olacaktır.

Lozan sulhünden çok parlak bir netice ile, yani müstakil Türk devletinin bütün dünyaya ilân edilmesile çıktık.

Atatürk'ün, yurdu düşman istilâsından kurtarması onun en büyük hizmetidir. Atatürk, Türk yurdunu istiklâl kavuşturduktan, büyük, müstakil bir devlet kurduktan sonra, inkılâp savaşına girişti, medeni ve mamur yurt, medeni bir Türk cemiyeti kurmağa savaştı. Sayısız inkılâplar yaptı. Atatürk'ün Samsuna ayak bastığı günden bugüne kadar yurda hediye ettiği inkılâp hareketleri sayısızdır. Bunlar, ciltler doldurur.

Bir teşrinisani 1922 de saltanat kaldırıldı, 9 ağustos 1923 te Halk Partisi kuruldu. 13 teşrinievvelde Ankara devlet merkezi oldu. 29 birinciteşrin 1923 te Cumhuriyet ilân edildi. Bir kânunusani 1924 te hafta tatili kanunu kabul edildi. 14 kânunusani 1924 te askerlik müddeti azaltıldı. 1 mart 1924 te devlet tarafından demiryolu inşasına başlandı. 2 mart 1924 te Parti Grubu hilâfetin, şeriye ve evkaf vekâletlerinin kaldırılmasını kabul etti. 3 mart 1924 te medreseler kaldırıldı. 3 mart 1924 te Türkiye Büyük Millet Meclisi hilâfetin ilgası, tedrisatın tevhidî, şeriye ve evkaf vekâletlerinin kaldırılması kanununu yaptı. 3 mart 1924 te Osmanlı hanedanı hudut haricine çıkarıldı. 8 nisan 1924 te şeriye mahkemeleri kaldırıldı. 20 nisan 1924 te Cumhuriyetin Teşkilâtesiyeye kanunu yapıldı. 27 şubat 1925 te aşar kaldırıldı. 24 ağustos 1925 te şapka giyildi. 30 teşrinisani 1925 te tekeler, türbeler, zaviyeler kapatıldı. 26 kânunuevvel 1925 te beynelmilel takvim ve saat kabul edildi. 17 şubat 1926 da Türk medeni kanunu kabul edildi. Bu kanunla kadın bir çok medeni haklar kazandı. 19 nisan 1926 da kabotaj kanunu kabul edildi. 28 teşrinievvel 1927 de yurdun birinci nüfus sayımı yapıldı. 5 nisan 1928 de C. H. Partisi grupunda lâiklik esas ve Teşkilâtesiyeye kanununun dine ait hükümlerinin çıkarılması kabul edildi.

24 mayıs 1928 de beynelmilel rakamlar kabul edildi. 3 teşrinisani 1928 de yeni Türk harfleri kanunu Büyük Millet Meclisinde ka-

Atatürk'ün ömrünü dolduran her zafer, bize bir bayram halinde miras kaldı. Atatürk, bayramlarla doldurduğu bu tarihin temeli değil, mimarıydı. Hiçbir iktisadi furtuna, hiçbir içtimai kasırga, veya hiçbir siyasî zelzele, bu mukaddes binadan tek taş düşürmeğe muktedir olamiyacaktır. Çünkü, buna göğüs germek için, icabında, kanını, ve etini harç yerine harcamaya azmetmiş tam on yedi milyon, genç, dinç amele var.

Bu yüzdendir ki, şu anda yüreklerimiz zindanına hapşenden sonsuz ıstırahın mayası, hiçbir endişeyle, hiçbir korkuyla, hiçbir şüphe ile kirlenmiş değildir:

Istırahımız, tarihimiz kadar temiz, ve istikbalimiz kadar engindir. Gözlerini dünyaya müsterih olarak kapıyan adam, gözlerimizi, mesut bir dünyaya açmış olan adamdır.

Şimdi gözlerimiz yaşlı, fakat açıktır! Yüreklerimiz viran, fakat yurdumuz mamurdur. Kalplerimiz kararlılık, fakat dimağlarımız aydınlıktır.

Atatürk'ten şahlanmamın, icabında her çeşit kavgada kazanmanın, icabında yaşamasını, ve icabında ölmesini bilmenin bütün surlarını öğrendik.

Fakat o, bu on dokuz yıl içinde, bize yalnız bir tek şey öğretmedi: ıstırah çekmek!..

Ve bunu öğrenmemiş bulunduğumuz içindir ki, onun acısı, yüreklerimiz, hiç alışmadığımız bir zehir gibi sılatıyor!

Atatürk... Biz, senin payansız şefkatine şımarmış tam on yedi milyon evlâdın; birdenbire babasız kalmanın bütün öksüzlüğüyle ağlıyoruz! Naci SADULLAH

25 mayıs 1933 te haric borçlar meselesi halledildi. 1 ağustos 1933 te eski İstanbul dairelîni yerine Türk Üniversitesi kuruldu. 29 birinciteşrinde Cumhuriyetin 10 uncu yılı büyük merasimle kutlandı. 1 kânunusani 1934 te Türk inkılâbı dersleri bütün yüksek tahsilde başladı. 9 şubat 1934 te Balkan Anlaşması mısaki imza edildi.

21 haziran 1934 te soyadı kanunu Mecliste kabul edildi. 26 teşrinisani 1934 te Büyük Öndere Atatürk soyadı verilmesi kanunu Mecliste kabul edildi. 27 teşrinisani 1934 te lâkap ve ünvanların kaldırılması kanunu çıktı. 8 kânunuevvel 1936 da Türk kadınlara mebus seçme ve seçilme hakkını veren Teşkilâtesiyeye kanunu taddilâtı yapıldı.

21 temmuz 1936 da Montröde boğazlar mukavelesi imza edildi. 30 mayıs 1937 de Hatayın istiklâli Cenevrede tasdi kedildi. 24 haziran 1938 de pazarlıksız satış kanunu kabul edildi.

Atatürk'ün yarattığı en mühim eser bugünkü genç, kuvvetli ve müreffeh Türkiyedir. Yurdun her tarafında umumî bir imar ve kalkınma hareketi vardır. 15 yıl evvelki yurt topraklarını, memleketin umumî vaziyetini, milletin seviye ve kudretini göz önüne getirenler, Atatürk'ün, bu memleketin çehresinde ne muazzam bir değişiklik yaptığini anlamakta geçmezler. Bütün vatan topraklarının her zerresinde Atatürk'ün yapıcı e-
linin izleri vardır.

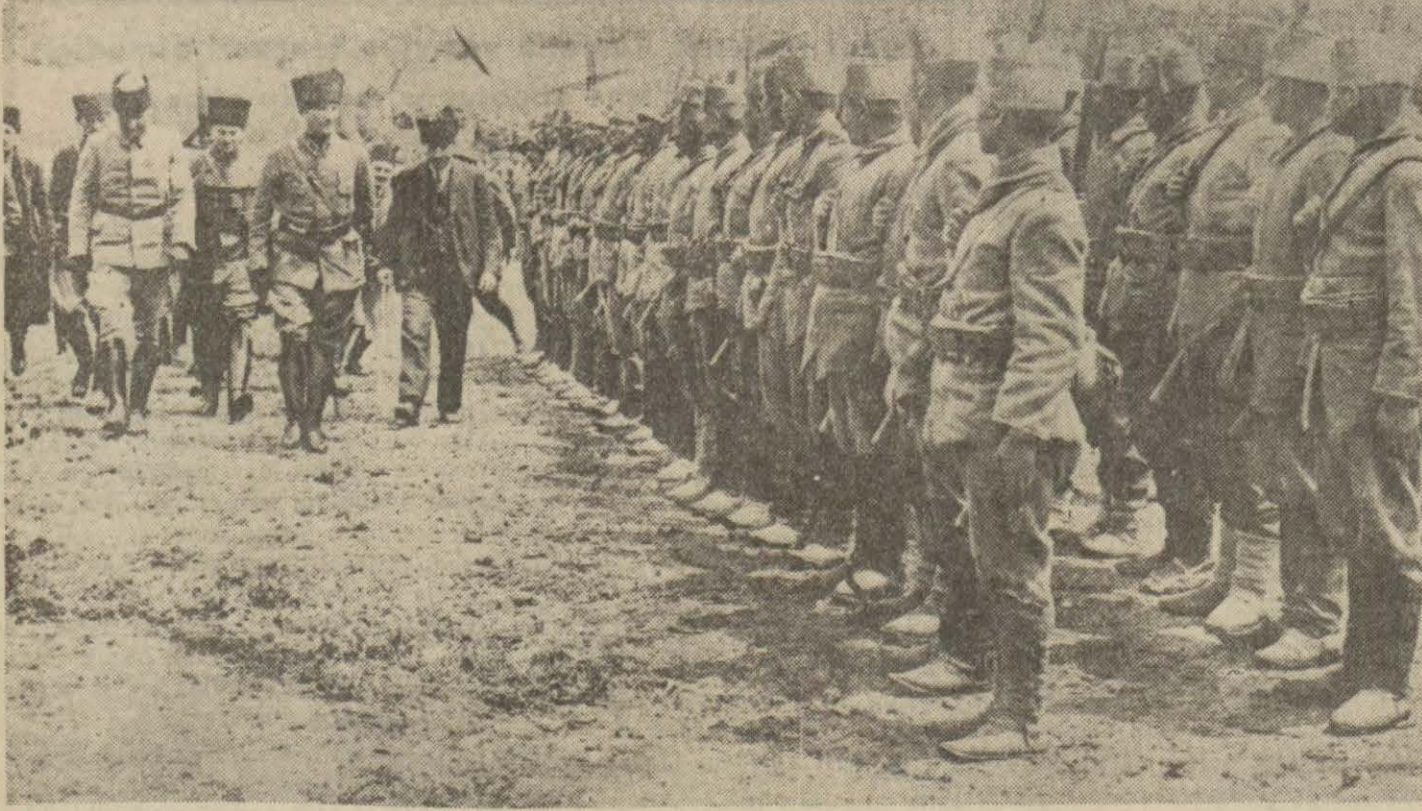
Atatürk'ün hayatı, hiç durmadan Türk yurduna hizmetle geçmiş, ve yirmi yıl içinde, muzmahl bir toprak parçasından kuvvetli, müreffeh ve mesut koca bir vatan çıkarmıştır.

Selânikte, Büyük Atamızın doğduğu ev önünde merasim yapıyor

Büyük Kemalin Hayatından Hâtıralar

Gazi Başkumandan, orduyu teftiş ediyor

Milli Mücadele yıllarında Mustafa Kemal, bir köylü çocuğu ile konuşuyor.

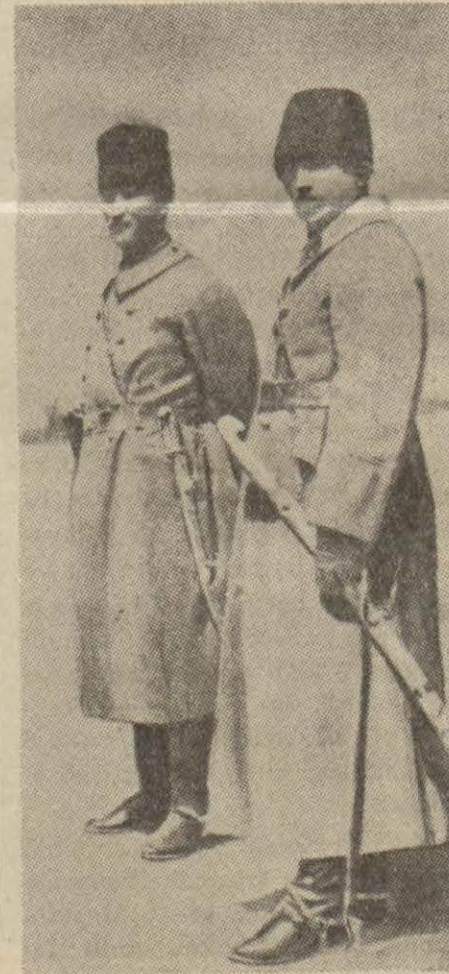
Harf inkılâbı arefesinde Dolmabahçede yapılan içtimada

Başkumandan, Büyük taarruz günlerinde harekâtı takip ediyor

Ulu Şef, Cumhuriyetin 10 uncu yılında sevgili milletine hitap ediyor

Başkumandan ve Garp cephesi kumandanı İsmet Paşa bir arada

Gazi Mustafa Kemal Büyük taarruzu idare ettiği Kocatepeye çıkarıyor

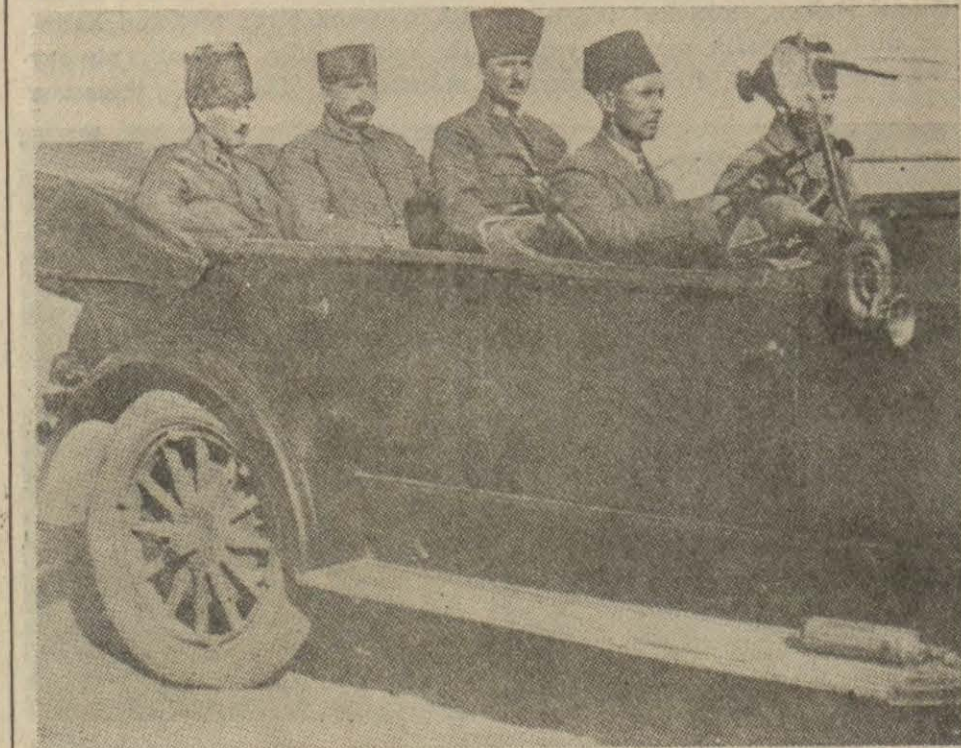
Demokrat Büyük Şef İsmet İnönü ile beraber, Gülhane Parkında bir istirahat dakikası esnasında

Atatürk bir gezinti esnasında

Erkânharbiye yüzbaşısı Mustafa Kemal Bey

Muzaffer Başkumandan; Mareşal Fevzi Çakmakla beraber İzmir'e giriyor